

ŽELEZAR

TEDNIK – GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SŽ ŽELEZARNE JESENICE

JESENICE, DNE 30. OKTOBRA 1975

ŠTEVILKA: 43. LETO: XVII

Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstdnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl – Naslov: Uredništvo Železarja, SŽ – Železarna Jesenice. Številki internih telefonov: urednik 483, administracija 484. Tisk: GP Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72

USTANOVLJEN KOORDINACIJSKI SVET ZSMS ŽELEZARNE

CILJI, ŽELJE, POBUDE IN HOTENJA MLADIH ŽELEZARJEV

V soboto, 25. oktobra, je bila v sejni dvorani skupščine občine Jesenice volilna seja novoustanovljenega koordinacijskega sveta Zveze socialistične mladine železarne Jesenice. Poleg delegatov osnovnih organizacij ZSMS iz posameznih oddelkov in obratov so se seje med drugim udeležili Peter Kunc, glavni direktor Železarne, Ivo Arzenšek, pomočnik glavnega direktorja, Valentin Erjavšek, sekretar TK ZKS Železarne, Ljubo Jasnič, predsednik RK ZSMS, Jože Ambrožič, podpredsednik OO sindikata Železarne, Mirko Kranjc, predsednik koordinacijskega sveta ZSMS SOZD Slovenske železarne, Angelca Murko – Pleš, predsednica OK ZSMS Jesenice ter predstavniki mladih delavcev iz delovnih organizacij: železarne Ravne, Štore, Zenica, Smederevo in Skopje, Plamen Kropa, Tovil Ljubljana, Elan Begunje, Uljanik Pula, Litostroji Ljubljana, Kovinoservis Jesenice in Monter Dravograd.

Po kratkem kulturnem programu, ki ga je izvedel mladinski pevski zbor Blaž Arnič in izvolitvi delovnih organov seje, je imel glavni referat predsednik dosedanje tovarniške konference ZSMS Železarne Vasilij Koman (njegov referat v nadaljevanju v celoti objavljamo).

Referatu je sledila obširna in bogata razprava. Mladi železarji so se dotaknili vseh področij na katerih se udeležujejo. Lahko rečemo, da je bila to pisana paleta ciljev, želja pobud in hotenj mladega železarja – samoupravljalca. Razpravljali so posegli na področja inovacijske dejavnosti, izobraževanja ob delu, stanovanjskih vprašanj mladih de-

lavcev, vključevanja v samoupravne organe, športa in rekreacije, kulture, informativne dejavnosti mladinskih delovnih brigad itd.

V nadaljevanju so delegati sprejeli tri pomembne dokumente in sicer: akcijski program osnovnih organizacij ZSMS in koordinacijskega sveta ZSMS Železarne za prihodnje obdobje, pravila koordinacijskega sveta in poslovnik za delo osnovnih organizacij ZSMS. O teh dokumentih so razpravljali člani OO ZSMS predhodno že na svojih sestankih, predsedstvo TK ZSMS pa je pri sestavi dokončnega osnutka vse predloge in pripombe upoštevalo.

Novoustanovljeni koordinacijski svet ZSMS Železarne šteje 55 članov, sestavljajo pa ga delegati vseh OO ZSMS. Na sobotni seji so izvolili 15-člansko predsedstvo, ki bo izvršilno telo koordinacijskega sveta. Poleg članov predsedstva so izvolili še predsednike komisij in nadzorni odbor.

Za predsednika koordinacijskega sveta ZSMS Železarne so izvolili VALENTINA JEKLERJA, za sekretarja pa ROMANA KOSMAČA.

Novoizvoljeni predsednik Valentin Jekler je v imenu novega predsedstva dejal:

»Prizadevali se bomo, da bomo svojo nalogo skupaj z ostalimi člani ZSM v Železarni uspešno izpeljali. Zaključke kot rezultat današnje razprave bomo vtakli v naš program in upam, da bo naše delo uspešno. Pričakujem, da bomo pri svojem delu dobili pomoč tako od drugih družbenopolitičnih organizacij kot od kolektiva TOZD oziroma Železarne. Kritične besede, izrečene na seji, razumem ne kot kritiko nas mladih, temveč kot pomemben doprinos k hitrejšemu in učinkovitejšemu reševanju problemov mladih železarjev. Stališča in sklepi osnovnih organizacij naj v našem kolektivu ne bodo le stališča mladincev, temveč celotnega kolektiva.»

Ob koncu sobotne volilne seje so enajstim mentorjem in mladim železarjem podelili priznanja in plakete. Med mentorji so jih prejeli: Slavko Bizilj, Jože Frece, Janez Jenko in Dušan Stare, med mladimi železarji pa Franjo Kragolnik, Ferdo Kikelj, Vasilij Koman, Rudi Marka, Branko Pagon, Janko Rabič in Lado Sotlar. J.

REFERAT VASILIJ KOMANA, DOSEDANJEGA PREDSEDNIKA TK ZSMS ŽELEZARNE

Tako kot vsako poročilo, naj tudi ta moj prispevek kot nadaljevanje poročila, ki ste ga prejeli, opiše dveletno obdobje delovanja mladinske

organizacije v železarni Jesenice, hotenja in želje mladega železarja, njegove probleme in težave pri njegovem vsakodnevnem delu in življenju. Upam, da bom uspel osvetliti (Nadaljevanje na 3. strani)

USPEŠNO ZAKLJUČEN REMONT VALJARNE BLUMING

Čeprav je planiran remont valjarne bluming – prvi remont večjega obsega odkar obratuje valjarna – trajal šest ur več, kakor so načrtovali, pa je že prvo redno obratovanje pokazalo, da je bil remont zelo uspešno izveden. O tem so se pohvalno izrekli tudi sami valjarji.

Splošno mnenje je, da je bil remont zelo dobro organiziran, saj je na primer delo v določenih fazah na isti napravi potekalo v štirih etažah, kar pomeni, da so vzdrževalci delali drug na drugem. S tem hočemo poudariti, da so vzdrževalci v tem primeru dokazali, da na relativno majhnem prostoru, lahko z dobro organizacijo dela hkrati zaposlijo veliko število vzdrževalnih skupin.

Kakor smo omenili že v prejšnji številki, so na popravilih valjarne bluming poleg delavcev iz tega obrata, delali področni strojni in elektro vzdrževalci, delavci centralnih remontnih oddelkov, gradbenega vzdrževanja, strojnih delavnic in regulacijske tehnike in avtomatike iz Železarne. Pomagali pa so jim delavci iz Metalne in Hidromontaže. Maribor, Projekta – izpostave Jesenice in Vatrostalne – TOZD Jesenice.

NA SEJI DS BOSTA PODELJENI DVE NAJVIŠJI NAGRADI ZA TEHNIČNO INVENTIVNO DEJAVNOST

Na 14. seji delavskega sveta Železarne jutri, 31. oktobra bosta podeljeni dve najvišji nagradi za tehnično inventivno dejavnost v Železarni. Drugič bo podeljena Lambert Pantzova nagrada in prvič nagrada imenovana NOVATOR LETA. Lambert Pantzova nagrada v višini 15.000 din za življenjsko delo na polju metalurških dosežkov v korist Železarne bo podeljeno skupaj z diplomom in plaketo BOGOMILU HOMOVCU, direktorju sektorja novogradenj. Prva nagrada Novator leta pa bo podeljena v višini štirih povprečnih neto mesečnih osebnih dohodkov v preteklem letu FRANCU POTOKARJU, obratovodju šamotarne za zelo uspešno tehnično izboljšavo. Obe najvišji nagradi za inventivno dejavnost, ki jo letos v letu TIIL podeljuje jeseniška železarna, sta prav gotovo veliko priznanje vsem, ki se trudijo in prizadevajo, da bi z novimi delovnimi in tehnološkimi prijemi in posegi ustvarili najboljše pogoje za večjo poslovnost in rentabilnost.

BOGOMIL HOMOVEC, direktor sektorja novogradenj že 41 let vlaga svoje sposobnosti v korist, napredek in zdravo rast železarstva jeseniške železarne. V 41 letih je ogromno prispeval k načrtnemu razvoju Železarne in tudi posameznih obratov tako v tehnološkem pogledu kakor tudi glede modernizacije in večje produktivnosti. Bogomil Homovec je bil kot tehnični direktor in sedaj kot direktor novogradenj med iniciatorji in načevalci izgradnje novih velikih in modernih obratov na Beli, ki pomeni odločen in pospešen premik v proizvodnjo kvalitetnih končnih izdelkov. Moderna tehnologija v novih obratih, ki jih je načrtoval Homovec s sodelavci je osnova za visoko kakovostno produktivnost. Strokovni tim pod njegovim vodstvom je vložil in še vlaga

maksimalne napore, da se železarna Jesenice naglo in vztrajno uvršča med naše prve in pomembne metalurške kolektive in proizvajalce hladno valjanih trakov kvalitetnih in legiranih jekel. Njegov izbor za letošnjega prejemnika – Lambert Pantzove nagrade, diplome in plakete je v popolnem skladu s pravilnikom o podeljevanju najvišjega priznanja v jeseniški železarni za življenjsko delo na polju tehnično inventivne dejavnosti. Pravilnik namreč pravi, da: »Nagrado lahko prejme vsak delavec Železarne pa tudi druge osebe izven Železarne, ki s svojim življenjskim delom na področju metalurških dejavnosti bistveno vpliva na zdravo rast delovne organizacije kot celote in

(Nadaljevanje na 2. strani)

*Umreti težko ni,
pustiti drage svoje,
to boli.*

(Neznani talec v begunjskih zaporih)

SEJA DELAVSKEGA SVETA ŽELEZARNE

Za jutri, 31. oktobra, sklicuje predsednik Alojz Kalan 14. sejo delavskega sveta Železarne. V uvodu na seji, bodo podelili letošnjo Lambert Pantzovo nagrado in prvič nagrado novator leta.

Poleg pregleda sklepov zadnje seje in informacij oziroma vprašanj članov delavskega sveta ter imenovanja razpisne komisije in izvolitev delegatov v nekatere organe, je osrednja točka dnevnega reda obravnava devetmesečnega poslovnega poročila o katerem bo dal uvodno poročilo oziroma razlago direktor finančno računskega sektorja Mitja Medvešek. V obravnavo in sklepanje je predložen tudi predlog o povečanju stopnje amortizacije in ugotovitveni sklepi o vprašanjih o katerih so predhodno razpravljale in se odločale samoupravne delovne skupine, kot oblike delovanja zborov delavcev in prisotni odbori oziroma delavski sveti v temeljnih organizacijah združenega dela in delovni skupnosti Skupne službe. Le-ti se nanašajo na:

- potrebna dodatna sredstva za investicije (hladna valjarna, vročevodni kotel in valjarna žice),
- izločitev sredstev iz povečane amortizacije za kritje podražitev že odobrenih projektov v TOZD,
- povečanje stopnje prispevka za stanovanjsko izgradnjo,
- pravilnik o napredovanju na delovnem mestu,
- dopolnitev poslovnega predmeta Železarne in
- prenos proizvodnje diskastih nožev za brane iz železarne Ravne v železarno Jesenice.

VISOKA UVRSTITEV NAŠIH DELAVCEV

V počastitev 30-letnice osvoboditve, 25-letnice samoupravljanja in leta inovacij, je bilo v Skopju od 16. do 19. oktobra deveto zvezno tekmovanje delavcev-varilcev. Pokrovitelj tekmovanja je bil Stane Dolanc, sekretar izvršnega komiteja predsedstva CK SKJ.

Za to tekmovanje so bili določeni v reprezentanco SR Slovenije tudi varilci naše Železarne, ki so dosegli visoke uvrstitve na republiškem tekmovanju.

Tekmovalo je 174 varilcev iz vseh republik ter avtonomnih pokrajin, in sicer v štirih postopkih varjenja: – ročno obločno (75 tekmovalcev),

– polavtomatsko v zaščiti plina CO₂ (40 tekmovalcev), – TIG postopek v zaščiti plina argona (22 tekmovalcev), – plamensko varjenje (37 tekmovalcev).

Enega največjih uspehov je dosegel najmlajši udeleženec naš 24-letni sodelavec Angel Žnidaršič iz RO, ki je zasedel v ročnem obločnem postopku med 75 tekmovalci-varilci drugo mesto. Uvrstitvi Dušana Čekana – SV instalacija na osmo mesto v plamenskem varjenju med

37 tekmovalci in Jerneja Markeža iz RO na 14. mesto v ročnem obločnem postopku varjenja med 75 tekmovalci sta po naši analizi takoj po tekmovanju v teoriji prenizki. Dušan Škrjanc, ki je zasedel v praktičnem delu tekmovanja tretje mesto, bi bil prav lahko prvi. V posameznih ocenjevalnih komisijah Slovenci nismo imeli predstavnikov, zato je težko ugotoviti pravilnost njihovega ocenjevanja.

Za Jerneja Markeža in Angela Žnidaršiča v polavtomatskem varjenju v zaščiti plina CO₂ postopku in Edvarda Tišova v TIG postopku, nimamo podatkov o njihovi uvrstitvi, ker smo prejeli uvrstitve samo do desetega mesta.

Uvrstitev naših tekmovalcev je bila odlična, posebno še zato, ker je bilo več tekmovalcev-varilcev iz podjetij, ki zaposlujejo 300 in več varilcev, pri nas pa le okoli 80. MK

»Vrsta naših problemov je nastala in nastaja — to je treba odkrito povedati — zaradi tega, ker se, gledano širše, ne dela dovolj, ker je še vedno veliko neodgovornega ravnanja, nediscipline in podobno. Kajpak tega ni moč posploševati, vendar so razmere kljub temu takšne, da morajo tam, kjer se to dogaja, izzvati odločno akcijo Zveze komunistov, delavskega razreda, da se stanje čimprej spremeni. Na pojave lenobe, nediscipline in izmikanja delu, malomarnosti in podobnega obnašanja, je treba javno pokazati in jih kritizirati. Takšno vedenje predstavlja v razmerju do drugih udeležencev pri delu, ki vestno opravljajo delovne obveznosti, po svojem bistvu in posledicah odvzemanje dohodka tistim, ki ga ustvarjajo. To se ne nanaša samo na delovne skupnosti, ta pojav ni prisoten le v tovarni, ampak tudi v naši administraciji, od občinske do zvezne, pa tudi v organizacijah Zveze komunistov, v raznih strokovnih službah, v komunalnih in storitvenih dejavnostih itd.« To je med drugim dejal sekretar izvršnega komiteja predsedstva CK ZKJ Stane Dolanc zbranim kovinarjem v Novem Sadu, 17. oktobra letos.

Njegovo mnenje in ocena, če smo iskreni, v večji ali manjši meri prizadeva tudi nas v temeljnih organizacijah združenega dela in delovne skupnosti Skupne službe Železarne. O tem smo na tem mestu tudi že nekajkrat razpravljali, prav gotovo pa tudi današnje razmišljanje ni zadnje. Kajti slabosti, ki so omenjene v uvodnem citatu niso nastale čez noč, niti jih ne bo mogoče povsem odpraviti v kratkem času. Vsekakor pa je dejstvo, da vrsta problemov s katerimi se ukvarjamo že nekaj časa, od prizadevanj za stabilizacijo našega gospodarstva, večjo produktivnost, racionalnost in ekonomičnost dela, kar so v bistvu elementi za stabilizacijo gospodarstva in naše trdnje socialne varnosti, izhaja ravno iz teh vzrokov. Pa niti ne moremo reči, da smo bili v Železarni vse doslej od teh vprašanj odkrnjeni. V vseh petindvajsetih letih razvoja samoupravljanja v Železarni zasledimo med sklepi samoupravnih organov naloge, ki se nanašajo na večjo delovno disciplino, odgovornost, boj za kvaliteto, produktivnost, varčevanje z materiali, prizadevanja za večji izplen itd. itd. Še posebna pozornost pa je tem vprašanjem veljala in velja v zadnjih dveh letih, ko smo se s stabilizacijskim programom oziroma letos s programom varčevanja in sploh z letnim družbenim načrtom, želeli čimbolj tvorno in učinkovito vključiti v stabilizacijska prizadevanja.

Ne moremo zanikati, da tem prizadevanjem niso sledili tudi rezultati uspešnosti in to zelo pomembni. Vidijo in čutijo se v izrednem razcvetu Železarne, predvsem v zadnjih petih letih, kar pa je hkrati tudi izredno velik prispevek uspešnega minulega dela. To pa pomeni, da je večina delavcev v delovnih kolektivih temeljnih organizacij združenega dela in delovne skupnosti Skupne službe Železarne pridnih, zavzetih, vraščenih v svoje kolektive in Železarno. V pogledu delavnosti in delovne upornosti je bila Železarna vsa ta leta mnogim za vzor in taka je tudi danes. Najbrž brez tega ne bi mogli izvajati tako obsežnih in dragih investicijskih del, ne bi mogli toliko vlagati v standard delavcev in sploh družbeni standard.

SLABI IN NEODGOVORNI DELAVCI NAM ODŽIRAJO DEL DOHODKA

Toda hkrati moramo priznati, da smo imeli, imamo in bomo verjetno še nekaj časa v kolektivih imeli tudi delavce, ki se izmikajo svojim delovnim dolžnostim, ki se neodgovorno obnašajo do svojega dela, do naprav in materialov s katerim delajo in podobno. Da imamo delavce, ki pretirano zahajajo v obratno ambulantno ne zato, da bi iskali resnično zdravniško pomoč, temveč zato, da se na ta način izmikajo delu, ali da na ta način lažje opravljajo različna domača dela. Tak odnos bi lahko imenovali kot izredno nehuman odnos do svojih sodelavcev, kolektiva in družbene skupnosti. Tak odnos tudi v nobenem pogledu ne opravičuje imena samoupravljalca v naši samoupravni socialistični družbi.

Prav gotovo pridni in zavzeti delavci za vse to vedo, čutijo, vidijo na vsakem koraku pa tudi v sebi obsojajo. Najbrž pa se mnogi od teh pridnih delavcev ne zavedajo, da taki nedelavni posamezniki zajedajo v del narodnega dohodka, da s tem zmanjšujejo skupne gospodarske uspehe, rušijo stabilnost našega gospodarstva, jim odvzemajo del dohodka, poleg ugleda samoupravljalca, negativnega vplivanja na delovno vzdušje v kolektivu, skratka enostavno povedano živijo, ali vsaj delno živijo na račun pridnih sodelavcev. Seveda pa tehnološki proces zahteva svoje in mnogi pridni delavci morajo nemalokrat tudi delati za dva. To je skrajno nemoralen, izkoriščevalski odnos nekaterih do svojih marljivih sodelavcev.

Iz vsega tega bi lahko povzeli dva zaključka, ki izvirata tako iz takega stanja, kakor tudi iz naše dosedanje prakse. Če smo namreč o večjem delovnem redu, disciplini, odgovornosti in podobno v preteklih letih že toliko sklepali in se dogovarjali od samoupravnih delovnih skupin navzgor, kar pomeni, da so pri tem sodelovali vsi delavci temeljnih organizacij združenega dela in delovne skupnosti Skupne službe, potem nekaj ni v redu z našo odgovornostjo. Pa vendarle smo to zelo nedvoumno napisali v samoupravnem sporazumu o medsebojnih razmerjih in odgovornosti delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela in delovni skupnosti Skupne službe v šestem poglavju, v 49. členu: »Vsak delavec TOZD je osebno odgovoren delovni skupnosti za natančno in pravočasno izvrševanje delovnih nalog, za spoštovanje in izvrševanje zakonskih določil, samoupravnih sporazumov in splošnih aktov.« (Isto dobesedno velja tudi za DS Skupne službe). V nadaljevanju sporazuma so zelo nedvoumno navedene oblike lažjih in težjih kršitev delovnih dolžnosti in sankcije, ki temu sledijo. Izjavo o sprejemu tega sporazuma smo po predhodni razpravi v samoupravnih delovnih skupinah podpisali vsi delavci v TOZD in DS Skupne službe. Torej smo se dogovorili kako se bomo obnašali pa vendarle tega ne izvršujemo vsi. To pomeni, da je potrebno v tem pogledu le dosledno uveljaviti odgovornost tako tistih, ki se izmikajo delovnim odgovornostim, kakor tistih, ki bi v smislu sporazuma morali ukrepati, kar v bistvu tudi pomeni izmikanje odgovornosti.

Drugi zaključek pa je, da tako politično opredeljene posledice nedelavnosti, neodgovornosti, nediscipline in podobno, zahtevajo tudi odločno politično akcijo. Pri tem bi morala svojo avantgardno vlogo odigrati Zveza komunistov, ki bo v svoji akciji dobila večinsko podporo vsega delavskega razreda. Če smo rekli akcijo, potem o tem nismo mislili množice besed, zapisanih sklepov, sestankov in podobno, temveč resnično akcijo pri čemer bodo nedvoumno tako kot v vsej sedanjosti zgodovini komunisti odigrali svojo avantgardno vlogo s svojim zgledom, z močjo svoje besede, z delovanjem in dejanjem.

Prav gotovo pa poudarjena akcija pomeni tudi hkrati dosleden boj za uveljavljanje socialističnega načela nagrajevanja po delu. Iluzorno bi bilo misliti, da dokler bodo delavci za nedelo ali slabo delo prejemali prav toliko kot pridni, vestni delavci, da bomo uspeli bistveno spremeniti odnos lenobežev do dela. Verjetno je sedanjí trenutek, ko se v Železarni dogovarjamo o oblikovanju novih temeljnih organizacij združenega dela, tudi najbolj primeren čas, da z ustreznimi samoupravnimi ukrepi naredimo korenite spremembe v smeri uveljavljanja načela delitve dohodka po delu. Dogovarjati se bomo morali, ne da bi zaradi sedanje obilice nalog pri samoupravni reorganizaciji v Železarni to odlagali, o takšni politiki nagrajevanja, ki bo najbolj ustrezala interesom združenega dela. Pri tem ne bo najbrž težko določiti kdo so v temeljnih organizacijah združenega dela resnični nosilci proizvodnje in ki najbolj prispevajo k produktivnosti dela. Ravno te nosilce, to je kvalificirane delavce in strokovnjake smo doslej vse prepogosto reševali od primera do primera, od obrata do obrata, ne pa da bi to reševali skupaj v okviru dogovorjene politike v smislu nagrajevanja po rezultatih dela. Mnoge korekture bodo v tem smislu potrebne tudi v delovni skupnosti Skupne službe, kjer večkrat nismo dosledno upoštevali niti načela za enako delo enako plačilo, temveč smo zaradi različne izobrazbe isto delo nagrajevali različno.

Vsekakor pa bi bilo skrajno nesmiselno, da bi v sedanjí situaciji vztrajali in zahtevali dosledno uveljavljanje politike nagrajevanja po delu kot izključno obliko boja proti nedelavnosti in drugim negativnim vplivom, konkretno kritiko nedelavnosti, neodgovornosti, razpisništva in nediscipline pa na ta račun zanemarili. Naša prizadevanja morajo potekati v treh smereh: v boju za dosledno uveljavljanje odgovornosti, v boju proti nedelavnosti in nedisciplini in v boju za uveljavljanje socialističnega načela nagrajevanja po delu.

REDNO ZASEDANJE KOMISIJE ZA VZDRŽEVANJE, DRŽAV ČLANIC SEV IN JUGOSLAVIJE

Letošnjega rednega zasedanja, ki je bil v Nemški demokratični republiki v mestu Eisenhitttestadt, so se udeležile komisije držav članic: SSSR, ČSSR, SR Bolgarije, SR Madžarske, SR Poljske, Nemške demokratične republike, SR Romunije, Kube in SFR Jugoslavije.

Referati, obdelani na zasedanju, so bili razdeljeni v naslednje skupine: Mehanizacija remontnih del; Regeneracija rezervnih delov; Organizacija remontov metalurške opreme; Zmanjšanje zastojev na napravah z dobro izvedenimi letnimi remont; Planiranje remontnih del s pomočjo računalnikov in Preskrba podjetij črne metalurgije z rezervnimi deli.

Kot moto skozi vse zasedanje pa se je vlekle vprašanje ekonomike, oziroma vpliv organizacije vzdrževanja na vzdrževalne stroške.

Mesto, v katerem je bilo posvetovanje, je sorazmerno mlado. Leta 1955 so na zaraščeni planjavi 130 km od Berlina, postavili železarno z rusko opremo. Plavži imajo zmogljivost 1,2 milijonov ton grodla letno. Prvi plavž so postavili v rekordnem času — devet mesecev. Okoli železarne so postavili mesto z vso infrastrukturo, ki je imelo že leta 1969 44.000 prebivalcev.

Celotni metalurški kombinat OST zaposluje 8.500 delavcev, karakteristično pa je, da nimajo jeklarne, temveč le plavže in hladno valjarno. Surovo železo izvažajo, v hladni valjarni pa predelujejo trake, ki jih dobijo iz SSSR.

Ker ta čas gradimo našo novo hladno valjarno, bo zanimivih nekaj tehničnih podatkov.

Hladna valjarna se sestoji iz naslednjih linij:

- ravnalno-previjalna linija,
- lužilna linija,
- štrikratno ogrodje kvarto,
- žarilna linija,
- dresirno ogrodje,
- dve liniji za vzdolžni in dve za prečni razrez,
- linija za pocinkanje,
- linija za plastifikacijo,
- profilirna linija.

Štrikratno ogrodje kvarto 1700 kapacitete 1,2 milij. ton letno, debelina trakov 0,4–2 mm, širina trakov 600–1500 mm, hitrost traku 25 metrov na sek., premer delovnih valjev 500 mm, premer opornih valjev 1400 milimetrov.

NEGA BOLNIKA NA DOMU

Bolni in starejši ljudje, ki nimajo svojcev, da bi skrbeli zanje, so prepuščeni sami sebi ali oskrbi v domu onemoglih ter deloma bolnišnični oskrbi. Bolnišnična in domska oskrba je za marsikoga neustrezna, pa še stane precej. Zato so v večjih mestnih središčih (Ljubljana, Maribor, Ptuj, Celje) organizirali službo nege na domu (laična nega).

Ta služba deluje nekeje v okviru patronažne službe zdravstvenega doma, druge pa jo organizirajo krajevne skupnosti ali pa domovi za stare. Pri organiziranju in razširjanju te službe nastajajo težave zaradi različnih pogledov na organizacijo in financiranje te dejavnosti. Še več težav pa je zaradi tega, ker je težko dobiti primerne kadre za opravljanje te dejavnosti. Kljub temu, da je delo naporno in zahteva tudi nekaj medicinskega strokovnega znanja, se trenutno vrednoti kot nekvalificirano delo. Zato je Republiški komite za zdravstvo in socialno varstvo pripravil profil poklica »bolniški strežnik«. Na tej osnovi bo zavod za šolstvo SR Slovenije pripravil učni načrt za izobraževanje bolniških strežnikov. Tako bo izpolnjen eden od pogojev za boljše vrednotenje tega poklica.

V jesenski občini nimamo organizirane službe nege na domu. V okviru zdravstvenega doma Jesenice deluje patronažna služba s štirimi patronažnimi sestrami. Za starejše in bolne ljudi brez svojcev skrbijo v Domu Franceta Berglja, vendar so kapacitete premajhne. Marsikdo bi tudi raje živel doma, seveda, če bi ga kdo tam negoval. Zato bi tudi v jesenski občini morali začeti razmišljati o organiziranju službe nege na domu.

Kljub temu, da je nega na domu cenejša kot varstvo v zavodu ali oskrba v bolnišnici, pa seveda ni zastoj. Pri financiranju je treba upoštevati, da del te dejavnosti obsega medicinske storitve, kjer z bolniškimi strežniki sodelujeta tudi zdravnik in patronažna medicinska sestra. Nega na domu je torej

Linija za pocinkanje kapacitete 220.000 ton/letno, debelina traku 0,5–2 mm, širina traku 1000 do 1500 mm, hitrost traku 15–150 m/min., debelina cinka 300–400 g/kv. meter.

Linija za plastificiranje, kapaciteta 90.000 t/letno, debelina traku 0,5–1,5 mm, širina traku 1000 do 1500 mm.

Lužilna linija je vertikalne izvedbe, zavzema minimalno površino, prednost pa je predvsem v tem, da so

vse naprave dostopne in je možna stalna kontrola. Za tekoče vzdrževanje in preventivo imajo zaposlenih v hladni valjarni 210 vzdrževalcev, remonte pa izvajajo s centralnimi skupinami.

Teža svitkov je 12 do 15 ton, notranji transport imajo organiziran z žerjav, prečnimi vozički in s posebno konstruiranimi viličarji. Posluževalci proizvodnih naprav in žerjavov so večinoma ženske, ki delajo na tri izmene v sistemu 5+2.

Vse naprave so montirane tako, da je na razpolago dovolj manipulativnega prostora, v ozračju ni prahu, dima in kislinških hlapov, okoli hal pa zelo veliko zelenic. Kljub aglomeraciji, plavžem, predelavi žilindrov, hladni valjarni, človek nima občutka, da je v železarni.

Na posameznih linijah imajo planirane letne remonte, ki trajajo 7–15 dni, z močnim preventivnim vzdrževanjem so znižali nepredvidene ustavitve na minimum.

Franc Brelih

NA SEJI DS BOSTA PODELJENI DVE NAJVIŠJI NAGRADI ZA TEHNIČNO INVENTIVNO DEJAVNOST

(Nadaljevanje s l. str.)

s tem prispeva k uveljavljanju železarne Jesenice doma in v tujini.

Prvi dobitnik nagrade Novator leta pa je obratovodja šamotarne FRANC POTOKAR, ki je leta 1973 skupaj z delovodjem opekarne Vinkom Pfajfarjem omogočil lažjo in cenejšo izdelavo šamotne opeke formata 1/2 in 1/4 »src« za potrebe jeklarne. Z novim načinom dela »src« za potrebe obeh jeklar (martinarne in elektro jeklarne) sta avtorja izboljševalnega predloga šte. 2099 olajšala težko fizično delo izdelovalcev opeke formata 1/2 in 1/4 in pocenila, izboljšala kakovost teh opek. Avtorja sta zmanjšala težo te opeke za 50 odstotkov. V preteklem letu sta avtorja ustvarila in prihranila s to izboljšavo 562.633 din. Obratovodja Franc Potokar je pri tej izboljšavi oziroma prihranku udeležen z 80 odstotki. Iz tega je jasno razvidno, da je prihranil 450.000 din, kar je mnogo več kot ostali avtorji tehničnih izboljšav v preteklem letu. Namen nove nagrade Novator leta v železarni Jesenice

je obrazložen v samoupravnem sporazumu, ki so ga podpisali predstavniki TOZD Talilnice, Valjarne, Hladne predelave in VET. Namen nagrade je spodbujati člane v delovnih kolektivih TOZD k izumljanju, odkrivanju ter uvajanju novih tehničnih izboljšav. Prvi prejemnik nagrade Novator leta Franc Potokar je s svojimi ustvarjenimi prihranki in koristmi pri izdelavi »src« za potrebe jeklarne upravičil to visoko priznanje pred ostalimi novatorji, ki prav tako zaslužijo vse priznanje.

Obema nagrajencema iskrene čestitke ob visokem priznanju.

Bogomil Homovec

Franc Potokar

N. Dejak

DELEGACIJA SLOVENSKEH SINDIKATOV NA OBISKU PRI UKRAJINSKIH SINDIKATIH

V sovjetski socialistični republiki se mudi te dni kot gost ukrajinskega sveta sindikatov tričlanska delegacija Zveze sindikatov Slovenije, ki jo vodi predsednik republiškega sveta Janez Barborič. Spremljata ga predsednik konferen-e osnovnih organizacij sindikata železarne Jesenice Franc Kobentar in sekretar republiškega odbora sindikata delavcev grafične in papirne industrije Slovenije Milan Deisinger.

Letošnji obisk delegacije Zveze sindikatov Slovenije pri ukrajinskih sindikatih sodi v nadaljevanje in poglobljanje dolgoletnih medsebojnih stikov sindikatov Jugoslavije in Sovjetske zveze ter njunih socialističnih republik Slovenije in Ukrajine. Poleg redne izmenjave informacij

o delovanju sindikatov v obeh republikah, se delegacija zveze sindikatov Slovenije pogovarja z ukrajinskimi sindikati o tesnejšem medsebojnem sodelovanju sindikalnih organizacij nekaterih slovenskih organizacij združenega dela, kot so Saloni Anhovo, Novoteks Novo mesto in steklarna Boris Kidrič v Rogaški Slatini, s sorodnimi sindikalnimi organizacijami v SSR Ukrajini.

Med bivanjem v Ukrajini bo delegacija Zveze sindikatov Slovenije obiskala več podjetij v železarskem območju Donecki in se seznanila z delovanjem njihovih sindikalnih organizacij. Pred zaključkom obiska pa se bo pogovarjala tudi s predstavniki centralnega sveta Zveze sindikatov Sovjetske zveze.

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

CILJI, ZELJE, POBUDE IN HOTENJA MLADIH ŽELEZARJEV

probleme našega mladina in začrtati naše bodoče delovanje kot odraz razprave, ki se je odvijala po osnovnih organizacijah.

Menim, da ni potrebno poudarjati kaj mladina v današnji samoupravni socialistični družbi predstavlja. Bistveni interesi mlade generacije temeljijo na zgodovinskih interesih delavskega razreda in njegove borbe za uresničevanje revolucionarnih ciljev in na razvijanju socialističnih samoupravnih interesov.

Vendar si kot družbenopolitična organizacija postopoma šele iščemo tako mesto, kjer bomo lahko učinkoviti, kjer se bomo lahko uspešno borili za svoje cilje, za svoje specifične interese, ki pa ne bodo v nasprotju s cilji naše samoupravne socialistične družbe. Zavedati se moramo, da mi mlada generacija nismo nekaj svojega, ampak smo le del napredne družbene sile, tisti del, ki vnaša v našo stvarnost večji žar in upornost. Prav to je značilnost mlade generacije, ki se kaže predvsem v tem, da se mladina hitreje angažira v naprednih družbenih akcijah. To lahko pripisujemo njeni večji odprtosti za novo in manjši vezanosti na ostanke preteklosti.

Ker pa vsaka nova stvar ni tudi že napredna, si moramo postaviti take programe, katerih cilji bodo nakazovali družbeni napredek in se kot organizacija tudi vključevati v te napredne tokove.

Naša mladostniška zagnanost in revolucionarnost nas tudi dostikrat zanese, zato je potrebno, da se zavedamo, da moramo v svoje programe vnesti realno dosegljive cilje. Ker je le realizacija postavljenih nalog dokaz uspešnosti in rodi nove še boljše ideje za bodoče delo. Svojo bit delovanja pa bomo dosegli le, če se bomo v svojem delu povezovali z ostalimi družbenopolitičnimi organizacijami in si s tem poiskali svoje pravo mesto.

Vloga člana ZSMS se mora odražati v resnični zavzetosti, revolucionarnosti in kritičnosti do sebe in v boju za napredek skupaj z vsemi socialističnimi silami. Svoje delo poskušamo kritično ovrednotiti, poskušamo osvetliti, koliko smo uresnili tistih interesov, ki presegajo v neposredno družbeno ekonomsko sfero mladih. Naj bo samokritika in kritika navzoča pri vsakem našem delu, kritika, ki naj ne bo kritizirano, ampak konstruktiven prispevek k našemu bodočemu delu.

Minilo je že leto dni po devetem kongresu ZSMS in menim, da smo se organizirali tako, kot smo zapisali v statutu ZSMS. Za nami so ne le izkušnje enega leta, ampak tudi izkušnje prejšnjih let, ki so nam narekivale tako organizacijo, v kateri mladi železar najlažje uveljavljajo svoje interese. Reorganizacija ZSMS ni in ne more biti enkratni poseg, ki ga je možno uspešno opraviti, ampak je proces spreminjanja organizacije, vsakodnevno prilagajanje organiziranim družbenim odnosom in mladim ljudem, skratka sredinam kjer mladina deluje.

Zato tudi sedanja organiziranost, ki jo bomo na seji potrdili, ni nekaj stalnega, ampak je le uspešen korak v razvijanju mladinske organizacije v Železarni.

KJE SMO DANES Z NAŠO ORGANIZIRANOSTJO?

Pri reorganizaciji smo se naslanjali na predlog nove samoupravne organiziranosti v Železarni. V vsaki TOZD je ustanovljena osnovna organizacija, poleg tega pa še štiri osnovne organizacije v delovni skupnosti. Skupne službe. Vendar kljub organiziranosti ne moremo biti zadovoljni z delom štirih osnovnih organizacij. Od dobrih 60 odstotkov članov ZSMS, jih je aktivnih le 20 odstotkov, kar pa je za kolektiv, kot je Železarna, premalo. Zato moramo z vključevanjem novih članov nadaljevati in v letošnjem letu temu problemu posvetiti največ pozornosti. 300 »aktivnih« mladih je sama po sebi velika številka, vendar razbita med osnovne organizacije ne pomeni več tiste širine, ki jo zahteva uspešno delovanje naše organizacije.

Menimo da današnja oblika organiziranosti v raznih oblikah vključuje vse interese mladih ljudi. V vseh oblikah se poudarja posebne interese, ki jih imajo posamezni deli mladine, vendar se mora pri tem zagotoviti integracija vseh teh interesov mladih s širšimi interesi. V statutu ZSMS smo opredelili, da moramo naše osnovne organizacije programsko in akcijsko vključevati v osnovne organizacije sindikata. To mora omogočiti, da se interesi mladih v TOZD in DS. Skupne službe oblikujejo in izražajo v OO ZSMS, a se hkrati uresničujejo tudi znotraj sindikalne organizacije. Pri tem izhajamo iz stališča, da delavskega razreda ni mogoče cepiti na dva dela, na stare in mlade ampak da je enoten in organiziran v sindikatu in da je problematika, ki jo

rešuje ali hoče reševati mladina, skupna celotnemu delavskemu razredu. Vendar ta povezava ni povsod zaživel. Razen v TOZD Valjarne ni čutili tiste tesne povezanosti v skupnih akcijah.

Povezava s tovarniško konferenco ZK je na nivoju tovarne dobra in se odraža v skupnih akcijah. Vendar v delovanju v osnovnih organizacijah ZSMS, razen v izjemnih primerih, ni čutili sodelovanja. Tako tudi aktivni mladih komunistov, kljub veliki angažiranosti posameznikov, niso zaživel. Tudi število mladih komunistov, ki jih je 140, ni veliko. Menim, da je nujno, da se število mladih komunistov poveča, vendar ne kot množični pohod v vrste članov ZK, ampak z množičnim delom med mladino.

Že iz poročila o našem delu lahko razberemo, da smo na nekaterih področjih dobro sodelovali z občinskimi konferencami ZSMS. Vendar je to sodelovanje treba poglobiti. Nekateri delegati v konferenci mladih delavcev so pokazali premalo resnosti in niso z odgovornostjo prevzeli zaupanih dolžnosti. Tako je bilo delovanje konference mladih delavcev dostikrat oteženo. Kot največja kovačnica mladih aktivistov delavcev mora Železarna dati pečat delu naših delegatov, da naše interese in stališča prenašajo naprej na občinski nivo.

MLADI V DRUŽBENO EKONOMSKIH ODNOSIH

Na tem področju ni toliko pomembno, kam naj bo naša akcija usmerjena, ampak kako naj naloge s tega področja, sprejete na 9. kongresu ZSMS, čim hitreje in na najučinkovitejši način uresničimo.

Svoje delovanje moramo usmeriti tako, da bodo pri formiranju TOZD upoštevale vse tri naslednje komponente:

1. Temeljna organizacija združene dela mora predstavljati v delovni organizaciji delovno celoto.
2. Rezultati skupnega dela v temeljni organizaciji združene dela se morajo samostojno izraziti kot vrednost v delovni organizaciji ali na trgu.
3. Delavci morajo biti organizirani tako, da imajo možnosti da uresničujejo svoje družbeno ekonomske in druge samoupravne pravice.

V obdobju razprav o predlogu nove samoupravne organiziranosti razčistili mnogo dilem, ki so se pojavile. Predlog sedanje oblike samoupravne organiziranosti je tak, kot ga želimo vsi delavci v Železarni. Le-ta nam v še večji meri omogoča opravljanje funkcije nosilca samoupravljanja v družbeni reprodukciji in v družbi. Vendar je pri tem potrebno poudariti, da je bilo v razpravah čutili preveč oziroma osebnih interesov. Iz zapisnikov sestankov samoupravnih delovnih skupin je bilo možno razbrati želje posameznikov.

Vse družbenopolitične organizacije moramo sedaj bedeti nad potekom reorganizacije. Ne smemo dopustiti, da bi s postavljenimi roki kasnili z izgovori, da nekaterih stvari zaradi pre zaposlenosti ne moremo narediti. Vse osebne interese je potrebno zatreči, tako da bomo v roku izpeljali volitve v nove samoupravne organe.

Kljub večjemu številu TOZD pa se bo samoupravna delovna skupina še bolj okrepila in postala temeljna oblika odločanja delavcev. Pri tem moramo paziti, da se v njihovo delovanje ne prikradejo nepravilnosti in odločanje v okviru oziroma interesov. Zbori delovnih ljudi kot zbori delegatov samoupravnih delovnih skupin, ki usklajujejo stališča, morajo res identično izraziti mnenje večine delavcev.

Za našo organizacijo je zelo pomembno, kako bomo mladi v bodoče zastopani v samoupravnih organih na vseh nivojih. Številke iz poročila kažejo, da je bil odstotek mladih v samoupravnih organih dovolj velik, vendar pa ne tudi toliko uspešen. Pogoj za dobro samoupravljanje je družbeno ekonomsko usposabljanje članov naše organizacije. V samoupravne organe ne smemo prihajati preko ključev, temveč se moramo vanje vključevati z jasnim spoznanjem, da bo naš jutri tak kakršnega si bomo sami ustvarili.

Mladi smo v letošnjem letu posvetili veliko pozornosti tudi razpravam o osnutku družbenih načrtov tako Železarne kot občine za obdobje 1976-1980. Razprava je opozorila predvsem na to, da v osnutkih niso vključeni stabilizacijski ukrepi in programi varčevanja in da so tudi za naše mlade misli preveč optimistični in premalo postavljeni na realna tla.

KADROVSKA POLITIKA

Kadrovska politika nedvomno sodi med bistvena vprašanja v razvoju sleherne družbe. Zavedamo se, da je kadrovska politika neodtujljiva pravica delovnih ljudi. To stališče postavlja pred našo organiza-

cijo poleg ostalih družbenopolitičnih organizacij oblikovanje take politike, ki bo zagotavljala hitreje razvijanje samoupravnih in družbenih odnosov, osvobodjanje človeka in dela hitrejšo rast družbe v vseh pogledih. Ustvariti si moramo možnosti za hitrejši socialni razvoj in za bolj humane družbene odnose v osnovnih organizacijah ZSMS.

V osnovnih organizacijah nastalno pesti problem pomanjkanja kadra, mladincev, ki bi bili pripravljeni delati tako v svoji osnovni organizaciji kot v OO ZK ali sindikatu. Čedalje bolj se odraža to, da je bila skrb za kadre premalo načrtovana in premalo dolgoročna. V našem delovanju na tem področju ni bilo stalnega evidentiranja mladih ljudi, ki so se s svojim delom uveljavili in si tudi v drugih sredinah pridobili ugled. Premalo smo spodbujali razvoj teh posebnih pozitivnih lastnosti posameznikov, ki jih želijo razvijati v svojo in družbeno korist. Kadrovske odločitve so se preveč oblikovale v zaprtih krogih, preveč je bilo odločanja o bodočih kadrih v ozkih forih.

Pri tem je treba poudariti še nekaj. Nekateri od najbolj delovnih mladincev, so si ob nasprotovanju v obratih obrusili zobe in postali popolnoma neaktivni opazovalec današnjega sistema. Zavedati se moramo, da je mlad človek zaradi neizkušenosti potreben pomoči in da je v svojem začetku delovanja potreben napotkov, ne pa nasprotovanj. Njegovo revolucionarnost je potrebno usmeriti.

Iz vsega tega sledi tudi zanimivo, a žalostno dejstvo. Mnogo najbolj aktivnih mladincev je bodisi, ko so postali člani ZK, bodisi, ko so napredovali na delovnem mestu, postali neaktivni v mladinski organizaciji. S tem ne mislim, da so za to krivi ostali subjekti, ampak je krivda tudi pri nas samih, pri naši premajhni aktivnosti in zavzetosti za pravilno kadrovske politike.

V razpravah v osnovnih organizacijah in na predsedstvu ZSMS ZJ je bilo dostikrat čutili nezadovoljstvo ob izbiri kadrov za delovna mesta v tovarni. Vse preveč je bilo čutili, da je za mlade aktiviste težko napredovati. Na njegovo delovanje v mladinski organizaciji se je gledalo postrani, češ zaradi svojega delovanja med mladimi, ne more biti dober delavec. To pa se je v zadnjem času zelo spremenilo. Kadrovanje je postalo širše in je zajelo širši krog zainteresiranih.

Vendar nezaupanje še vedno obstaja, kar je bilo tudi čutili v razpravah o predlogu o napredovanju na delovnem mestu. Mladinci sodo predlog kot teoretično zamisel, podprli kot napredek glede na stari sistem, vendar smo podvomili nad praktično izvedbo samega sistema. Mladi so podvomili o možnostih svojega napredovanja nasproti starejšim kolegom. Bali smo se subjektivnih sil, ki izhajajo še iz preteklosti. Zato danega predloga nismo podprli.

VSESTRANSKO IZOBRAŽEVANJE MLADIH

Eden izmed temeljnih dejavnikov našega družbeno ekonomskega razvoja je izobraževanje. Pomen in teža tega sta iz leta v leto večja.

Kakor je razvidno iz poročila pa idejno političnemu izobraževanju nismo posvetili dovolj pozornosti. Kljub zagnanosti nekaterih posameznikov ni bilo načrtnega dela. Ustanavljanje marksističnega kroga je ostalo bolj v povojih, ker ni bil dovolj široko zasnovan. Problemu izobraževanja mladih se je potrebno bolj posvetiti, zato so pred komisijo za ideološko izobraževanje odgovorne naloge, katerih se moramo lotiti z vso zavzetostjo. Želja po stalnem izobraževanju mora postati želja vseh nas mladih. Osnovne organizacije morajo postati pobudniki za širšo akcijo na tem področju in vse mlade seznaniti z možnostmi, ki jih imajo. Tu moramo vključiti mlade s srednjim, višjo in visoko izobrazbo, da nam pri tej akciji pomagajo.

Na zadnji volilni konferenci smo govorili o aktivu strokovnjakov, vendar je vsa stvar še vedno v povojih. Mladi z višjo in visoko izobrazbo niso pripravljeni delati v osnovnih organizacijah. Upam, da se ne bodo pojavljali primeri, ko mlad inženir, ki je kot pripravnik prišel v Železarno, ni hotel plačati niti članarine.

Kljub mnogim slabostim v našem delu menim, da je bilo v Železarni čutili, da mladinska organizacija deluje, kljub pripombam, da predsednika »tovarnske« konference ne poznajo, je bilo vseeno čutili delo osnovnih organizacij. Upam, da smo s svojim delom, dokazali, da nismo organizacija, ki skrbi samo za izvedbo športnih tekmovanj in plesov, ampak da smo postali družbenopolitična organizacija, ki je svoje delovanje usmerila na vsa področja delovanja železarjev - samoupravljalcev.

KOZERJIA

HALO, HALO, SI TI ...

Tako kot jo včasih zagode »tiskarski škrt«, tako jo je najbrž to pot zagodla avtomatika v telefonski centrali. Dvignil sem slušalko in namesto zvočnega signala sem na ušesa ujel prijetno »žvrgolenje« dveh sodelavk. Čeprav me je čas drvel in čeprav po naravi nisem radoveden, sem prislutnil bolj zato, da ugotovim zakaj nekateri »službeni« pogovori trajajo tako dolgo oziroma zakaj so nekatere telefonske številke tako dolgo zasedene. Razočaran sem skoraj po sedmih minutah odložil slušalko, saj ni bilo ničesar takega, kar bi me informiralo o tem in onem iz posameznih obratov. Dejal sem si, če si zaradi tega že izgubil toliko časa, poskušaj to vreči na papir, mogoče pa bo urednik objavil, vsaj izgubljen čas ne bo brez haske. Moj, že nekoliko opešan spomin, je ujel približno takšen dialog:

— Halo, halo si ti ... kaj pa imaš tako zadrego, da se nič ne oglasiš.

— Veš, vedno je kaj, če drugega ne pa se že kdo spomni za turško.

— Kaj pa je pri vas novega ... (sledilo je naštevane vseh ožjih in daljnih sorodnikov ter zanimanje za njihovo zdravje, delo ...)

— Sledi izčrpen odgovor.

— Ali je pri vas še vse po starem (sledilo zanimanje za približno isti vrstni red družinske hierarhije kot prej).

— Sledi izčrpen odgovor.

— Kaj pa pri sosedovih. Sem slišala, da pričakujejo naraščaj, da je J. razbil avto in da je bil še »baje pod gasom«. Da je ... so si sledila vprašanja in »informacije«, kakor iz najmodernejšega avtomatskega orožja.

— Veš ... je sogovornica hitela razlagati vse podrobnosti, hkrati pa postavljala podobna vprašanja o sosedih sodelavke na nasprotni strani žice.

— Vse skupaj je s ... če vzameš, da ...

— Da, da prav imaš, ne vem kaj vidi na njem (ne vem natančno ali je šlo za človeka ali siamskega mačka, ki je bila naslednja tema junega razgovora).

— Kaj pa šef, ali te še sekira ... in sledile so zopet obojestranske informacije o šefih, sodelavcih, ...

Po sedmih minutah »prislutkovanja« mi je že vse brnelo po glavi in odložil sem slušalko, čeprav sem domneval, da je bilo na obeh koncih žice izrečenih še ne vem koliko vprašanj in odgovorov ter informacij. Kako imeniten povratni tok informacij, pri Železarju pa si belijo glave, kako čim bolj uspešno vključiti povratni tok informacij v tovarniško glasilo.

Dolgo časa se nisem mogel zbrati pri svojem delu. Ne vem, ali zaradi množice informacij o znanih in nezanihi ljudeh, dveh neznanih »informatorke«, ali zato, ker sem se maloprej vrnil iz proizvodnih obratov, kjer se delavci spopadajo z minutami in urami, da bi dosegli svoje planske obveznosti. Morda pa tudi zato, ker smo v Železarni dosegli že poplavo besed o varčevanju, pa nam stroški za telefonijo po števcu (poleg zapravljanja časa), v enem mesecu narastejo kar za stari milijon dinarjev oziroma ker »zatelefoniramo« po števcu mesečno več kot sedem milijonov starih dinarjev. Pa boste rekli, da sem malenkosten, pri milijardah štejem milijone. Nikarte tako, še v šoli so nas učili »zrno na zrno pogača, kamen na kamen palača«. Joj, koliko pogač in palač bi že imeli, če bi se tega držali, pa smo mnogi takrat ščipali soščolko in so nam te besede ušle mimo ušes. Danes pa imamo. Med delom se dolgočasimo z dolgovječnimi telefonskimi pogovori, kar velja za sodelavce obeh spolov. »Telefonski škrt« je kriv, da me je slučajno povezal s sodelavkama, sicer pa pravijo, da tudi sodelavci znajo biti »dolgi«. Pa to še ni vse. Da nam hitreje mine »siht«, še kako radi, posebno sodelavke, zletijo med delom v to in ono trgovino, da jim popoldan ne bo treba. Potem pa znamo tako virtuosno vrteti besede, koliko dela imamo, kaj vse še moramo narediti, da bo treba priti tudi popoldan itd.

Zlobneži bodo najbrž vprašali, kaj pa delajo šefi, da take stvari dovoljujejo? Ne vem, ker nisem šef, po mojem preveč delajo, da vsega tega ne vidijo. Sicer pa je važno, da so o tem govorili na sestankih ... pravilnik o odgovornosti na delu, pa zaradi dela niso utegnili prebrati. (Tisti, ki niso taki, tega laičnega mnenja ne bodo vzeli zares).

Sedaj pa k stvari, sicer bo zaradi opravljanja tudi moj sestavek romal v koš. Predlagam referatu za racionalizacijo in novatorstvo, da med novatorji in racionalizatorji razpiše natečaj, da se lotijo reševanja teh vprašanj. Naloga ni lahka, na pomoč bo potrebno poklicati računalništvo ali kibernetiko, ker besede, opozorila in opomini ne učinkujejo nič več. Nagrada bo fantastična - prihranek pri telefonskih pogovorih, pri številu zaposlenih, pri papirju (ne bo potrebno več okrožnic), pri času (odpadejo sestanki) itd. Ukrepajte hitro, ker sicer se vam lahko izmuzne velika priložnost, ker se lahko zgodi, da se bodo stvari tudi z besedami izboljšale.

OBVESTILA KOLEKTIVU — OBVESTILA

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 3. 11.	GMAJNAR JANEZ	KOVAČ JANEZ
TOREK — 4. 11.	ENIKO VANDA	KAVČIČ EDO
SREDA — 5. 11.	REKAR VINKO	SLIVNIK ALOJZ
ČETRTEK — 6. 11.	RAVNIK JOŽE	JELOVČNIK JOŽE
PETEK — 7. 11.	KRAPEŽ BERTI	MARKIČ VALENTIN
SOBOTA — 8. 11.	BAK DUŠAN	NOČ VINKO
NEDELJA — 9. 11.	LOGAR IGOR	ARNEŽ FRANC

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 358

Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14.00 do 18.00 ure

nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Na proste sobote, nedelje in praznike dela: dnevni dežurni od 6.00 do 18.00 ure

nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni zgradbi TOZD-VET.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 3. do 8. novembra bodo delale naslednje obratne ambulante: dopoldan: IV. obratna ambulanta popoldan: I. in II. obratna ambulanta V soboto, 8. novembra samo dopoldan IV. obratna ambulanta.

V zobni ambulanti: dopoldan: I. zobna ambulanta popoldan: II. zobna ambulanta V soboto, 8. novembra samo dopoldan I. zobna ambulanta

Ordinacijski čas dopoldan od 6.30 do 13. ure, popoldan od 13. do 19.30. V soboto samo dopoldan od 6.30 do 13. ure.

DVIGNITE PAKETE ETA

Izvršni odbor sindikata železarne Jesenice obvešča vse člane kolektiva, ki so naročili oziroma — pakete tovarne ETA iz Kamnika, da jih lahko dvignejo od 29. oktobra do 5. novembra vsak dan od 8. do 12. in od 14. do 17. ure v dvorani delavskega doma pri Jelenu.

SAMOUUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

TOZD Talilnice

16. SEJA DELAVSKEGA SVETA

V prvi polovici oktobra je predsednik DS TOZD Talilnice Jože Osvald sklical 16. sejo, kateri so poleg članov prisostvovali še: direktor TOZD Talilnice, Stanko Čop, računovodja talilnic Boris Pesjak, obratovodje, predstavniki družbenopolitičnih organizacij, kadrovih talilnic Polde Lamovšek in Milan Polak iz centra za proučevanje samoupravljanja in informiranja.

Dnevni red predlagan za 16. sejo, je bil naslednji: pregled sklepov prejšnje seje; obravnavanje pravilnika o pospeševanju izvoza SZ; podražitev amortizacijskih zamenjav; odobritev sredstev AZ; nastale podražitve pri AZ; prenos napredovanih diskov; ugotovitev, kot so: osnutek srednjeročnega razvojnega programa Železarn, dopolnitev poslovnega predmeta Železarn; nova organizacija upravljanja; program ukrepov in varčevanje; razprava o samoupravnih aktih SIS zdravstvenega varstva in pravilnika o napredovanju na delovnem mestu; pregled programa varčevanja za mesec september; obravnavanje kvalitete problema; kadrovske spremembe; problematika nošenja zaščitnih sredstev; obravnavanje preliminarnega plana za leto 1976 ter predloga za potrditev povečanih stroškov remontov v martinarni.

Po pregledu sklepov prejšnje seje, za katere je DS TOZD Talilnice ugotovil, da so izvršeni, je bil na seji potrjen pravilnik o pospeševanju izvoza v sestavljeni organizaciji združenega dela SZ.

Odobreno je bilo formiranje dodatnih sredstev amortizacijskih zamenjav za pokritje nastalih podražitev pri že odobrenih sredstvih iz AZ za TOZD Talilnice v višini 1.220.000 din. Iz dodatnih sredstev AZ pa je DS odobril še nabavo mačka osemtonski žerjav v obratu livarna in nabavo tračne zapore za doziranje stružcev na plavž II.

Zaradi nastalih podražitev na objektih hladne valjarne, vročevodnega kotla in valjarne žice, je po obravnavi delavski svet sprejel naslednja soglasja:

— za pokrivanje povečanja stroškov pri izgradnji hladne valjarne TOZD združujejo sredstva povečane amortizacije prispevajo skupaj 79.079.000 din v letih 1975 in 1976 tako, da so združena sredstva v letošnjem letu angažirana iz sredstev povečane amortizacije;

— da temeljne organizacije združenega dela soglasajo z najetjem posojila pri Ljubljanski banki v višini 100.000.000 din pod pogoji, pod katerimi je že najeto posojilo;

— za pokrivanje povečanja stroškov investicij za vročevodni kotel, TOZD združujejo sredstva povečane amortizacije za leto 1975 v skupnem znesku 3.868.000 din. Delež TOZD Talilnic je 986.000 din iz sredstev AZ za leto 1975;

— za najetje posojila pri Ljubljanski banki — poslovnih enot Jesenice v višini 3.000.000 din z obplačilno dobo 5,5 let in obrestno mero do 11 odstotkov;

— za pokrivanje povečanja stroškov pri investiciji v valjarno žice, ki so nastali zaradi spremembe prispevka za energetiko, TOZD združujejo 1.815.000 din iz sredstev amortizacije. Delež temeljne organizacije združenega dela talilnic je 463.000.00 din iz sredstev AZ za leto 1975.

DS TOZD Talilnice je na podlagi navedenih podražitev izdal sklep, da v bodoče ne bo več obravnaval prekoračitve stroškov, ki nastanejo zaradi nerealnih kalkulacij — v tem primeru je mišljena podražitev pri vročevodnem kotlu.

Pri obravnavi možnosti prestativne linije za izdelavo diskastih nožev za brane iz železarn Ravne v železarno Jesenice, je delavski svet izdal soglasje k projektu izdelave diskastih nožev ter prenosu naprav iz železarn Ravne v železarno Jesenice. Odobril je tudi delež za TOZD talilnice v višini 2.805.000 din za to investicijo s pripombo, da je ta odločitev podana na podlagi podatkov iz elaborata, za katere pa so polno odgovorni predlagatelji.

Delavski svet je bil informiran o poteku razprav o osnutku srednjeročnega programa Železarn na sestankih SDS TOZD Talilnice, pripombe izražene v razpravi pa naj uskladi SEO.

Sprejet je bil ugotovitveni sklep, da so delavci TOZD Talilnice prek sestankov SDS sprejeli predlog dopolnitve samoupravnega sporazuma o združitvi TOZD v delovno organizacijo železarn Jesenice v členu 6 »Poslovni predmet delovne organizacije«.

Seznani so bili, da so delavci na sestankih samoupravnih delovnih

skupin obravnavali predlog nove organizacije upravljanja in ravnanja v železarni Jesenice ter predlog ekonomskih odnosov med bodočimi TOZD. Ta predlog je v TOZD Talilnice obravnavalo 41 samoupravnih delovnih skupin.

Sprejeti so ugotovitveni sklep, da so delavci na sestankih SDS obravnavali elaborat o priključitvi dveh novih TOZD k Železarni in sicer TOZD Monter Dravograd in TOZD Kovinoservis Jesenice ter soglasal s priključitvijo. Ugotovili so, da so delavci na sestankih SDS sprejeli program ukrepov za varčevanje v zvezi s prizadevanji za gospodarsko stabilizacijo tako za TOZD kot za celotno Železarno.

Pri obravnavanju pravilnika o napredovanju na delovnem mestu z dopolnitvami, je DS izdal sklep, da se uvede trimesečno poizkusno ocenjevanje in da je doba ocenjevanja šest mesecev.

Na seji so bili informirani o zavrnitvi predloga večjih prispevkov

zdravstvene storitve, ki jih je predložila SIS zdravstvenega varstva.

Direktor TOZD Talilnice Stanko Čop je na seji posredoval poročilo o programu varčevanja za mesec september. Ker je ugotovljeno, da je odstopanje od tehnoloških regulativov pri izdelavi jekla preveliko, bo raziskovalni oddelk z vodstvom martinarne in elektro jeklarne predložil program ukrepov za izboljšanje stanja.

DS TOZD Talilnice je nadalje potrdil predloge normativnih sprememb na predlog SEO — oddelka za organizacijo dela v obratu elektro jeklarne pri žerjavovodnih livnih žerjavov ASEA peči ter v martinarni za otvoritev novega delovnega mesta »kadrovec«.

Obe kadrovske spremembe veljata s 1. novembrom 1975.

Varnostni tehnik TOZD Talilnic Božo Pančur je posredoval poročilo republiškega inšpektorja za delo. V zvezi s tem je še posebno poudaril, da se je obvezno pridržavati sporazuma in zakonov, ki obravnavajo varstvo pri delu.

DS je postavil zahtevo, da naj obrati TOZD Talilnice z vso resnostjo obravnavajo predlog plana za leto 1976.

Na seji so tudi soglasali, da se zaradi poslabšanja ognjestalnega materiala in podražitev, odobrijo prekoračitve na stroških remontov v obratu martinarna iz 136 din/t na 190 din/t.

MD

26. SEJA ODBORA ZA DOHODEK IN NAGRAJEVANJE

Namestnik predsednika odbora za dohodek in nagrajevanje v TOZD Talilnice Franc Ambrožič je 13. oktobra sklical 26. sejo odbora, kateri sta poleg članov prisostvovala tudi predstavnika iz SEO tov. Faletič in Kelih. Odbor je obravnaval naslednja vprašanja: pregled sklepov prejšnje seje, osebni dohodek v mesecu septembru, pregled oziroma analizo doseganja premij in norm v TOZD Talilnice v tretjem tromesečju ter vloge za dodelitev stimulacijskega dodatka.

Potem, ko so ugotovili, da so sklepi prejšnje seje izvršeni, so obravnavali poročilo o doseganju osebnem dohodku v mesecu septembru. Iz poročila je bilo razvidno, da je bil osebni dohodek v primerjavi s predvidenim nekoliko nižji. To pa zaradi manjšega števila plačanih ur, ki je padlo iz 191,4 na 189,9 ur, v primerjavi s prejšnjim mesecem pa je tudi skupni učinek nižji za 0,35 %.

V TOZD Talilnice je rezultat še nekoliko slabši, ker je število ur celo za 2,7 % nižje od preteklega meseca,

pa tudi stimulacija na operativni program je bila nižja. Vse to je vplivalo, da je bil osebni dohodek v TOZD Talilnice v poprečju za 4,97 % ali 183 din na osebo nižji, kot v predhodnem mesecu. Najbolj pri tem izstopajo obrati plavž, martinarna in elektro jeklarne, obrata livarna in šamotarna pa sta dosegla približno enak osebni dohodek kot v preteklem mesecu.

Iz razpredelnice je razvidno število plačanih ur in osebni dohodek v primerjavi z mesecem avgustom:

	Osebni dohodek v avgustu		Osebni doh. v sept.		Razlika	avg. — sept.
	ur/os.	din/h	ur/os.	din/h	v %	v din
plavž	194,4	3.716	188,3	3.443	7.34	— 273
martin.	192,3	3.978	186,1	3.820	3.97	— 158
elek. jekl.	187,8	3.955	182,8	3.661	7.41	— 293
livarna	203,3	3.929	201,8	3.903	0.66	— 26
šamot.	187,7	3.301	188,4	3.289	0.36	— 12
TOZD Tal.	192,6	3.855	187,4	3.672	4.75	— 183

Faktor učinka je v mesecu septembru znašal 31,16, v avgustu pa celo 34,40, upoštevajoč celotno TOZD Talilnice.

Operativni plan je bil v zadnjih dveh mesecih izvršen (izraženo v %):

	AVGUST	SEPTEMBER
plavž	9	8
martin.	8	10
elek. jeklarne	8	8
livarna	10	10
šamotarna	8	10
TOZD TALILNICE	9	9

Oto Kelih iz oddelka za študij dela in časa je obrazložil analizo doseganja premij in norm v TOZD Talilnice za tretje tromesečje 1975. Pri tem je opazno določeno nihanje v premijah in normah, na kar vpliva predvsem večje število porabljenih ur. V obratu plavž je v kvaliteti izdelane groblja oziroma v vsebnosti žvepla v grodlju vidno precejšnje nihanje (od +1 % do -4 %). Za vpliv porabljenih ur v kamnolomu Trebež je bila izdelana nova tabela za količino porabljenih ur, s katero je odbor soglasal.

Pri izračunu merljivih kriterijev za mesec avgust in september pa so upoštevani večji zastoji na pečeh (miniranje nasadlin, popravilo plinovoda in popravilo ter obzidava predhodnega kanala).

V obratu martinarna je vpliv šaržnih časov pri doseganju premij in norm pozitiven, doseganje merljivih kriterijev učinka je boljše, ker se je upoštevalo obratovanje s štirimi oziroma s petimi pečmi.

V obratu elektro jeklarne je bil za mesec september izločen čas vročih popravil pri izračunu odstotka učinka, ker so domači dolobloki slabše kvalitete.

V obratu livarna in šamotarna pa je ugotovljeno doseganje učinkov v dovoljenih mejah, razlike so le med posameznimi normnimi skupinami v šamotarni.

Odbor je bil tudi seznanjen z nekaterimi predlogi oddelka za študij dela in časa, o katerih bodo razpravljale tudi samoupravne delovne skupine.

Obravnavali so še vlogo za dodelitev stimulacijskega dodatka na predlog obrata livarne in jo ugodno rešili.

MD

Jeklo in ljudje (foto Lojze Mulič)

TOZD Hladna predelava

21. SEJA DELAVSKEGA SVETA

V ponedeljek, 20. oktobra, je bila 21. seja delavskega sveta TOZD Hladna predelava. Predsednik Ivan Sušnik je za sejo predlagal naslednji dnevni red: ugotovitevni sklep o spremembi poslovnega predmeta; ugotovitevni sklep o sprejemu pravilnika o NADM z dvema pripombama (distribucija in uspešnost); prenos proizvodnje diskov iz železarn Ravne v železarno Jesenice; investicija v razširitev proizvodnje VAC in postavitev novega žičarskega stroja; dopolnitev pravilnika o premiranju izvoza in dopolnitev sklepa o podražitvah predvidenih IV in AZ predlogov ter novo samoupravno organizacijo in razpravo o priključitvi dveh novih TOZD.

Na začetku seje so pregledali sklepe prejšnje seje in ugotovili, da je pri dveh sklepih prišlo do sprememb, ostali sklepi pa so bili vsi izvršeni. Do spremembe je prišlo pri pravilniku za pospeševanje izvoza Sloveskih železarn. Ta predlog pravilnika je delavski svet že obravnaval in se razlikuje od prvotnega v tem, da je izvozna premija diferencirana in sicer za klirniško področje pet odstotkov, za konvertibilno območje pa deset odstotkov. Poleg tega pa je osvojeno tudi končno stališče, da se premija izplačuje mesečno in ne kvartalno, kot je bilo prvotno določeno.

Druga sprememba je pri sklepu, s katerim je delavski svet dal soglasje za odprtje posebnega konta za kritje prekoračitve po programu sredstev investicijskega vzdrževanja in amortizacijskih zamenjav v TOZD, z razpoložljivimi sredstvi v višini 700.000 din. Po izračunih knjigovodstva pa znašajo ta sredstva 730.000 din.

Delavski svet je vzel na znanje poročilo o izvrševanju sklepov prejšnje seje in obenem potrdil obe spremembe.

V nadaljevanju je delavski svet sprejel naslednja ugotovitvena sklepa:

— o spremembi poslovnega predmeta Železarn, ki je potrebna sprčo razširitve poslovanja OPTIO, samostojnega dela na investicijah, povečanje obsega dela računskega centra in podobno. Vse te dejavnosti, ki jih Železarna opravlja sama, je potrebno registrirati pri pristojnem gospodarskem sodišču.

Delavci TOZD Hladna predelava so spremembo poslovnega predmeta obravnavali na sestankih samoupravnih delovnih skupin in predlog potrdili.

— o potrditvi pravilnika o napredovanju na delovnem mestu, ki so ga prav tako obravnavale samoupravne delovne skupine TOZD Hladna predelava in dale nanj nekaj pripomb. Na zboru delegatov samoupravnih delovnih skupin, 3. oktobra so bile te pripombe obravnavane in usklajene. Na osnovi tega je bil sprejet sklep, da se pravilnik sprejme v prvotnem besedilu s tem, da bi se uvedla poskusna doba do treh mesecev, v kateri bi se ugotovila objektivnost ocenjevanja uspešnosti na delovnem mestu. Ocenjuje naj se vsaki šest mesecev. Za pravilno distribucijo ocen delovne uspešnosti pa je treba upoštevati večjo grupo delavcev, morda ves obrat ali TOZD. Dodatno pa je treba izdelati merila za uspešnost.

Delavski svet je dal soglasje za odprtje konta za postavitev žičarskega stroja, ki je bil nabavljen s soudeležbo podjetja Kovinar Jesenice. Stroški postavitve tega stroja bodo znašali predvidoma 250.000.000 din. Delavski svet je bil seznanjen tudi s priključitvijo dveh novih TOZD in sicer: Monter Dravograd in Kovinoservis Jesenice, o čemer bodo razpravljale tudi samoupravne delovne skupine.

JS

25. SEJA ODBORA ZA KADRE IN MEDSEBOJNA RAZMERJA

V torek, 21. oktobra se je sestel odbor za kadre in medsebojne odnose TOZD Hladna predelava na svoji 25. seji. Predsednik odbora Rok Globočnik je za sejo predlagal naslednji dnevni red: pregled sklepov prejšnje seje, poročilo o gibanju zaposlenih v mesecu septembru, premetitve, sprejem in obračun delavcev ter razno.

Pri pregledu sklepov prejšnje seje so ugotovili, da so bili vsi sklepi realizirani.

Nadalje je odbor pregledal poročilo o gibanju zaposlenih v mesecu septembru. Iz poročila je bilo razvidno, da se je zaposlenost v primerjavi s prejšnjim mesecem povečala za sedem delavcev, razlika do normativa pa se je zmanjšala za 0,6 odstotka. Razlika po planu je v tem mesecu nekoliko manjša, vendar v primerjavi s mesecem avgustom še vedno večja za 0,9 odstotka. Proizvodnih delavcev je manj za 0,4 odstotka v primerjavi s planom. V TOZD Hladna predelava pa je bilo poleg rednih delavcev v mesecu septembru zapo-

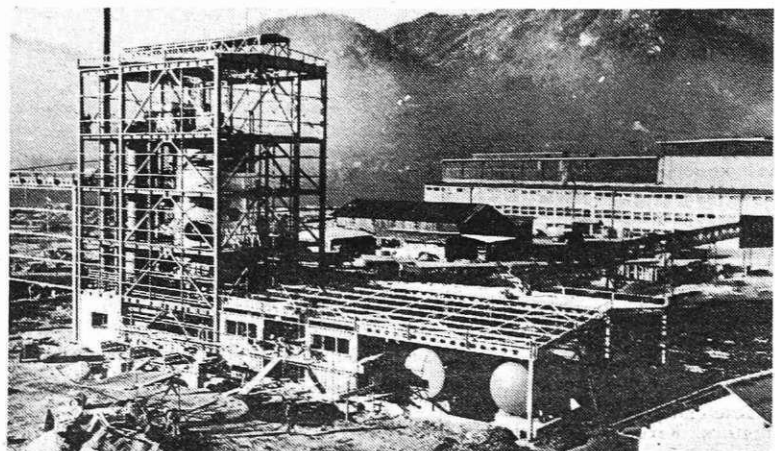
slenih še 13 upokoencev in šest pripravnikov.

Odbor je pregledal in potrdil sprejem delavcev, ki so si v mesecu septembru pridobili lastnost delavca v združenem delu. Novosprejeti delavci so bili razporejeni v naslednje obrate:

hladna valjarna 5
žičarna 2
jeklovlek 2
elektrodni obrat 4
žebljarna 2

Ceprav je v tem mesecu imel prioriteto za dodelitev novih delavcev obrat žičarna, pa so bile narejene razporeditve tudi v ostale obrate iz naslednjih razlogov:

(Nadaljevanje na 5. strani)

Nova hladna valjarna — gradnja objekta regeneracije

PROSLAVA 30-LETNICE OZN

V petek, 24. oktobra je bila v dvorani delavskega doma na Javorniku centralna proslava ob 30-letnici OZN. Proslavo je pripravila občinska zveza klubov OZN Jesenice. Po uvodnem govoru Sama Krivca, so člani klubov OZN iz osnovnih šol Tone Cufar in Prežihov Voranc izvedli dva recitala in sicer recital o Vietnamu in recital o boju koroških Slovencev. Vmes pa je mladinski pevski zbor Blaž Arnič, pod vodstvom dirigenta Janka Pribošiča, zapel nekaj pesmi. Program pa so zaključile učenke glasbene šole z Jesenic z nekaj skladbami na klavirju in flauti.

Program je bil zelo kvaliteten in dobro organiziran. Ker pa so občinstvo predstavljali le mlajši gledalci, je bilo med izvajanjem programa slišati govorenje, kar pa je izizzvalo negodovanje organizatorjev. Miša

Mladinski pevski zbor Blaž Arnič — gimnazija Jesenice, je s kratkim kulturnim programom pričel volilno sejo koordinacijskega sveta ZSMS Železarne

KONCERT AKADEMSKEGA PEVSKEGA ZBORA IZ KRANJA

Pretekli ponedeljek je bil v dvorani delavskega doma na Javorniku koncert akademškega pevskega zbora iz Kranja. Zbor je pod vodstvom dirigenta Matevža Fabjana izvajal program umetnih, partizanskih in narodnih pesmi. Njihov koncert je bil zelo kvaliteten. Toda žal zbor je izvajal svoj program pred napol prazno dvorano, saj je bilo na koncertu poleg članov pevskega zbora Blaž Arnič z Jesenic s svojim dirigentom in nekaj osnovnošolske mladine, zelo malo ostalih občanov.

Kakšen občutek pri izvajanju programa pred napol prazno dvorano, lahko pove vsak, ki je kot aktivni izvajalec to že sam doživel. Mislim, da tako kvaliteten zbor, kakor je akademski pevski zbor iz Kranja, tega vsekakor ne zasluži. Krajevni dejavniki pa bi morali takemu lepemu kulturnemu dogodku posvetiti tudi več pozornosti. Miša

IZŠLA BO TRETJA ŠTEVILKA HORIZONTA

Uredniški odbor biltena Horizont pri OK ZSMS Jesenice pripravlja že tretjo številko. Ta številka sicer ni tako obsežna kot prejšnji dve, vendar pa bo prav tako pestra. Horizont so vsebinsko popestrili in mu dodali nekaj novih rubrik. Spremenili so tudi naslovno stran, ki bo imela odslej trden ovitek.

Se vedno pa so v vsebini zajeti prispevki mladih dopisnikov in literarni prispevki mladih.

Vsi, ki želijo sodelovati naj pošljejo svoje prispevke na naslov: Komisija za informiranje pri OK ZSMS Jesenice, Titova 86. Vsi prispevki, ki bodo tudi podpisani bodo v biltenu objavljeni. Miša

25. SEJA ODBORA ZA KADRE IN MEDSEBOJNA RAZMERJA

(Nadaljevanje s 4. strani)

— v hladno valjarno so bili razporejeni novospregjeti delavci predvsem zaradi že usmerjene usposobljenosti — vsi so valjavci s poklicno šolo;

— v jeklovlek sta bila razporejena dva povratnika iz LJA;

— elektroodnem obratu pa so bili dodeljeni novospregjeti delavci zaradi dodatnega dela za izvoz;

— v žebeljarno sta bila sprejeta dva delavca zaradi storno obračuna. Odbor je potrdil obračun delavcev, katerim je v mesecu septembru prenehala lastnost delavca v združenem delu. Skupno je v tem obdobju odšlo iz TOZD Hladna predelava devet delavcev in sicer:

iz hladne valjarne	3
iz žičarne	2
iz profilarne	1
iz vratnih podbojev	1
iz jeklovleka	2

Od teh so štirje odšli v JLA, dva sta odšla na izjavo, eden za določen čas, eden zaradi nadaljevanja šolanja, eden pa je bil invalidsko upokojen. Odbor je obravnaval tudi predloge za prejemnike, ki so jih podala obratovodstva: jeklovlek, žebeljarna in žičarna in s predlaganimi prejemniki soglašal ter jih potrdil.

Na predlog obratovodstva žičarne je odbor potrdil napredovanje tehnologa žičarne in vodja proizvodnje v žičarni. Predlagano napredovanje je v skladu s sprejeto splošno organizacijo obratovodstev in sprejetimi sklepi odbora za kadre in splošne zadeve.

Ob sklepu se je odbor obravnaval še prošnje posameznikov za prejemnike v druge obrate, za ponovni sprejem in eno prošnjo za prekinitev delovnega razmerja. JS

20. SEJA ODBORA ZA SPLOŠNE ZADEVE IN INFORMIRANJE PRI DSŽ

Odbor za splošne zadeve in informiranje se je sestel na 20. seji v četrtek, 23. oktobra.

Najprej so brez pripomb sprejeli poročilo koordinacijskega odbora ZB NOV Slovenskih železarn o srečanju borcev v Teharjih — Štore.

Pregledali so tudi, kako so bili uresničeni sklepi prejšnje seje odbora in soglašali s spremembo sklepa v zvezi z odobrenim službenim potovanjem v Švico in sklenili, da namesto Stanke Vulelija potuje Janez Mesec iz raziskovalnega oddelka.

Odobrili so podaljšanje službenega potovanja Antonu Koselju na Švedsko za pet dni, zaradi potrebnega zdravljenja v bolnici.

V nadaljevanju se je razpravljalo o predlogih za službena potovanja v tujino in odobrili naslednja potovanja:

Božidarju Brudarju in Alešu Lagoju na Nizozemsko; Matevžu Gluharju v ČSSR; Milošu Piščancu in Antonu Potočniku v ČSSR; Janezu Bidovcu v Sovjetsko zvezo; Antonu Mlakarju v Bolgarijo; Jožetu Košir-

ju, Cvetu Velikajnu, Stanku Čopu in Dragu Kolencu v Avstrijo; Valentinu Erjavšku na Poljsko; Milanu Budja v ČSSR; Petru Zbontarju v ZDA, s tem, da stroške potovanja krije Interevropa; Petru Kuncu v Švico; Stanku Čopu v Vzhodno Nemčijo; Marinu Gabrovšku v Zvezo republiko Nemčijo; Jerneju Hočevarju in Janezu Bidovcu v Sovjetsko zvezo.

Obravnavali so poročila o uspešnosti opravljenih službenih potovanj v tujino ter poročilo sekretarja o opravljenih službenih potovanjih po domovini in tujini za mesec julij, avgust in september.

Sprejeli so tudi poročilo sekretarja o porabljenih sredstvih za reprezentanco od 1. 7. do 30. 9. in naročili, da se porabljenih sredstev za hladno valjarno Bela ob zaključku leta morajo prikazati ločeno. Ob koncu seje so resili še nekaj vlog društev in posameznikov. JS

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje ...

Tito

TRANSPORTNA SLUŽBA V SPLOŠNEM LJUDSKEM ODPORU

Vojaška poveljstva skupaj s civilno upravo organizirajo transportno službo (pomorski, kopenski in zračni promet). Torej v kriznih trenutkih poteka integrirani promet. Osebe in prometna sredstva so že v mirnem času pripravljena za prehod v vojno stanje.

Da bi predvidena transportna organizacija sčela zažvela, ni dovolj, da bi bilo samo racionalna, temveč mora biti programirana za daljši čas. Le na ta način bo mogoče pravočasno opraviti nujne Transporte.

Potreba po integraciji civilnega in vojnega letalstva je čedalje bolj očitna. Odprava težav v prometu na morju in v zraku zahteva določene tehnične rešitve. Kljub gradnji novih avtomobilskih cest bodo ostale še številne težave. Ceste, potrebne za vojaške Transporte, bo treba za vsako ceno rezervirati, premik prebivalstva pa zmanjšati na minimum in preusmeriti v zato določene smeri. V prometnih načrtih je treba predvideti potrebe udeležencev v prometu vseh kategorij — vojnih in civilnih, saj bodo isti uporabljali isto infrastrukturo.

Organizacija transporta naj izhaja iz delovanja v mirnem času, le tako bo funkcionirala v času splošne pripravljenosti in pozneje tudi v času mobilizacije. V duhu enotnega sistema prometa bi se morali v danem trenutku vsi uporabniki cest ravnati po ukazu prometnih patrol, ne glede na to, komu so podrejeni. Ta enoten režim zagotavlja prilagajanje tistih tehničnih sredstev, ki so namenjena za potrebe v miru in v vojnem času. Vsklajenost takšnega prometa bi bilo najbolje kontrolirati z monitorji, posebno na najbolj obremenjenih cestah. Posebno pozornost naj bi posvetili magistralnim cestam z namenom razbremenitve. Danes in tudi v bodoče, se bo odvijal vojaški transport osemdeset odstotno po cestah.

RASTLINSKI STRUPI — RESNA NEVARNOST V SPLOŠNI VOJNI

1

RASTLINSKI STRUPI — RESNA NEVARNOST V SPLOŠNI VOJNI

Čeprav sodijo rastlinski strupi (defolianti) v skupino kemičnih vojnih strupov, jih v veljavnem mednarodnem vojnem kodeksu zaenkrat še ne prepovedujejo. Kljub temu je mnogo moralnih razlogov za njihovo prepoved. Generalna skupščina Združenih narodov je v letu 1969 izglasovala, da se njihova uporaba šteje kot kemična vojna, ki je prepovedana z ženevsko konvencijo.

ZGODOVINSKA DEJSTVA

V začetku tega stoletja so pričeli za civilne potrebe uporabljati številne herbicide z namenom uničevanja plevela v vrtovih, na poljih in v gozdovih. Možnosti pri uporabi herbicidov kot vojnih sredstev so proučevali že pred dvajsetimi leti. V vojne namene se uporabljajo v bistveno večjih koncentracijah.

Prvič so jih uporabili Angleži v Malaji leta 1952 — 1954 ter Francozi v Alžiriji v letih 1954 — 1962. Amerikanci pa so jih uporabili leta 1962 v Vietnamu. Uporaba rastlinskih strupov v Vietnamu pa ni uničila samo gozdne in kmetijske kulture, temveč je prizadejala tudi številne ljudi in živali.

Najprimernejša sredstva za razprševanje rastlinskih strupov so helikopterji, počasna letala s hitrostjo 250 km/uro in transportna letala. V štirih minutah razpršijo 3.000 litrov rastlinskega strupa na površini 100 hektarjev. Letala so razprševala tovrstne strupe z višine 50-100 metrov v zgodnjih jutranjih urah. Ta višina leta avionov pa je bila mogoča le tam, kjer ni bilo radarskih sistemov in protiletalskih baterij.

Tovrstni strupi se lahko uporabijo učinkovito ob napadu na manjše države ali izolirane partizanske skupine.

(Nadaljevanje prihodnjici)

MALA ŠOLA SAMOUPRAVLJANJA — MALA ŠOLA SAMOUPRAVLJANJA — MALA ŠOLA SAMOUPRAVLJANJA — MALA ŠOLA SAMOUPRAVLJANJA

Zapiski iz obdobja Neodvisne delavske partije Jugoslavije na Jesenicah

Spomini prve generacije jeseniških komunistov

69

— o Leninu, ki je takrat povzemal rezultate prehojene poti in podčrtaval: »Večina ljudstva je za nas!« ter v svojih člankih in v pismih centralnemu komiteju in boljševiškim organizacijam dajal konkretni načrt za vstajo: o tem, kako izkoristiti vojaške enote, mornarico in rdečo gardo, o tem, katere odločilne točke v Petrogradu je treba zavzeti za uspeh le-te in — kakor je zapisal v svoji poemi o Leninu Majakovski:

Besede Iljičeve so
kakor semena
za plodno prst,
kalijo in
zorijo
in že
ob delavska ramena
se milijoni
kmetijskih ram
vrstijo
In ko
ostala še pot
na barikade,
določil je
natančno
dan in uro

In Lenin
sam
se javi v Petrogradu:
Tovariši!
zdaj skrajšamo
to proceduro! —

— o Leninu, ki je 20. oktobra 1917 (po ruskem pravoslavnem koledarju 7. oktobra) prispel iz Finske v Petrograd, tri dni po njegovem prihodu pa je že bila zgodovinska seja CK boljševiške partije, zaključena s sklepom, da se v najkrajšem času začne oborožena vstaja. Lenin je naglašal v predložitvi in potem sprejeti resoluciji: »CK ugotavlja, da postavlja tako mednarodni položaj ruske revolucije (vstaja v nemški mornarici kot najvišji izraz za to, kako narašča v vsej Evropi svetovna socialistična revolucija, potem nevarnost, da sklenejo imperialisti mir s ciljem, zadušiti revolucijo v Rusiji) kakor tudi vojaški položaj (nedvomni sklep ruske buržoazije in Kerenskega et co., izročiti Petrograd Nemcem) in tudi dejstvo, da je dobila proletarska partija večino v sovjatih — vse to v zvezi s kmečko vstajo in z dejstvom, da se je izvršil preokret v zaupanju ljudstva v našo partijo (volite v Moskvi), končno javno pripravljanje druge kornilovščine (vlada odvaja /revolucionarne/ čete iz Petrograda, Kozaki obkoljujejo Minsk in dr.) — vse to postavlja na dnevni red oboroženo vstajo;

— o Leninu, ki je v tej resoluciji nadalje ugotavljal: »Ugotavljajoč na ta način, da je oborožena vstaja neogibna in popolnoma dozorela, predlaga CK vsem partijskim organizacijam, naj se ravnajo po tem in s tega stališča presoja in rešujejo vsa praktična vprašanja (kongres sovjetov Severne pokrajine, pošiljanje čet iz Petrograda, akcija prebivalcev v Moskvi in Linsku itd.);

— o Leninu, ki je bil navodilo je potem CK boljševiške partije poslal svoje člane, oziroma pooblaščenca v Donbas, na Ural, v Helsingfors, Kronštadt, na jugozahodno fronto in drugam, da bi seznanili voditelje krajevnih boljševiških organizacij z načrtom vstaje in jih pozvali na mobilizacijsko pripravljenost za pomoč vstaji v glavnem mestu takratne Rusije — v Petrogradu, kjer se je pri petrogradskem sovjetu tedaj

osnoval vojaško-revolucionarni komite, ki je postal legalni štab vstaje, in kjer je nastalo vrenje, ki ga je začutila tudi kontrarevolucija: vlada Kerenskega je sprožila vprašanje o preselitvi vlade iz Petrograda v Moskvo, iz česar je bilo razvidno, da namerava Petrograd izročiti Nemcem in na ta način preprečiti vstajo, toda protest petrogradskih delavcev in vojakov je prisilil Kerenskega, da je z vlado ostal v Petrogradu. V obrambo le-te je zato 1. novembra 1917 (po pr. r. kol. 19. okt.) naglo pozval v glavno mesto čete s fronte, po ulicah glavnega mesta so začele krožiti okrepljene vojaške patrulje, velike sile je kontrarevolucija zbrala tudi v Moskvi, začasna vlada pa je izdelala načrt, po katerem naj bi njene čete dan pred otvoritvijo II. vseruskega kongresa sovjetov napadle in zavzele Smoljni, kjer je bil sedež CK boljševiške partije, pri tem pa ni računala, da bi se lahko te čete postavile tudi proti njej in se pridružile revoluciji;

— o Leninu, ki je tedaj čutil, da so dnevi in ure začasne vlade že šteti in da ni sile, ki bi lahko še zaustavila pohod proletarske socialistične revolucije, saj so od 3. novembra 1917 pri vseh revolucionarnih vojaških enotah v Petrogradu delovali komisariji vojaško-revolucionarnega komiteja, poslani tja na pobudo boljševikov, vršile so se energične priprave na boj, boljševiške naloge pa sta dobili tudi vojni ladji — križarka Aurora in Zarja svobode;

— o Leninu, ki je določil rok vstaje, a je o tem zvedel sovražnik, tako da so organizatorji vstaje proti začasni vladi morali preložiti datum vstaje in sicer na dan pred otvoritvijo II. vseruskega kongresa sovjetov. Toda Kerenski je začel svojo kontrarevolucionarno akcijo, dne 6. novembra 1917 (po prav. ruskem kol. 24. oktobra) zjutraj s prepovedjo osrednjega glasila boljševikov »Delavska pot« in poslal oklopne avtomobile k uredništvu tega lista in boljševiške tiskarne. Okrog desetih dopoldan so rdečegardisti prisilili oklopjake k umiku in postavili okrepljeno zaščito pri tiskarni in uredništvu »Delavske poti«, ki je že uro kasneje izšla s pozivom STRMO GLAVITI ZACASNO VLADO, hkrati pa so bili po navodilu partijskega centra za vstajo v naglici poslani k Smoljnemu, sedežu CK boljševiške partije, oddelki revolucionarnih vojakov in rdečih gardistov, s tem pa se je vstaja — OKTOBRSKA REVOLUCIJA začela;

PREGLAD SESTANKOV SDS

Samoupravne delovne skupine, ki so se sestale v prejšnjem tednu so obravnavale: predlog elaborata za pripojitev Monter Dravograd in Kovinoservis Jesenice k železarni Jesenice in predlog za spremembo 23. člena pravilnika o urejanju stanovanjskih vprašanj delavcev Železarnice.

Samoupravne delovne skupine se strinjajo s pripojitvijo razen ene samoupravne delovne skupine, ki je bila proti, nekatere pa imajo tudi predloge ter pripombe.

Ključavničarji strojev strojnih delavnic so bili proti predlogu, niso pa razložili vzroke, zakaj so proti pripojitvi.

Samoupravna delovna skupina sektor novogradenj pa je imela k pripojitvi pripombe, da je potrebno precizirati način združevanja sredstev, način financiranja strokovnih uslug, kadrovska vprašanja pa naj se rešujejo na nivoju železarne Jesenice.

Samoupravna delovna skupina odd. za ekonom. analize in plan in odd. za sisteme je s pripojitvijo soglašala so pa menili, da bo treba za prodajo naših izdelkov natančno definirati sistem določanja dogovorjenih prodanih cen za obe priključeni TOZD, da je pravilno da obe TOZD obdržita samostojnost in da je obojestranska odgovornost le do višine sredstev, ki jih ena ali druga TOZD vlagata.

Samoupravna delovna skupina hladna valjarna v izgradnji pa ni sklepala o pripojitvi zaradi neresenih vprašanj in sicer: ali je dolgoročneje zagotovljen vložek za priključene organizacije, še posebno ko vedo, da bo nova HV imela težave z oskrbovanjem, ali bodo izvršene kadrovske spremembe priključenih DO? Kdo je izdelal elaborat o priključitvi in zakaj ni podisan odgovorni, ker smatra, da v primeru nepravilnih podatkov ali predpostavk v elaboratu, predlagatelj za to tudi odgovarja, kakšen bo vpliv občinskih sredstev na poslovno in kadrovske politike priključenih organizacij (smatrajo, da bi glavni vpliv morala imeti Železarna), pod kakšnimi pogoji je možna odcepitev priključenih organizacij od Železarne, kakšne so možne materialne in programske posledice za organizacijo in za ŽJ. O priključitvi bo sklepala na sestanku 28. 10. 75, ko pričakuje pojasnila.

Na predlog spremembe 23. člena pravilnika o urejanju stanovanjskih vprašanj delavcev Železarne je večina samoupravnih delovnih skupin, ki so imele sestanek v prejšnjem tednu glasovala za spremembo. Samoupravne delovne skupine so bile tudi proti, nekatere pa so imele predloge. Proti spremembi 23. člena so bile: peči šamotarne, hladna valjarna v izgradnji, oddelek za študij dela in časa, odd. za ekonom. analize in odd. za sisteme, VEN-HVŽ.

Samoupravna delovna skupina VEN-HVŽ je menila, da ima sprememba preveč lukenj in da se bo še v naprej dogajalo, da se bodo nekateri izbranci preseljevali samo v nova stanovanja, drugi pa pod šifro ustrezno stanovanje samo v stara stanovanja.

Samoupravna delovna skupina odd. za ekonom. analize in odd. za sisteme smatra, da bi na osnovi tega dodatnega člena lahko prišlo pri samem rangiranju in dodeljevanju stanovanj do nepravilnosti.

Samoupravna delovna skupina hladna valjarna v izgradnji je smatrala da je obvezno dveletno čakanje predlogo in predlagala, da prosilec sicer izgubi pravico do stanovanja, prošnjo pa ponovno lahko vloži kadar hoče.

Samoupravna delovna skupina peči šamotarne je menila, da naj se člen 23 bolj objektivno obravnava v primeru odklonitve.

Samoupravna delovna skupina odd. za študij dela in časa je menila, da zaposleni v ŽJ vlagajo že dovolj visoka sredstva zato bi bili najmanj upravičeni do nekega izbora — dvomi v pravno utemeljenost dveletnega čakanja, ki je lahko tudi odvajanje pravic delavca. Kvaliteta stanovanja bi morala biti glede na opremljenost in lego določena v najemni stanovanju.

Samoupravna delovna skupina vodstvo TOZD VET je sprejela spremembo 23. člena pravilnika vendar je menila, da je predlog preveč rigorozen. Predlaga, da delavcu po odklonitvi po dveh letih ne bi bilo potrebno vlagati prošnje temveč naj se ponovno upošteva kot prioriteten prosilec.

Samoupravna delovna skupina sekretariat je menila, da je potrebno določiti organ, ki bo ugotavljal neutemeljeno odklonitev stanovanja in predvideti postopek ugovora za to odklonitev.

Samoupravna delovna skupina tesarji pa so predlagali da tistemu, ki odkloni stanovanje iz neutemeljenih razlogov naj se vloga za dodelitev stanovanja odloži za dobo 10 let.

TOZD TALILNICE

V obratu martinarna so imele sestanek samoupravne delovne skupine: livna jama 1, 2, 4, staro železo 1, 2 ter SM peči 1, 2, 4, ki so obravnavale vprašanja navedena v uvodu. Samoupravna delovna skupina livna jama 1 je obravnavala program varčevanja. Varčevanje ni bilo zadovoljivo kajti imeli so 21 sarž vlitih brez zapiranja. Delno krivdo pripisujejo slabi opeki in pa nepravilni temperaturi. Ponvičarji se tudi pritožujejo, da ponvice slabo popravljajo, vodilni drogovci so pokvarjeni, ponvice se težko montirajo in želijo večjo kontrolo nad vzdrževanjem.

Samoupravna delovna skupina livna jama 4 je še obravnavala delovno disciplino, varnost pri delu, in varčevanje pri materialu. Samoupravne delovne skupine: SM peči 1, 2, 4, in livna jama 2 so poleg uvodnih vprašanj obravnavale še varnost pri delu. V samoupravni delovni skupini SM peči 2 in livna jama 2 so bili seznanjeni s sklepom, da morajo ponvičarji iz varnostnih razlogov pomagati čistilec preboda pri zapenjanju banj. S tem sklepom pa se ne strinjajo in zahtevajo sestanek z obratovodstvom.

Samoupravna delovna skupina livna jama 4 je poleg uvodnih vprašanj obravnavala še srednjeročni program za zdravstveno varstvo Kranj.

V obratu šamotarne so imele sestanek samoupravne delovne skupine:

obratovodstvo, mlini 1, 3, oblikovanje in peči šamotarne, ki so obravnavale vprašanja navedena v uvodu. Poleg tega pa so še vse samoupravne delovne skupine obravnavale: proizvodnjo v mesecu septembru in problematiko, plan za mesec oktober ter razno. V samoupravni delovni skupini oblikovanje so razpravljali o gretju v zimskem času, o delovni disciplini in o uporabi zaščitnih sredstev.

V obratu elektrojeklarna so imele sestanek samoupravne delovne skupine: obratovodstvo, elektro peči 3 in priprava vložka elektrojeklarnice. Poleg uvodnih vprašanj so še obravnavale srednjeročni program za zdravstveno varstvo v letih 76–80.

TOZD VALJARNE

Samoupravna delovna skupina vodstvo TOZD valjarne je obravnavala vprašanja navedena v uvodu in poleg tega pa še osnutek družbenega načrta občine Jesenice v letih 76–80 ter srednjeročni program za zdravstveno varstvo v letih 76–80.

V obratu adjustaža štekel je imela sestanek samoupravna delovna skupina adjustaža štekel 1, ki je poleg uvodnih vprašanj obravnavala še poročilo o proizvodnji za mesec september in plan za oktober. Člani so imeli pripombe glede slabo valjanih svitkov in žerjavovodje se pritožujejo, ker ni urejeno ogrevanje kabin na žerjavih.

V obratu valjarna Bela je imela sestanek samoupravna delovna skupina bluming 4, ki je poleg uvodnih vprašanj obravnavala srednjeročni program za zdravstveno varstvo v letih 76–80.

V obratu valjarna žice in profilov so imele sestanek samoupravne skupine: adjustaža Javornik 1/2, valjarna žice 1, tehcnica 1, proge in čistilnica, ki so obravnavale vprašanja navedena v uvodu. Samoupravna delovna skupina adjustaža Javornik 1/2 je obravnavala še sklepe DS TOZD Valjarne, srednjeročni program za zdravstveno varstvo v letih 76–80 ter razno. Žarilci želijo, da se zaposli še en delavec, ki bi jih lahko zamenjal v času odsotnosti, če že ni mogoče organizirati dela po sistemu 4 + 1.

Samoupravna delovna skupina valjarna žice 1 je obravnavala še: srednjeročni program za zdravstveno varstvo v letih 76–80, proizvodnjo, varnost pri delu. Pri varnosti so govorili o pomenu signala ob zagonu posameznih agregatov. Predlagajo, da bi garderobo v bodoče zaklepali, ključ naj bi imel delovodja. Samoupravni delovni skupini tehcnica 1, proge in čistilnica sta še obravnavali obratno informacijo in izveček iz 37. seje odbora za gospodarstvo, sklepe DS TOZD valjarne in sklepe komisij in odborov pri DS TOZD.

V obratu valjarne 2400 je imela sestanek samoupravna delovna skupina obratovodstvo, ki je obravnavala vprašanja navedena v uvodu.

TOZD HLADNA PREDELAVA

V obratu žičarna so imele sestanek samoupravne delovne skupine: žičarna 2/1, 2/2, pocinkovalnica žice 1,3, votličarna, patentirnica 1, 3. Samoupravne delovne skupine so obravnavale vprašanja našeta v uvodu, poleg tega: žičarna 2/1 pocinkovalnica žice 1, 3 je program varčevanja za prvih devet mesecev in plan za mesec oktober, osnutek družbenega načrta občine Jesenice v letih 76–80 in srednjeročni program za zdravstveno varstvo v letih 76–80, žičarna 2/2, votličarna, patentirnica žice 1 in 3 proizvodnjo v mesecu septembru in plan za mesec oktober, program varčevanja, osnutek družbenega načrta občine Jesenice v letih 76–80 in srednjeročni program za zdravstveno varstvo v letih 76–80.

V elektrodnom obratu so imele sestanek samoupravne delovne skupine: obratovodstvo, rezalnice 2, oplaševalnica 3, ki so obravnavale vprašanja našeta v uvodu, poleg tega pa še: poročilo o poslovanju obrata v mesecu septembru, srednjeročni program za zdravstveno varstvo v letih 76–80, osnutek družbenega načrta občine Jesenice v letih 76–80. V samoupravni delovni skupini rezalnice 2 se rezalke pritožujejo na slabo žico — kolenčasto. Zahtevajo signalno napravo za žerjav. V samoupravni delovni skupini oplaševalnica 3 so kritično ocenili vzdrževanje in nabavo rezervnih delov. Ker se bliža zima želijo da uredijo vrata na prehodih zaradi prepaha in mraza.

V obratu profilarna so imele sestanek samoupravne delovne skupine: obratovodstvo, profilarna 1, 2, predelava profilarne, ki so obravnavale vprašanja našeta v uvodu. Poleg tega pa so še obravnavale: proizvodno problematiko, izkoriščanje delovnega časa, kvaliteto, srednjeročni program za zdravstveno varstvo in osnutek družbenega načrta občine Jesenice. Pri proizvodni problematiki so razpravljali o naročilih za profilarno, ki jih manjka, o pomanjkanju vložka, o problematiki kvalitete vložnega traku kot tudi profilov. Oboje je treba zaostriiti tako v obratu in tudi zahtevati kvaliteten vložek iz valjarne Bela. Govorili so o upokojencih železarne Jesenice, ki so bili upokojeni v letih 66–72, ki so bila gospodarsko neugodna in je to vplivalo na višino njihove pokojnine. Člani delovne skupine menijo, da je naloga vseh odgovornih v Železarni in delegatov v ustreznih skupnostih, da se borijo, da bi popravili te krivice našim upokojencem.

V samoupravni delovni skupini profilarna 2 so razpravljali o kvalitetnem delu, o zahtevnih menjavah predvsem o tem, da so te čimkrajše glede na to, da je orodje večkrat neustrezno, slabo, obrabljeno, vložek nekaliteten. Za reklamacije, ki sledijo po vsem tem so prva tarča kritike prvi oblikovalci.

V obratu jeklovlek so imele sestanek samoupravne delovne skupine: adjustaža jeklovlek 2, brusilnica 1, 3, ki so obravnavale vprašanja navedena v uvodu. Samoupravna delovna skupina adjustaža jeklovlek 2 je tudi obravnavala: srednjeročni program za zdravstveno varstvo v letih 76–80 in proizvodnjo, reklamacije, delovno disciplino. Pri proizvodnji so dosegli zadovoljive rezultate. Menili so, da bo potrebno več pozornosti polagati na kvaliteto. Proizvodnja bi morala bolj obravnavati s tehnološkega stališča in določene težave pri proizvodnji nakazati še v naprej. Sredstva kot so orodje, stroji, itd. so že slabi, prav tako je slabo vzdrževanje in vse to vpliva na kvantiteto in kvaliteto proizvodnje. Samoupravna delovna skupina brusilnica 1 je obravnavala še osnutek družbenega načrta občine Jesenice. Samoupravna delovna skupina brusilnica 3 je tudi obravnavala: osnutek družbenega načrta občine Jesenice v letih 76–80. Srednjeročni program za zdravstveno varstvo, informacija obratovodstva o devetmesečnem planu in problematiko. Ob informaciji, ki jo je poslalo obratovodstvo so govorili o kvaliteti dela, o izkoriščanju delovnega časa, saj sta ta dva faktorja med seboj tesno povezana. Ugotovili so, da so predvsem odstopanja v tolerancah in tudi površina brušenih palic ni najboljša, kar je povod za reklamacijo.

V obratu žebeljarna sta imeli sestanek samoupravni delovni skupini: žebeljarna 1 in 2, ki sta obravnavali vprašanja našeta v uvodu. Poleg tega sta še obravnavali: reklamacije, sobotno delo in razno. Pri reklamacijah sta menili, da je treba posvetiti večjo pozornost pri izdelavi žičnikov in odpremi. Vzroki za reklamacije so: krilca v žičnikih, krivi žičniki, slabo pocinkani žičniki. Vse te slabosti je potrebno v bodoče odpraviti, če hočemo obdržati zunanji trg.

TOZD VZDRŽEVANJE, ENERGIJA IN TRANSPORT

Samoupravna delovna skupina vodstvo TOZD VET je obravnavala vprašanja navedena v uvodu in tudi srednjeročni program za zdravstveno varstvo, osnutek družbenega načrta občine Jesenice v letih 76–80, problem rasti poškodb pri delu in izpad proizvodnje. Sprejeli so sklep, da bodo usmerili vse svoje napore v čimvečje zmanjšanje subjektivnih vzrokov nesreč.

V obratu strojne delavnice sta imeli sestanek samoupravni delovni skupini: konstrukcijska delavnica 1 in ključavničarji strojnih delavnic, ki sta obravnavali vprašanja navedena v uvodu. V samoupravni delovni skupini konstrukcijska delavnica 1 so ugotovili, da en sam tehnolog za konstrukcijsko delavnico ne zmore vsega dela. Vzrok zato so površne risbe, čeprav so o tem obveščeni se ponavljajo na risbah vedno iste napake. Samoupravna delovna skupina ključavničarji strojnih delavnic so tudi obravnavali: osnutek družbenega načrta občine Jesenice v letih 76–80, remont valjarne Bela. Člane so seznanili z remontom valjarne Bela, z obsegom dela z individualnimi zadolžitvami in o varnosti pri delu.

V obratu strojno vzdrževanje sta imeli sestanek samoupravni delovni skupini: SV Jesenice 1, SV montaža 1, ki sta obravnavali vprašanja našeta v uvodu. V samoupravni delovni skupini montaža 1 so tudi govorili o remontu električne peči, kjer so nastopile težave, ko žerjavovodja ni hotel odtrgati plošče od izlivnega žleba.

V obratu VEN sta imeli sestanek samoupravni delovni skupini: VEN Jesenice in VEN-HVŽ, ki sta obravnavali vprašanja našeta v uvodu. V samoupravni delovni skupini VEN Jesenice so še razpravljali o večji delovni disciplini, o pravočasnem javljanju o zamenjavi dnin, o varnosti pri delu. Postavili so vprašanje, kaj je z beneficiranim stažem prvih obratnih elektrifikacij šamotarne pred reorganizacijo leta 76. V samoupravni delovni skupini niso dobili odgovora zakaj se delavci, ki so odšli v JLA ne vračajo nazaj v obrat. Obratovodja elektro vzdrževanja pojasnjuje, da se posamezniki po dosluženju vo-

jaškega roka ne vračajo nazaj v obrat zaradi velike fluktuacije delavcev in pa potrebi, ki izhajajo iz vzdrževanja na novo zgrajenih objektih in se tega načela ni možno vedno držati. Zato v nujnih primerih delavec iz JLA ne gre na staro delovno mesto, ampak v kakšen drug obrat na enako ali na boljše delovno mesto. Samoupravna delovna skupina VEN-HVŽ je tudi obravnavala: srednjeročni program za zdravstveno varstvo v letih 76–80, delovno disciplino, kjer so menili, da ni najboljše.

V obratu gradbeno vzdrževanje je imela sestanek samoupravna delovna skupina tesarji, ki je obravnavala vprašanja v uvodu in tudi srednjeročni program za zdravstveno varstvo v letih 76–80, delovno disciplino in varnost pri delu. Pri varnosti pri delu so se pogovarjali o varnostnih predpisih ter o lastni varnosti pri delu, o čim boljšem izkoriščanju delovnega časa. Dogovorili so se da od 27. 10. 75 dalje bo čas za malico od 8. ure — 8.30 ure. Razpravljali so o sodelavcu, ki je z odrezanimi prsti pet ur čakal na operacijo v jeseniški bolnici.

V obratu strugarna valjev je imela sestanek samoupravna delovna skupina strugarna valjev Bela, ki je poleg uvodnih vprašanj še obravnavala: srednjeročni program za zdravstveno varstvo v letih 76–80 in varnost pri delu. Člani delovne skupine so smatrali, da je delavnica pretesna zaradi prenatrpanosti z valji, največji problem je pri vhodnih vratih, kjer nekateri šoferji ne zapirajo vhodnih vrat.

V obratu transport je imela sestanek samoupravna delovna skupina lokomotivska delavnica, ki je obravnavala vprašanja navedena v uvodu. Poleg tega pa tudi srednjeročni program za zdravstveno varstvo v letih 76–80. Člani želijo odgovor in rešitev plačila za odpadno motorno olje, ki so ga zbrali v zato odrejenem rezervoarju preko celega leta in ga prodali Petrolu — 7500 litrov. Želijo, da jim to odpadno olje plačajo po dogovorjeni ceni, kakor plačujejo odpadne materiale. Prav tako niso dobili odgovora, kako je z brezplačnim čajem za lokomotivsko delavnico.

DELOVNA SKUPNOST SKUPNE SLUŽBE

V delovni skupnosti skupnih služb so imele sestanek samoupravne delovne skupine: računovodstvo osebnega dohodka, nabavna služba, sekretariat, odd. za ekonom. analize in odd. za sisteme, odd. splošne administracije, sektor novogradenj, hladna valjarna v izgradnji, odd. za študij dela in časa. Vse samoupravne delovne skupine so obravnavale vprašanja v uvodu.

Samoupravna delovna skupina nabavna služba je tudi obravnavala srednjeročni program za zdravstveno varstvo v letih 76–80 in razno.

Samoupravna delovna skupina odd. za ekonom. analize in odd. za sisteme je tudi obravnavala poslovanje železarne Jesenice v 9. mesecih letošnjega leta.

Samoupravna delovna skupina odd. splošne administracije je še obravnavala srednjeročni program za zdravstveno varstvo v letih 76–80 in je menila, da je program preveč splošen, statističen, manjka konkretnih določil za prihodnje oblike povezovanja temeljnih organizacij s področja osnovnega, specialističnega in bolniškega zdravstvenega varstva tako v občini kot v ostalih, ki tvorijo regijsko skupnost.

Samoupravna delovna skupnost sektor novogradenj je še obravnavala: varčevanje in novi pogoji investitorja in razno.

Samoupravni delovni skupini hladna valjarna v izgradnji in odd. za študij dela in časa sta še obravnavali srednjeročni program za zdravstveno varstvo.

Pregled sestankov samoupravnih delovnih skupin je narejen na osnovi zapisnikov ki smo jih prejeli od samoupravnih delovnih skupin. Pregled pripravila: Vlasta Vidic

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje

VODJEM SAMOUPRAVNIH DELOVNIH SKUPIN V PREMISLEK

Evidenca, ki jo imamo v centru za proučevanje samoupravljanja in informiranje in jo izpolnjujemo po zapisnikih s sestankov samoupravnih delovnih skupin kaže ob zaključku redakcije tednika ŽELEZAR, to je v torek, 28. oktobra 1975 ob 12. uri, ne preveč razveselivo sliko stanja o razpravah o predlogu o pripojitvi MONTER Dravograd in KOVINOSERVIS Jesenice k Železarni. Ta evidenca namreč kaže da so do tega trenutka v celoti obravnavali predlog le v obratih: adjustaža štekel, profilarna, podbojarna, elektrodni obrat, žebeljarna in strugarna valjev.

Z razpravo se niso začeli, nimamo še niti enega zapisnika v teh obratih: livarne, adjustaža bluming, elektro in toplotna energija ter plinska in vodna energija.

V ostalih obratih slika ni dosti boljša, razen nekaj izjem, zato pogledimo, koliko samoupravnih delovnih skupin bo moralo predlog še obravnavati, ker je predmet zbora delavcev TOZD. Po posameznih obratih to izgleda takole: plavž še 8, martinarna še 6, elektrojeklarna še 3, livarna še vse, šamotarne še 1. Tako v TOZD TALILNICE.

V TOZD VALJARNE pa takole: valjarna bluming še 4, adjustaža bluming še vse 4, valjarna žice in profilov še 7 in valjarna 2400 še 2.

V TOZD HLADNA PREDELAVA: hladna valjarna še 7, žičarna še 4 in jeklovlek še 6.

V TOZD VET: strojne delavnice še 11, strojno vzdrževanje še 25, elektro vzdrževanje še 8, RTA še 6, gradbeno vzdrževanje še 4, elektro in toplotna energija še vseh 11, plinska in vodna energija še vseh 6 in na transportu še 7. V delovni skupnosti skupnih služb pa skupaj še 17 samoupravnih delovnih skupin.

Spričo tega, da je do konca meseca ostalo le še nekaj dni, zagotovo tudi tokrat ne bomo zadovoljili določilom statuta in zastavljenemu programu, kljub prošnjam in priporočilom, da samoupravne delovne skupine pohitijo, tokrat izjemoma, z razpravo o pripojitvi delovnih organizacij MONTER Dravograd in KOVINOSERVIS Jesenice.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje

Naš varilec na tekmovalju

MALI LEKSIKON EKONOMSKIH IZRAZOV

V današnji številki objavljamo v celoti nekoliko dopolnjen sestavek o ekonomskih izrazih, ki ga je pripravila Jelka Vidali in ki smo ga leta 1973 objavljali v nadaljevanjih. Sestavek ima namen razložiti nekatere osnovne pojme ekonomike, ki jih srečujemo v vsakdanjem življenju. Ker je vsakdo izmed nas, ki smo zaposleni v železarni član najmanj enega samoupravnega organa, od samoupravne delovne skupine do delavskega sveta železarne, mora biti s temi pojmi seznanjen, da bo lahko neposredno sodeloval pri upravljanju z zadevami v smislu ustavnih določil. Področje ekonomike ali kakor lahko tudi rečemo gospodarjenja, je zelo obsežno, zato bomo skušali to temo balcem čim bolj približati.

STROŠKI IN STROŠKOVNA MESTA

Začeli bi s temo, ki nam je v vsakdanjem življenju najbolj poznana, to so **stroški**. Stroški so vrednostno izražena poraba ali potroški surovin in drugih materialov, delovnih sredstev in delovne sile in nastanejo v tistem trenutku, ko nek material dvignemo iz skladišča in ga vključimo v proces proizvodnje, ko nam druga podjetja vršijo razne usluge, ki so lahko proizvodne ali neproizvodne, ko izplačamo osebne dohodke in podobno. Glede na raznovrstnost stroškov jih ločimo po **stroškovnih vrstah**, glede na to, kje nastajajo pa po **stroškovnih mestih**. Najprej bi se pomudili pri pojmu nastanka stroškov, to je **stroškovnih mestih**.

Stroškovno mesto je osnovna celica tovarne, kjer se odvijajo dogodki v tehnološkem procesu. Vsa tovarna je v svoji organizaciji razdeljena najprej na posamezne temeljne organizacije, nato na obrate, znotraj obratov pa na stroškovna mesta. Stroškovno mesto je lahko skupina proizvodnih naprav ali skupina ljudi, odvisno pa od tega, kakšno funkcijo stroškovno mesto opravlja, v jeklarni je to peč, v vzdrževanju je skupina ljudi, kar seveda velja tudi za skupne službe. Zato tudi ločimo stroškovna mesta glede na značaj njihovega dela na **proizvodna, storitvena in režijska**.

Ze samo ime nam pove, da na proizvodnih stroškovnih mestih proizvajamo, pri čemer smatramo, pri nas kot proizvodno vse vrste predelave jekla, kar je tudi osnovna dejavnost naše tovarne. Tudi storitvena stroškovna mesta v nekem smislu proizvajajo in to storitve za vsa stroškovna mesta, ne glede na to ali so proizvodna ali režijska. Sem torej spadajo vsa stroškovna mesta energije, vzdrževanja in transporta. Ostanjejo nam torej še režijska stroškovna mesta, kamor spada vsa upravnna in obratna režija.

Stroške, ki nastanejo na stroškovnih mestih imenujemo **predelavne stroške** ali stroške predelave, za razliko od stroškov, porabljenih surovin. Tako torej ločimo stroške najprej na **stroške predelave in stroške vložka**. Na začetku tehnološkega procesa proizvodnje jekla predstavljajo stroške vložka porabljene surovine, ki jih dobimo od naših dobaviteljev. Tokom tehnološkega procesa pa naš vložek na stroškovnih mestih predelujemo in dodajamo tako **stroške predelave**.

Kakšni so ti stroški predelave in kdo je zanje odgovoren? Stroškov predelave je več vrst. Zato jih ločimo kot smo že na začetku omenili na **stroškovne vrste**. Te stroškovne vrste so v knjigovodstvu označene s posebno številko kar imenujemo z drugo besedo tudi konto. Sintetično so določene z zakonom, vsako podjetje pa lahko po svojih potrebah vrste stroškov še podrobneje razčleni. Za primer navajamo nekaj vrst stroškov s katerimi se vsakodnevno srečujemo, ko izpolnjujemo različne čke in ostalo dokumentacijo.

40022 maziva
40030 specifično orodje
...
40100 tuja popravila
...
42000 amortizacija
...
45501 izdelavni OD
...

Vsi ti stroški, od katerih smo navedli le nekaj primerov, se tekem meseca zbirajo na stroškovnih mestih v obliki dnevnikov in obračunskega lista. Poleg zgoraj omenjenih stroškov pa je za predelavo jekla potrebno še gorivo, električna energija, vzdrževanje, transport in drugo. Ti stroški se na storitvenih stroškovnih mestih zbirajo in prenesajo na proizvodna stroškovna mesta v odvisnosti od količinskih porab posameznih storitev.

Tako smo prišli do naslednje razdelitve stroškov po njihovi vsebini, to je do delitve na **primarne in sekundarne stroške**. **Primarni stroški** so tisti, ki se pojavijo na stroškovnem mestu direktno, **sekundarni** pa so tisti, ki jih prenesemo iz stroškovnih mest proizvajalca na stroškovno mesto koristnika storitve. Tako spadajo k primarnim stroškom poraba mazil, specifično orodje, pomožni material, amortizacija, osebni dohodki in drugo, k sekundarnim stroškom pa porabljena energija, gorivo, strojno, elektro vzdrževanje, usluge OTK, skupnih služb in drugo.

Glede na to, da je stroškovno mesto osnovna celica TOZD z zaokroženim tehnološkim procesom, mora biti zanj tudi nekdo **odgovoren**. Pri organizaciji stroškovnih mest, smo poskrbeli tudi za to in vsak obrat je določil odgovornega za stroškovno mesto. Priznati moramo, da je to nekje boljše, drugje slabše urejeno, odvisno od obrata in značaja proizvodnje. Ker vsako novo delo terjajo določeni čas računamo, da bo trajalo nekaj časa, da se bo vsak odgovorni vživel v svojo nalogo in skušal z napravami čim boljše gospodariti. Zavedati se moramo, da nastanejo stroški samo pri vložnih materialih in pri predelavi na stroškovnih mestih ter nikjer drugje. Vse ostalo je samo zbir podatkov pa naj gre za obrat, temeljno organizacijo združenega dela ali podjetje kot celoto. Na nivoju podjetja lahko z dobrim vodenjem vplivamo na pravilen izbor asortimenta, na čim ugodnejši nakup surovin ali osnovnih sredstev, na potroške materialov in drugo pa samo tisti, ki z napravami in materiali neposredno upravljajo. Z uvedbo samoupravnih delovnih skupin, smo v upravljanju dosegli tako kvaliteto, da pri razpoložljivih podatkih o delu stroškovnega mesta lahko analiziramo gospodarjenje v preteklem obdobju in sprejememo določene ukrepe za gospodarjenje v naprej.

Kakšni pa so razpoložljivi podatki za vsako stroškovno mesto?

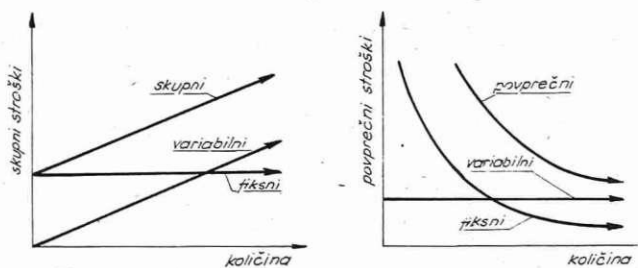
Z uvedbo strojnega obračuna preko računalnika smo uspeli izdelati obračun do 13. v mesecu za preteklo obdobje in to za mesec, kumulativno obdobje in primerjalno s planom. Tako zbranim podatkom pravimo **obračunski list**, vsebuje pa vse bistvene podatke o stroškovnem mestu. Ti podatki so vsi zbrani stroški, razdeljeni na primarne in sekundarne, ter podatki o proizvodnji oziroma storitvi na stroškovnem mestu. Stofitev

pravimo zato, ker je lahko izvršena v tonah, urah normatonah, kwh, kub. metrih, din, v tisti enoti mere pač, v kateri se storitev opravlja. Tudi te storitve vedno primerjamo s planiranimi, tako da dobimo odstotek koriščenja kapacitete stroškovnega mesta, kar prav tako spada v okvir gospodarjenja z napravami.

Tako smo uspeli razjasniti pojem **stroškov predelave**, kar je vezano na stroškovno mesto, ostanjejo nam pa še **stroški vložka**.

Strošek vložka je vrednost porabljenih surovin, za tono nekega proizvoda, ki začne pri nas z grodljem in konča z gotovim izdelkom za prodajo, ta pa je lahko valjan ali hladno predelan. Razliko med vložnim materialom na začetku proizvodne poti in gotovim izdelkom imenujemo **izpizen**. Ko dodamo stroškom vložka še stroške predelave, dobimo **proizvodno ceno izdelka**. K pojmu proizvodna cena ali kakor tudi rečemo kalkulacija, se bomo povrnili še kasneje, ko bomo obravnavali nosilce stroškov, to so izdelki.

S tem pa še nismo zaključili poglavja o stroških, seznaniti se moramo namreč še s kriterijem **delitve stroškov na fiksne in variabilne**. Kriterij te delitve pa je odvisnost stroškov od proizvodnje. Fiksni stroški so od proizvodnje v masi neodvisni, na enoto pa z večanjem količine padajo, nasprotno temu pa so variabilni stroški na enoto enaki in se večajo ali manjšajo s količino proizvodnje. Praktično nam to prikazuje grafikon. Ko že govorimo o fiksnih in variabilnih stroških pa moramo povedati še kako jih praktično opredelujemo. Določanje kriterija te opredelitve je zelo težavno in zato ni nekega splošnega pravila, vsak ki se s tem ukvarja mora pač določiti kriterij, ki najbolj ustreza organizaciji TOZD oz. tovarne in tehnološkemu procesu. K variabilnim stroškom spadajo vse porabljene surovine in vložni materiali, ki jih določimo po normativih ali kako drugače. To je npr. poraba koksa, goriv, ognjevdžnega materiala, vzdrževanje in podobno. K fiksnim stroškom pa spada amortizacija, obresti, investicijsko vzdrževanje in stroški režije. Za dobro gospodarjenje naj velja, da moramo skrbeti za čim **doslednejše upoštevanje normativov in za čim boljše izkoriščanje kapacitet**. Fiksni stroški naprav v železarni so tako visoki, da neizkoriščanje kapacitet bistveno vpliva na izboljšanje ali poslabšanje rezultata temeljne organizacije združenega dela.

O pojmu stroškov smo že govorili, vendar poglavja samega še nismo s tem zaključili. Stroške smo opredeljevali po raznih kriterijih, po vrstah, po mestu nastanka, po njihovi funkciji in podobno. Ker smo stroškovne vrste opredelili le na grobo, moramo obravnavati nekatere vrste stroškov ter način njihovega obračunavanja bolj natančno.

Po vrstah stroškov delimo stroške na:

surovine in materiale,
proizvodne storitve,
neproizvodne storitve,
ostali materiali in
nematerialni stroški,
amortizacija,
pogodbene obveznosti,
zakonske obveznosti,
osebni dohodki.

Surovine in materiale pa delimo še naprej na vložni material, energijo, goriva in maziva, specifično orodje, zaščitna sredstva, material za vzdrževanje in pisarniški material. Preveč bi bilo treba prostora, če bi hoteli natančneje opisati kaj vse spada v posamezne vrste materialov. Naštetimo samo nekatere. Vložni materiali so: rude, staro železo, legure, koks, nabavljeni ingoti, slabi, pločevina, žica, glina in drugo. To so stroški vložka. Električna energija, goriva, pri nas je to v glavnem mazut, specifično orodje — to so kokile, valji in drugo, zaščitna sredstva in material za vzdrževanje, pa spadajo k stroškom predelave, ker nastajajo na stroškovnem mestu. Več ali manj so vsi ti stroški normativno postavljeni in odvisni od gibanja proizvodnje, zato jih tudi opredeljujemo kot variabilni (spremenljivi) stroški.

Naslednja pomembna postavka so **proizvodne storitve**, to je investicijsko vzdrževanje, prevozne storitve, remont in tuja popravila. Investicijsko vzdrževanje je strošek velikih popravil, ki nastopajo le občasno, ponavadi vsakih nekaj let. Stroške za investicijsko vzdrževanje zbiramo, oziroma vkalkuliramo v odvisnosti od vrednosti objekta, za osnovo pa vzamemo določen odstotek in nabavno vrednost osnovnega sredstva. Ko zberemo dovolj sredstev, izvedemo veliko popravilo enkrat na eno, drugič na drugem objektu oziroma napravi kot pač nastane potreba.

Pojem **prevoznih storitev** je jasen, vendar je najbrž kljub temu potrebno da povemo, kaj so te prevozne storitve. Stroški prevozov osnovnih surovin so všteti v ceno nabavljenega materiala, zato ti stroški ne spadajo sem, pač pa so to prevozi tujih firm, ki vozijo naše materiale znotraj tovarne ter vsi stroški izvoza franko jugo-meja in v kolikor je s kupcem dogovorjeno tudi pomorski prevoz (franko pomeni, da je prodajalec dolžan dostaviti na svoje stroške blago do kraja navedenega v pogodbi).

Remonti so prav tako kalkulativen strošek kot investicijsko vzdrževanje, le s to razliko, da jih opravljamo redno vsako leto in le na nekaterih največjih napravah. Kot osnovo vzamemo že v začetku leta predračun remontov po dejansko predvidenih stroških, jih vsak mesec enakomerno porazdelimo, potem pa prištejemo ali odštejemo vrednost dejanskega obračuna. Namen takega obračunavanja je v enakomerni porazdelitvi stroškov skozi vse leto, ker bi sicer lahko prišlo do velikih nihanj stroškov predelave na stroškovnem mestu med posameznimi meseci, posebno še, ker običajno opravimo remont le enkrat letno na posameznem objektu.

Kot zadnja vrsta proizvodnih storitev so **tuje storitve** na delovni nalog v železarni so z raznimi storitvami prisotne številne tuje firme od katerih odpade največji delež na Vatrostalno, daleč za njo so pa potem še SGP Sava — Jesenice, Kovinar in druge. Te firme opravljajo v glavnem dela pri remontih, rednem vzdrževanju, velikih popravilih (investicijsko vzdrževanje) ter v manjši meri pri investicijah v lastni režiji. S tem smo zajeli že dve tretjini stroškov naše tovarne medtem, ko se pri ostalih stroških ne bi zadrževali, ker v masi ne pomenijo veliko, to so stroški reklame, reprezentance, dnevnice in podobno. Pač pa se bomo ustavili pri pomembni kategoriji, o kateri je vsak dan veliko govora to je **amortizacija**.

AMORTIZACIJA

Amortizacija je potrošek delovnih sredstev, lahko mu rečemo tudi odpis. Ze ko nabavimo neko osnovno sredstvo vemo, da je njegova življenjska doba omejena in da bo po preteku te dobe napravo potrebno zamenjati. V ta namen vsako leto odpišemo določen znesek, kar pomeni da vrednost osnovnega sredstva iz leta v leto zmanjšujemo. Ker pa je ekonomično gospodarjenje z osnovnimi sredstvi tudi družbeni cilj, je stopnja odpisov določena z zakonom, ki določa minimalno stopnjo odpisa. S tem pa ni rečeno, da se podjetje ne sme odločiti za višjo stopnjo odpisa svojih naprav, če mu seveda to možnost poslovni rezultati dopuščajo. Stopnja obrabe ali amortizacija, je za različna postrojenja drugačna, zato so osnovna sredstva grupirana glede na dobo trajanja in ta merila veljajo za vsa podjetja enako. Tako določeni stopnji rečemo **minimalna** ali zakonsko določena stopnja. Ta stopnja je za gradbene objekte 1,2 odstotka, kar pomeni dobo trajanja 98 let, za metalurške naprave od pet do sedem odstotkov to je doba trajanja od 20 do 40 let. Vsaka TOZD oz. podjetje pa se lahko samo odloči in minimalno stopnjo odpisa poveča, taki stopnji pa pravimo **povečana ali pospešena stopnja odpisa**. Tako znaša ta stopnja za naprave skupaj z minimalno pri nas deset odstotkov kar pomeni, da moramo vrednost nabavljenega stroja nadomestiti v desetih letih. Glede na stanje odpisane vrednosti ločimo **nabavno in sedanjo vrednost** osnovnih sredstev.

Ze sam naziv pove, da je nabavna vrednost tista vrednost po kateri je bilo osnovno sredstvo nabavljeno, sedanja vrednost pa nam pove, koliko je dejansko osnovno sredstvo še vredno, razlika med obema vrednostima je seveda odpis.

Praktično bi torej izgledalo, da bi morali po sistemu zakonskih predpisov zamenjati vse naše naprave najkasneje v dvajsetih letih, po novem odpisu, ki velja pri nas zadnje čase pa že v desetih letih.

V praksi je seveda nekoliko drugače in uporabljamo nekatera osnovna sredstva kot sami iz vsakdanjega življenja veste, tudi veliko dlje. Ze pojem nabavna vrednost, od katere odpisujemo stopnjo odpisa, je v dobi inflacije sporen in če bi hoteli ugotavljati dejansko nabavno vrednost osnovnih sredstev, bi jo morali vsako leto ponovno ovredniti ali kakor pravimo revalorizirati.

Čeprav smo nekoliko zašli od pojma stroškov k osnovnim sredstvom, je važno, da povemo o naših napravah nekaj več, ker predstavljajo velik kapital in moramo skrbeti, da z njimi bolje gospodarimo. Večkrat je bilo slišati tudi pripombe, češ, saj je naprava že odpisana, pa je stroškovno mesto ali obrat še obremenjeno s stroški amortizacije. Vedeti moramo, da obstaja obveznost do formiranja amortizacije toliko časa, dokler naprava obratuje, ali še več, dokler ni **knjigovodsko ali fizično likvidirana**, ne glede na to ali ima sedanjo vrednost ali ne. Zato nas zavaja velikokrat zmotno mišljenje, da naprava, ki stoji in ne obratuje nič ne stane, nasprotno fiksni stroški o katerih smo govorili, so v tem primeru vsa amortizacija ter ostali vkalkulirani stroški, kot je investicijsko vzdrževanje, zavarovanje in obresti, o čemer bomo govorili v poglavju o zakonskih in pogodbenih obveznostih.

ZAKONSKE IN POGODBENE OBVEZNOSTI

Zakaj **zakonske in pogodbene obveznosti** obravnavamo izven poglavja stroškov in kaj pravzaprav so? Ze v začetku smo rekli, da so stroški vrednostno izražena poraba ali potroški surovin in delovnih sredstev. Ime **pogodbena obveznost** nam pove, da sklenemo z nekim tujim partnerjem pogodbo, katere odraz je obveznost. K pogodbenim obveznostim spadajo v glavnem obveznosti do plačila obresti pri bankah, dalje zavarovalnina, provizija, bančne storitve in drugo. Z vsakim od teh partnerjev bodisi da je to banka, zavarovalnica, zbornica ali kdo drug, sklene podjetje pogodbo o najetu kredita, o zavarovalnih premijah in drugo, pri čemer se zaveže, da bo poravnalo obveznosti, ki iz naslova teh pogodb nastajajo. Podobno kot za pogodbene obveznosti, velja tudi za **zakonske obveznosti**, le da so te predpisane z zakonom ali samoupravnim sporazumom. V glavnem so ti prispevki iz osebnih dohodkov, redni prispevek, prispevek za uporabo mestnega zemljišča ter davek iz dohodka.

Vse te postavke moramo sicer vkalkulirati v cene naših izdelkov, da jih pa ločimo od ostalih porab in stroškov, jih obravnavamo kot obveznosti. V sistemu samoupravnih odnosov imajo posebno mesto osebni dohodki. V kalkulaciji cene nastopajo poleg stroškov, pogodbenih in zakonskih obveznosti tudi osebni dohodki, kot sestavni del bilance uspeha, pa so sestavni del dohodka. S tem pa prehajamo na novo področje, to je ugotavljanje uspeha v poslovanju.

UGOTAVLJANJE USPEHA V TOZD

Uspešnost poslovanja ugotavljamo lahko za posamezne izdelke ali TOZD ali podjetje kot celoto in to za krajše ali daljše časovno obdobje, obvezno pa moramo ugotoviti uspešnost poslovanja na koncu leta z zaključnim računom. Ugotavljanje uspešnosti poslovanja za vsako temeljno organizacijo združenega dela rečemo **bilanca uspeha**. V železarni izdelamo bilanco uspeha vsak mesec in ugotavljamo odmike od zadolžitve, ki smo si jih zadali ob začetku leta s planom. **Bilanca je inventura našega poslovnega uspeha za določeno obdobje**. Sestoji iz dveh delov, na eni strani so dohodki, na drugi pa izdatki, razlika med obema pa je ostanek dohodka ali izguba. Ogledimo si torej grobo shemo naših dohodkov in izdatkov, nakar bomo poskušali razložiti posamezne postavke.

Formiranje (30. 6. 1975 v 000 din):

I.	Eksterna realizacija proizvodov in storitev	1.699.155
	Interna realizacija proizvodov in storitev	2.315.612
	Realizacija materiala in odpadkov	10.865
	Ostali dohodki	56.718
	Celotni dohodek	4.082.350
II.	Delitev	
	Materialne in proizvodne storitve	3.480.505
	Neproizvodne storitve	2.733
	Drugi materialni stroški	19.058
	Amortizacija	128.224
	Dohodek	329.213
	Pogodbene obveznosti	27.902
	Zakonske obveznosti	39.418
	Bruto osebni dohodki	188.408
	Izredni izdatki in ostalo	122.617
	Skupaj v breme celotnega dohodka	4.008.865
	Ostanek dohodka	73.485

Najprej se ustavimo pri prvem delu to je formiranju celotnega dohodka. Kot je iz gornjega pregleda razvidno smo ustvarili v letošnjem polletju 4.082 milij. celotnega dohodka. Le-ta sestoji iz eksterne realizacije proizvodov in storitev, dalje interne realizacije, prodaje materiala in odpadkov ter ostalih dohodkov.

(Nadaljevanje na 8. str.)

MALI LEKSIKON EKONOMSKIH IZRAZOV

Nadaljevanje s 7. str.)

Kaj je eksterna realizacija vemo in je predmet vsakodnevnih obravnav v naši publikaciji, tako da se pri tem ne bi več zadrževali. Novo v letošnjem letu pa je interna prodaja proizvodov in storitev, kar je z drugimi besedami povedano prodaja med posameznimi temeljnimi organizacijami združenega dela. Kot je iz podatkov razvidno zajema ta del celotnega lohodka pomemben delež in bo predmet obravnav v naslednjih številkah tednika. Področje je pomembno z vidika vrednotenja, zaenkrat jo vrednotimo še po planski produkcijski ceni, kateri smo govorili v poglavju o stroških.

Realizacija nabavljenega materiala in odpadkov zastopa manjši delež naše prodaje, vsebina te postavke je evenuelna prodaja nabavljenega materiala iz skladišč ter prodaja odpadkov. K prvemu spada npr. prodaja legur, rude, starega železa, lesa, orodja, nabavljenih rezervnih delov in podobno, drugim pa prodaja žlindre, peska, apna, legiranih odpadkov in seveda vsa mala prodaja. Do celotnega dohodka nam manjkajo še ostali ali **izredni dohodki**. Če samo ime pove, da izredni dohodki nimajo svojega izvora v redni proizvodnji, pač pa v drugih izrednih virih. Nekoliko bolj nam bo jasno, če jih nekaj od njih omenimo, to so npr.: zamudne obresti, ki jih zaračunavamo našim kupcem za neplačane fakture, ki so starejše kot 30 dni, dalje spadajo sem odškodnine dobljene od zavarovalnice, razne tečajne razlike pri uvozu blaga, reklamacije pri naših dobaviteljih, kot dobropisi ter inventurni presežki.

Tako smo uspeli sestaviti naš celotni dohodek, iz sheme je razviden tudi poenostavljen primer, ki v notranji strukturi istreža razmeram v našem podjetju.

Drugi del bilance uspeha se imenuje delitev. Za to, da smo dosegli celotni dohodek, smo imeli tudi določene stroške in obveznosti. Stroški, ki smo jih kot vrste stroškov obravnavali so razdeljeni za vso železarno skupaj v štiri večje skupine. Ker smo sebinsko vseh že opisali, jih samo še enkrat omenimo, to so materiali in proizvodne storitve, neproizvodne storitve, drugi materialni stroški in amortizacija. Ko vse postavke odštejemo, dobimo dohodek. Iz dohodka pa moramo poravnati zakonske in pogodbenne obveznosti ter bruto osebne dohodke.

Da pogodbenne in zakonske obveznosti niso strošek, ampak obveznost, ki nastane iz nekih pogodbenih odnosov, smo že razložili, ostane nam še pojasnitev **osebnih dohodkov**. Cilj našega narodnega gospodarstva in s tem tudi TOZD, je doseči tak dohodek, da nam omogoča zagotoviti čim višje osebne dohodke. Nizka rast dohodka pomeni obenem slabo stimulacijo za nagrajevanje po delu.

Do zaključene delitve celotnega dohodka nam manjkajo še **izredni izdatki**. Tako kot izredni dohodki nimajo svojega izvora v redni prodaji naših izdelkov, tudi izredni izdatki ne izhajajo niti iz stroškov vložka, niti iz stroškov predelave, in se velikokrat ne nanašajo tudi na isto obračunsko obdobje.

Izredni izdatki so zamudne obresti, ki nam jih zaračunava dobavitelji, odpisi terjatev, negativne tečajne razlike pri uvozu, inventurni manjki, reklamacije naših kupcev in podobno. S tem ko smo poravnali vse stroške, obveznosti, osebne dohodke in izredne izdatke, nam ostane ostanek dohodka ali izguba temeljne organizacije združenega dela oz. podjetja.

Cilje dobrega in uspešnega poslovanja temeljne organizacije je, kot smo že povedali, doseči čim večji **dohodek in ostanek dohodka**, kot posebni ekonomski kategoriji. Na kratko: ostanek dohodka je razlika med dohodki in izdatki oziroma potroški v določenem časovnem obdobju. Ponavadi si pod pojmom ostanek dohodka vedno predstavljamo »nek denar«, ki ga je potrebno razdeliti. Kadar nastopamo kot potrošniki nekih dobrin je seveda to res, kot dobri gospodarji moramo seveda misliti tudi na povečanje premoženja podjetja, ki ga lahko obogatimo le z ostanom dohodka. Pri delitvi ostaneka dohodka pa je v precejšnji meri zastopana tudi družbena skupnost bodisi direktno z davkom ali s posojili. Kako izgleda delitev ostaneka dohodka, si bomo ogledali na paktičnem primeru:

Ostanek dohodka (30. 6. 1975 v 000 din)	73.485
— poslovni sklad podjetja	40.682
— posojilo za nerazvite in investicije v gospodarstvu	7.596
— skupne rezerve	3.674
— sklad skupne porabe	15.000
— rezervni sklad	6.533

Ostanek dohodka delimo najprej na del, ki povečuje premoženje temeljne organizacije in je namenjen za povečanje enostavne in razširjene reprodukcije to je del, ki je namenjen za **poslovni sklad**. Iz ostaneka dohodka to je iz kvalitativnih sredstev temeljne organizacije pa moramo po zakonskih predpisih zveze in republike plačevati še posojilo za hitrejši razvoj nezadostno razvitih republik in avtonomnih pokrajin ter naložba v gospodarstvo. Kdor je prebral poslovna poročila ali komentarje v Železjarju, je lahko zasledil, da je bil pred leti to obvezen prispevek oziroma davek brez obveznosti vračanja ali kakor temu pravimo dotacija. Zadnja leta pa se je v smislu boljšega gospodarjenja s sredstvi in naložbami spremenil odnos iz dotacije v posojilo. Nezadostno razvite naj bi denar začele vračati tri leta po vplačilu in ga vrnilo v 12 letih pri štiridostotni obrestni meri. Tudi obvezno posojilo za naložbe v gospodarstvu po republiških predpisih obremenjujejo poslovni sklad temeljne organizacije. K obveznim posojilom v gospodarstvu spadajo naložbe v železniške in energetske objekte.

Sklad skupnih rezerv je neke vrste solidarnostni sklad, ki se formira pri občinski skupščini in republikah. V ta namen odvajamo v občinski sklad dva in v republiški sklad tri odstotka ostaneka dohodka. Gospodarske organizacije, ki vplačujejo v sklad, lahko pri njem zaprosijo za kredit, ki je izrazito namenski, to pa pomeni, da se lahko uporabi za sanacijo obratnih sredstev, ponavadi so taka podjetja v izgubi, dalje za investicijska vlaganja, ki imajo značaj sanacije in podobno. Enostavno povedano ima sklad skupnih rezerv gospodarskih organizacij nalogo, da podjetjem pomaga prebroditi določene težave. Tudi naše podjetje je dobilo tako imenovani **sanacijski kredit** za prebroditev težav ob izgubi v letu 1968. Velikokrat smo ga imenovali kar sanacijski kredit za pokritje izgube. Ne bo odveč, če ob tej priliki povemo, da je ta razlaga napačna, s kreditom namreč nikoli ne moremo pokriti izgube, ker moramo kredit vrniti. Izgubo lahko nadoknadimo samo z **dotacijo** to je z denarjem brez obveznosti vračanja. Z denarjem, ki smo ga dobili od sklada skupnih rezerv smo lahko takoj poravnali kratkoročne dolge — dobavitelje, znesek kredita pa bomo odplačevali do leta 1976, izgubo pa smo morali pokriti iz dela ostaneka dohodka, ki smo ga ustvarili v letih 1970, 1971 in 1972, ker dotacije seveda nismo dobili.

Odvodili smo vse obvezne dajatve družbi iz ostaneka dohodka, tako da ostanke skladu podjetja. Naj omenimo najprej **sklad skupne porabe**. Od vseh nam je verjetno najbolj poznan, ima pa seveda značaj potrošnje. Že stališče sindikata in samoupravnih sporazumov določa znesek na zaposlenega, ki naj bi delavcu poleg rednega osebnega dohodka zagotavljal še določene ugodnosti v obliki regresov za dopust, hrano in podobno. Vsako podjetje pa lahko glede na svojo politiko poslovanja in finančni rezultat omogoča tudi druge ugodnosti, ki jim pravimo enostavno družbeni standard. Sem spadajo dotacije za razne vrste društvene dejavnosti, regresi za najemnine v samostojnih domovih, dotacije raznim športno-rekreacijskim dejavnostim in seveda posojila individualnim graditeljem stanovanj.

Poleg nakupov stanovanj je naše podjetje dalo tudi znatna sredstva za zasebno gradnjo v obliki ugodnih posojil. Čeprav potrošnja iz sklada skupne porabe v veliki meri stimulira delavce in krepi navezanost na kolektiv, je potrebno da vsaka TOZD misli tudi na jutrišnji dan s tem, da večja svoje premoženje.

To funkcijo pa imata **rezervni in poslovni sklad TOZD**. Glavno nalogo obeh skladov pove že samo ime, skušali pa bomo o tem povedati nekaj več. Najprej rezervni sklad. Kot rezervno za čase slabih poslovnih rezultatov, ali problemov pri izplačilih osebnih dohodkov, si je veliko podjetij ustvarilo svoj rezervni sklad. Zakonski predpisi so bili glede tega včasih bolj, včasih manj dosledni, no leta 1972 smo morali obvezno ustvariti rezervni sklad. Torej kot vidimo, velja tudi za ta sklad, da je njegovo koriščenje **strogo namensko**, to je v glavnem za kritje izgube in začasno izplačilo osebnih dohodkov. Denar, ki smo si ga zaradi nelikvidnosti izposodili iz rezervnega sklada za izplačilo osebnih dohodkov, moramo ob prvem prilivu na žiro računu tudi vrniti.

S tem smo prišli do lahko rečemo najpomembnejšega sklada to je **poslovni sklad temeljne organizacije združenega dela**.

Poslovni sklad predstavlja premoženje TOZD, več o tem bomo govorili, ko bomo analizirali bilanco podjetja, tu naj povemo le, da moramo kot dobri gospodarji vlagati vsako leto določen del ostaneka dohodka za poslovni sklad TOZD. Vsota, ki jo letno namenimo je samo delež v povečanju premoženja in jačanja lastnega kapitala TOZD. Denar namenjen za poslovni sklad lahko uporabimo za nove investicije v osnovna ali obratna sredstva ali pa z njim pokrijemo obstoječe pomanjkanje obratnih sredstev. Skratka tega denarja ne trošimo kot to velja za sklad skupne porabe, niti ga ne odvajamo ali posojamo družbi, temveč z njim povečujemo proizvodnjo jekla in njegovih izdelkov. Kljub pomembnosti poslovnega sklada vidimo, da je ostanek dohodka obremenjen in angažiran za vrsto dajatev in obveznosti ter da gre le ostanek za povečanje proizvodnih zmogljivosti TOZD.

Zaključili smo pomembno poglavje to je bilanco uspeha s posebnim poudarkom na stroških, ki smo jih z različnih vidikov obravnavali. Bilanca uspeha je končni povzetek vseh dogodkov v proizvodnji in je kot smo že rekli le zbir vseh podatkov, kakšen je ta uspeh pa je odvisno od odgovornosti naš samih, bodisi v delovnih skupinah, ali na stroškovnih mestih, kjer stroški nastajajo.

BILANCA STANJA

V tem poglavju bomo obravnavali pomembno področje to je **bilanco stanja**. Bilanca stanja ni nič drugega kot **inventura** ali kot rečemo popis našega premoženja na določen datum. V železarni Jesenice naredimo tako bilanco vsak mesec za vsako temeljno organizacijo, najvažnejša pa je inventura ob koncu leta in jo vnesemo v pomembne listine podjetja.

Bilanca sestoji iz dveh delov: iz **aktive in pasive**, prva nam pove kakšne vrste premoženja imamo in temu rečemo tudi **sredstva**, druga pa izvor premoženja, čemur pravimo tudi **vir**. Predno bomo obravnavali bilanco našega podjetja, vzemimo najprej enostaven primer, da bomo nadaljno razlago lažje razumeli.

BILANCA NA DAN 30. junija 1975

aktiva — sredstva:	(v 000 din)
osnovna sredstva	1.459.604
obratna sredstva:	
zaloge	598.709
kupci	764.603
denar	95.007
druge terjatve	29.415
Skupaj:	2.947.338
pasiva — viri:	
poslovni sklad	1.317.165
kreditni bank	1.067.871
dobavitelji	278.032
druge obveznosti	284.270
Skupaj	2.947.338

Prvo kar nam mora biti takoj jasno je to, da mora biti bilanca vedno uravnotežena, to se pravi, da mora biti leva stran enaka desni, kar je seveda popolnoma razumljivo. Vsak del našega premoženja mora imeti svojega lastnika, oz. svoj vir finansiranja, če temu ni tako, je dokaz, da je bilanca narobe sestavljena oz., da smo nek vir ali sredstvo izpustili. S tem lahko preidemo na analizo naše bilance in njenih najvažnejših postavk.

Razložimo najprej levo stran, to so naša sredstva, oz. **aktiva bilance**. Prvo in največjo postavko predstavljajo **osnovna sredstva ali dolgoročne naložbe**, to so zemljišča, zgradbe, stroji, veliko orodje, prevozna sredstva in inventar. Med navedenimi skupinami so za nas najpomembnejši stroji in naprave.

Vsa osnovna sredstva se v teku procesa izrabljajo, kar pomeni, da se zmanjšuje njihova vrednost. S tem opredeljujemo vrednost osnovnih sredstev na **nabavno in sedanjo** vrednost. Govorili smo že o tem, da je nabavna vrednost tista vrednost po kateri je bilo osnovno sredstvo nabavljeno, sedanja vrednost pa nam pove, kolikor je osnovno sredstvo še vredno. Če vzamemo primer, da je struktura osnovnih sredstev ob 1. polletju 1975 naslednja:

	nabav. vrednost	sed. vrednost	obrab. %	zmogljivost %
Gradbeni objekti	807.598	484.511	40,0	60,0
Delovne priprave	1.360.909	2.980	99,8	0,2
Drugo	23.152	11.626	49,8	50,2
Zemljišča	15.632	15.632	—	100,0
Skupaj	2.207.291	514.749	76,7	23,3

To pomeni, da znaša stopnja zmogljivosti naših osnovnih sredstev le še 23 odstotkov in od tega za delovne priprave 0,2 odstotka, torej je stopnja obrabe večja od stopnje zmogljivosti. Smo torej pred tem, da izvedemo rekonstrukcijo podjetja, ki bo vzpostavila ponovno ravnost v zmogljivosti naprav. V našo bilanco pa vnesemo kot vrednost našega premoženja le sedanjo vrednost osnovnih sredstev, čeprav vodimo v knjigovodstvu tudi nabavno vrednost osnovnih sredstev.

Osnovna sredstva pa v bilanci opredeljujemo še naprej, po obliki so lahko denarna, v izgradnji, gotova, v likvidaciji, izven uporabe in podobno. Največ je seveda gotovih osnovnih sredstev. Lahko pa so osnovna sredstva tudi v denarni obliki, to pomeni, da smo rezervirali nek denar za nabavo osnovnih sredstev in tega denarja ne moremo porabiti za nakup surovin, izplačilo osebnih dohodkov ali česa drugega.

Čeprav se sliši nekoliko nerazumljivo, ima lahko tudi denar obliko ne sicer osnovnega sredstva, pač pa **dolgoročne naložbe**, ki ima značaj osnovnega sredstva. Važno pri tem je to, da je denar, ki ga lahko namenimo za nakup stroja, ga posodimo bankam, drugim TOZD, ali odvajamo kot posojilo nerazvitim republikam, železnici, elektrogospodarstvu, dolgoročno vezan in ga kratkoročno ne moremo koristiti. Pri osnovnih sredstvih smemo izpustiti še pojma, **osnovna sredstva v grad-**

nji. Interes dobrega gospodarjenja mora biti, osnovno sredstvo čim prej dograditi in dati v proizvodnjo, kar pomeni, da mora biti čas od naložbe do vračanja vložnega denarja čim krajši.

Kot zadnje nam ostaneta še pojma **likvidacije osnovnih sredstev in osnovna sredstva izven uporabe**. Kaj je likvidacija smo že govorili. Zapomnimo si le to, da pomeni likvidacija dokončno obračunano osnovno sredstvo in to finančno in fizično. Ni namreč dovolj, da osnovno sredstvo ne obratuje, ali da je odpisano, osnovno sredstvo mora kot tako prenehati obstajati in je le še staro železo.

Na kratko smo torej pregledali bilanco naših osnovnih sredstev oz. dolgoročnih naložb kar praktično izgleda takole:

AKTIVA

Osnovna sredstva in dolgoročne naložbe:

Nab. vred. osnovnih sredstev	2.207.291
Popravek vrednosti	1.692.542
1. Sedanja vrednost	514.749
2. Osnovna sred. v gradnji	316.379
3. Denarna sredstva za investicije	413.315
4. Dolgoročne fin. naložbe	215.161
Sredstva vložena v skupno poslov.	8.345
Kreditni sklad banke	33.167
Posojilo energetiki	42.329
Posojilo nerazv. rep. in rezervam	34.334
Druge posojila	96.986

SKUPAJ: 1.459.604

Naše podjetje ima torej skoraj 1.500 milij. sredstev vezanih v dolgoročne naložbe, kar pomeni velik kapital, to pa je seveda značilnost bazične proizvodnje kamor spadajo železarne in metalurški obrati. Naložbe v tovrstno industrijo so zelo visoke, pravimo jim tudi, da so kapitalno intenzivne. Sredstva za izgradnjo večjih rekonstrukcij morajo biti interes širše družbene skupnosti. Zaenkrat pa to velja le za modernizacijo železnice in energetiko, kar smo videli pri delitvi dohodka, medtem ko si morajo železarne v večji meri pomagati z bančnimi krediti in lastnimi sredstvi.

Drugi del bilance sredstev obsegajo **obratna sredstva** ali kratkoročne naložbe. Že ime samo pove, da so to sredstva, ki se v proizvodnem procesu obračajo, so pa lahko v obliki materiala polizdelkov, gotovih izdelkov, denarja ali pa terjatev pri kupcih. Surovine kupimo že pred začetkom proizvodnje, v proizvodnji se v obliki polizdelkov zadržujejo prav tako določen čas, denarna sredstva pa se nam vrnejo šele, ko proizvod prodamo in ko nam kupec ta proizvod plača. Če traja ta kompletan cikel več kot štiri mesece, pravimo, da se nam denar obrne trikrat na leto, čim krajši je ta cikel, tem manj denarja rabimo za poslovanje. Pokazatelj obratnih sredstev je **koefficient obračanja**, ki ga dobimo kot količnik med prometom in vsemi obratnimi sredstvi. Oglejmo si nekoliko približno bilanco naših obratnih sredstev, po stanju ob 1. polletju letošnjega leta:

Aktiva	(V 000 din)	%	%
dolgoročne naložbe			
— osnovna sredstva		1.459.604	49,5
Kratkoročne naložbe			
— obratna sredstva	1.487.734	100,0	50,5
Zaloge:			
material	410.052	27,6	
nedovršena proizvodnja	165.112	11,1	
gotovi izdelki	23.545	1,6	
kupci	588.995	39,6	
avansi dobaviteljev	175.608	11,8	
žiro račun	20.092	1,4	
ostale terjatve	104.330	6,9	
Skupaj		2.947.338	100,0

Groba opredelitev nam pove, da imamo v našem podjetju 49,5 odstotkov sredstev vezanih dolgoročno in 50,5 odstotka kratkoročno vezanih sredstev. Znotraj obratnega kapitala odpade največ na zaloge nabavljenega materiala, kamor spada vse surovine in materiali od koksa, rude, starega železa, legur do rezervnih delov, goriv, pomožnega materiala in podobno. Povprečno se vse te zaloge zadržujejo na naših skladiščih 86 dni, seveda različno od posamezne vrste surovine. Tako so nekatere na zalogi le nekaj dni, druge, kar v glavnem velja za material za vzdrževanje, pa nekaj mesecev, včasih lahko tudi nekaj let. Kadar tožimo o tem, da ni denarja za nabavo rezervnih delov, moramo vedeti, da je treba kupovati čim bolj smotrno. Denar, ki smo ga namreč porabili za nakup neustreznega materiala, bo na zalogi dalj časa zamrznjen, primanjkovalo pa ga bo tam, kjer bi ga nujno potrebovali. Precej krajšo dobo vezave imajo polizdelki in gotovi izdelki, ki se v železarni zadržujejo povprečno 17 oziroma štiri dni. Znatna sredstva so vezana tudi v terjatah do kupcev, le-ti so nam še v lanskem letu plačevali povprečno v 55 dneh, letos pa v 63 dneh. Plačevanje kupcev pa ni odvisno samo od plačilnih sposobnosti kupcev in dobe izterjatve, ampak v veliki meri tudi od tehnološke discipline, to je od upoštevanja dobavnih rokov, dobre kvalitete in drugo. Številne urgence in reklamacije v znatni meri poslabšujejo, da ne rečemo ovirajo možnost plačil v ustreznih rokih.

Precejšnjo vrednost naših terjatev predstavljajo tudi avansi ali predplačila našim dobaviteljem. Vzrokov za tako velik odliv sredstev je več, naj povemo le nekatere. Ves uvoz naših materialov moramo plačati vnaprej, dalje velik del, to je 56 odstotkov našega plačilnega prometa vršimo s kompenzacijami, to se pravi blagovno poravnavo. Če hočemo, da so naše terjatve pri kupcih čim manjše, potem se moramo posluževati takih finančnih transakcij, pri katerih kupci poravnajo naše obveznosti pri dobaviteljih. Nekateri dobavitelji pa zahtevajo enostavno plačilo pred dobavo in v kolikor nimamo možnosti nabaviti surovin drugje, moramo take pogoje tudi izpolniti.

Najbolj kvalitetno obratno sredstvo pa je seveda denar na žiro računu, ki nam je v vsakem trenutku dosegljiv. Žal predstavlja ta del likvidnega denarja od skupnega priliva sredstev le 23 odstotkov, kar seveda porabimo za najnujnejše izdatke, kot so osebni dohodki, del uvoza in drugo. Poleg vseh takih omenjenih obratnih sredstev pa ima vsako podjetje še določene terjatve, ki jih ne moremo opredeliti k nobeni prej omenjeni skupini. Imenujemo jih kar ostale terjatve, so pa lahko v obliki menic, ali kakih drugih vrednostnih papirjev.

Čas zapadlosti terjatve je na vrednostnem papirju vedno naveden. S tem smo skušali na grobo prikazati aktivno stran bilance, to je naša sredstva po njihovem obsegu in notranji strukturi. Tako kot smo analizirali skupno bilanco delovne organizacije, lahko analiziramo bilanco vsake temeljne organizacije združenega dela, ker so vse grajene po istem principu, razlikujejo pa se seveda po obsegu premoženja in notranji strukturi.

Kot smo videli je v železarni razmerje med obratnimi in osnovnimi sredstvi 50,5 nasproti 49,5 v neki trgovinski organizaciji, kjer je kapital vezan v zaloge trgovskega blaga, je ta odnos popolnoma drugačen. Tudi v podjetju samem se tekom let razmerje med osnovnimi in obratnimi sredstvi spreminja, posebno ob rekonstrukcijah, ko imamo visoka vlaganja v proizvodne naprave, nasprotno pa se z odpisi delež osnovnih sredstev v celotni strukturi aktivne zmanjšuje. Vsako podjetje oziroma TOZD mora najti nek optimum v tej, kot pravimo **organski sestavi kapitala**, da lahko nemoteno posluje, vsako porušenje notranjih zakonitosti vpliva na dobro gospodarjenje podjetja. Nič nam namreč ne pomagajo draga osnovna sredstva, če jih ne izkoristimo, prav tako to velja za zaloge, ki leže v skladiščih in terjatve, ki jih ne moremo izterjati od kupcev.

Tako kot imamo v aktivni dolgoročne in kratkoročne naložbe sredstev, imamo v pasivi **dolgoročne in kratkoročne vi-**

sredstev. Viri sredstev nam, kot bomo iz nadaljnega izvajanja videli povedo, čigavo je pravzaprav prenošenje, ki smo ga v aktivni obravnavali. Lastnik vseh naših osnovnih in obratnih sredstev je lahko TOZD, banka ali dobavitelj surovin v kolikor račun še niso poravnani. Poleg omenjenih so lahko lastniki ali solastniki tudi druga podjetja, v kolikor so nam posodili denar, ali ga vložili v naša proizvodna sredstva. V zahodnih deželah je to pogost pojav, sodelavci pa so lahko firme ali posamezniki, ki v tem primeru nastopajo kot delničarji. Oblika solastništva je lahko različna, če rečemo, da je lastnik naših sredstev tudi banka, ne mislimo tega dobesedno. Banka nam je za nakup proizvodnih sredstev posodila denar, mi ji ta denar vračamo, stroški za to so obrest, v kolikor pa ji denarja ne moremo vrniti, potem ima seveda pravico do povračila posojenega denarja. Način kako se to povračilo izvede pa seveda določi sodišče, isto velja tudi za naše dobavitelje, dokler ne poravnamo svojih obveznosti do izdanih faktur. Glede pravega solastništva oziroma sovlaganja tujega kapitala pa veljajo posebna zakonska določila, ki jih tu ne bi obravnavali, ker je bil naš namen le razložiti pojem virov sredstev.

Kako izgleda bilanca naših virov bomo videli iz naslednjega primera z dne 30. 6. 1975.

PASIVA (v 000 din):

	%	€
virji finansiranja		
dolgoročni naložb	100,0	1.459.604
poslovni sklad	688.209	47,2
kreditni bank	759.823	52,1
ostali viri	11.572	0,7
virji financiranja		
kratkoročni naložb	100,00	1.487.734
poslovni sklad	628.956	42,3
dolgoročni krediti		
bank	83.168	5,6
kratkoročni krediti		
bank	224.880	15,1
dobavitelji	265.926	17,9
drugi viri	284.804	19,1
Skupaj:	2.947.338	100,0

Skupne dolgoročne naložbe znašajo 1.459.604 dinarjev in prav toliko tudi njihovi viri. Celotne naložbe se sestojijo torej iz lastnega poslovnega sklada, ki zajema 47 %, kreditov bank 52 % in ostalih virov, to so v glavnem krediti pri inozemskih firmah. Najpomembnejše mesto zavzema vsekakor **poslovni sklad**, ki predstavlja moč TOZD. Poslovni sklad ni nek denar, ki je naložen na nekem računu, pač pa je le vrednostni izraz proizvodnih naprav, katerih »lastnik« je TOZD. Pri tej razlagi omenjam lastniške odnose le zaradi obrazložitve, čeprav vemo, da je »lastnina« naprav družbeni pojem, ker je v končni fazi lastnik družba. Za razčiščenje podjetniških odnosov pa je zelo važno, s kolikšnim delom lastnega poslovnega sklada TOZD nastopa.

Vrednost poslovnega sklada se vsako leto z zaključnim računom menja, če iz ustvarjenega ostanka dohodka namenimo del sredstev za povečanje sklada se sklad povečuje, če imamo izgubo se zmanjšuje, v kolikor pa vse potrošimo za druge sklade, ostane njegova vrednost nespremenjena. Poslovni sklad gradimo torej od prvega dneva, ko je podjetje ustanovljeno. Ko smo imeli leta 1968 izgubo, smo morali za celotno vrednost izgube zmanjšati poslovni sklad, kar smo nadoknadili iz ustvarjenega ostanka dohodka v letih 1970, 1971 in 1972. Toliko o poslovnem skladu.

Naslednji vir dolgoročnih naložb so **kreditni bank**. Za izgradnjo nove hladne valjarne smo dobili kredite z odplačilno dobo v povprečju deset let. Vsako leto moramo odplačati del dolga, tako da končne številke v bilanci povedo stanje dolga na določen datum. Ostali viri v našem primeru niso toliko pomembni, so pa to v glavnem srednjeročni krediti za nabavo opreme pri tujih firmah.

Tudi kratkoročne naložbe oziroma obratna sredstva imajo svoje vire finansiranja na pasivni strani bilance, ki se ravno tako dele na lastni kapital in kredite bank, pomembno vlogo pa imajo tu še dobavitelji. Poslovni sklad smo obširneje obravnavali pri virih osnovnih sredstev, enako vlogo ima seveda tudi pri

obratnih sredstvih. Lahko bi oba poslovna sklada združili, ker le oba skupaj predstavljata moč TOZD.

Ker skoraj nobena TOZD oz. podjetje nima za normalno poslovanje dovolj lastnega kapitala, mora seveda najemati kredite. Le-ti so lahko dolgoročni, ali kratkoročni. Dolgoročne kredite za obratna sredstva banke zelo nerade dajejo, ponavadi jih odobrijo skupaj z investicijskimi krediti pa še to le v manjši meri. Železarna je uspela dobiti nekaj dolgoročnih kreditov pod dokaj ugodnimi pogoji, vendar so vsi imeli značaj sanacije in niso bili odobreni iz rednih bančnih sredstev. Načeloma pa velja pravilo, da si mora ob vsaki investiciji podjetje samo zagotoviti obratna sredstva, s tem da čim več denarja nameni za poslovni sklad.

Kratkoročni krediti trajajo od nekaj tednov do največ enega leta. V glavnem so zelo dragi, to se pravi, da so obrestne mere visoke. Nekoliko ugodnejši so krediti za izvozno uvozno posle, v glavnem pa z izboljšanjem likvidnosti Železarne, njihov delež stalno pada, kar pomeni velik prihranek pri stroških kapitala.

Pomemben vir finansiranja naše pasive so tudi dobavitelji, ki so neke vrste kreditorji toliko časa, dokler fakture ne poravnamo. Vsako podjetje skuša ustvariti tako politiko poslovanja, da bi bil rok plačila izdanih faktur čim krajši in rok plačila prispelih faktur čim daljši. Med tema dvema terminoma ima podjetje možnost obračanja denarja. Koliko mu pa to uspe, je pa seveda odvisno od vrste proizvodov, ki jih prodaja in vrste surovin, ki jih kupuje. Tako je v našem primeru zelo težko zahtevati od kupcev, da nam za »razne formate« in nenaročeno blago plačajo v roku zapadlosti, to je v mesecu dni, kar lahko zahtevamo za izdelke, za katere je na trgu veliko povpraševanje. Podobno se seveda obnašamo tudi mi nasproti našim dobaviteljem.

V drugih virih finansiranja je tekom leta ostanek dohodka, ki ga šele ob koncu leta prenesemo v poslovni sklad, ta čas pa ga koristimo kot obratna sredstva, dalje avansi oziroma predplačila kupcev in drugo.

Če skušamo na grobo še enkrat ponoviti zaključke iz naše pasive vidimo, da razpolagamo v celoti z okrog 45 % lastnega kapitala (drugi viri in poslovni sklad) ostalo pa je bančni ali denar naših dobaviteljev.

Pasiva	2.947.338	100,0
Poslovni sklad	1.317.165	44,7
Kreditni	1.067.871	36,2
Dobavitelji	265.926	9,0
Drugi viri	296.376	10,1

Čeprav smo poglavje o bilanci zaključili, ne bo odveč, če prikažemo celotno bilanco še enkrat kot povzetek vseh izvajanj.

Rekapitulacija bilance izgleda torej takole:

Rekapitulacija

Aktiva	Stanje 30. 6. 1975	Struktura
Osnovna sredstva	1.244.443	42,2
Dolgoročne fin. naložbe	215.161	7,3
Zaloge	598.709	20,3
Poslovne terjatve	784.622	26,6
Ostala poslovna sredstva	104.403	3,6
Skupaj:	2.947.338	100,0

Pasiva

Poslovni sklad	1.317.165	44,7
Dolgoročni krediti	842.991	28,6
Kratkoročni krediti	224.880	7,6
Poslovne obveznosti	291.008	9,9
Ostali viri	271.294	9,2
Skupaj:	2.947.338	100,0

S tem smo z našimi izvajanj o osnovah finančnega poslovanja prišli h koncu. Zadržali bi se še nekoliko pri nekaterih po-

kazateljih uspešnosti poslovanja TOZD, ki jih lahko razvrstimo v tri osnovne skupine: pokazatelje produktivnosti, ekonomičnosti in rentabilnosti.

produktivnost = $\frac{\text{proizvodni učinki, količina}}{\text{potroški proizvodnih elementov}}$

ekonomičnost = $\frac{\text{iztržek (celotni dohodek)}}{\text{stroški}}$

rentabilnost = $\frac{\text{ostanek dohodka} - \text{dohodek}}{\text{vložena sredstva}}$

Pokazatelji produktivnosti imajo v števcu lahko količinske ali vrednostne podatke, ti so: količina, vrednost proizvodnje, dohodek in drugo, v imenovalcu pa so količinske enote, to je: število zaposlenih, število ur, število neposrednih delavcev in podobno.

Produktivnost prikazuje tehnično uspešnost TOZD, na katero seveda lahko vplivajo zunanji in notranji faktorji, ti so lahko objektivni kot so organizacijske spremembe, položaj panoge, ali subjektivni, v kolikor se spremeni sposobnost ljudi na delovnem mestu.

Drug pokazatelj je **ekonomičnost**, ki predstavlja gospodarsko uspešnost s tem, da primerja iztržek oziroma celotni dohodek s stroški. Tudi na ta pokazatelj lahko vplivajo zunanji in notranji faktorji. Zunanji so ponavadi povezani z inflacijskimi tendencami, kar pomeni, da je večja produktivnost lahko odraz boljših prodajnih cen, nižja produktivnost pa je rezultat višjih cen materialov in stroškov nasploh, notranji faktorji pa so v glavnem isti kot vplivajo na produktivnost. Tako se produktivnost in ekonomičnost lahko gibljeta v nekem razdobju vzporedno ali pa vsaka v svojo smer, odvisno pač od faktorjev, ki na te spremembe vplivajo. Vedeti moramo, da je perspektiva TOZD, kjer raste produktivnost in ekonomičnost zagotovljena, pač produktivnosti ob istočasni boljši ekonomičnosti pa je največkrat rezultat povišanja prodajnih cen proizvodov ali storitev, kar pomeni le kratkoročno uspešnost TOZD. Teh kombinacij bi lahko naredili še več, jih primerjali v raznih časovnih obdobjih, dalje z drugimi TOZD v okviru neke panoge in podobno.

Od kazalcev uspešnosti nam ostane še **rentabilnost**, ki je izrazito finančni pokazatelj, pri čemer so v števcu razne vrste finančnih rezultatov od ostanka dohodka do celotnega dohodka, v imenovalcu pa vložena osnovna in obratna sredstva. V vsakdanji uporabi pride večkrat do zamenjave med pojmovoma ekonomičnost in rentabilnost, čeprav sta to popolnoma različna kazalca. Kadar primerjamo kazalce rentabilnosti in ekonomičnosti, jih moramo za uspešnost vedno primerjati le v okviru panoge oziroma med sorodnimi vrstami TOZD. Tako nam izračunani pokazatelji rentabilnosti v nekem časovnem razdobju za posamezno TOZD povedo, ali so uspešno nalagali svoje investicije ali ne, koliko nam en dinar vloženi sredstev prinese dohodka in ostanka dohodka. Če pa primerjamo kazalce v okviru gospodarjenja nekega področja, pa naj je to občina, republika ali celo večje področje, kjer nastopajo različne gospodarske organizacije, pa iz takih podatkov lahko zaključimo, katera vrsta dejavnosti hitreje vrača vložena sredstva. Tako bi lahko takoj ugotovili, da nam najhitreje vrne vloženi denar trgovina, predelovalna industrija, modna konfekcija, najpočasneje pa bazična industrija, kamor spada črna in barvna metalurgija, kemijska industrija, kmetijstvo in drugo. Naložbe v te panoge, kar smo že obravnavali pri bilanci, so tako visoke, da se nam vloženi denar le počasi obrača. S tem pa seveda ne smemo delati napačnih zaključkov, kar je na žalost v praksi čisto slučaj, da vlagamo denar le v najbolj donosne industrije, ne izgrajujemo pa istočasno njene baze, brez katere nobena višje razvita industrija ne more živeti. Tako se nam dogaja, da zaostanejo enkrat metalurške, drugič energetske dejavnosti, kmetijstvo, posledice takih napačnih odločitev pa čuti celotno gospodarstvo.

S tem bi naša izvajanja zaključili z željo, da so dosegla svoj osnovni namen, to je približati našemu samoupravljalcu zamotane in včasih nerazumljive interpretirane podatke o poslovanju TOZD, v kateri je zaposlen. Brez razumevanja nekih določenih zakonitosti v gospodarjenju pa se bo delovni človek le težko znašel pred odločitvami in ukrepanji s sredstvi, s katerimi upravlja.

JELKA VIDALI

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

PRIPRAVE NA DELOVNE KONFERENCE OSNOVNIH ORGANIZACIJ SINDIKATA

Predsednik Franc Kobentar je izvršnemu odboru posredoval gradivo, ki je pripravljeno za delovne konference osnovnih organizacij sindikata. Razen tega je bilo izvršnemu odboru sindikata posredovano tudi poročilo delovne grupe, ki je pripravila gradivo za seminar za predsednike osnovnih organizacij sindikata. Predvidoma bo seminar 8. novembra, udeleženci pa naj bi razpravljali o programskih izhodiščih in o vlogi sindikalne organizacije pri kadrovanju. Prav tako naj bi razpravljali o novih temeljnih organizacijah združenega dela in o samoupravljanju.

Izvršni odbor sindikata je iz solidarnostnega sklada odobril denarno pomoč svojem umrlih sodelavcev Janka Smoleja in Draga Kosa. Obravnavali so še nekaj prošenj sodelavcev za denarno pomoč in razpravljali o delovni disciplini v obratih.

STRUGARNA VALJEV

Tretja seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata je bila, 14. oktobra. Odbor osnovne organizacije je razpravljala o kategorizaciji delovnih mest za dninske vodje. Na osnovi razprave so priporočili vodji strugarne valjev, da pripravijo ponoven predlog in ga predložijo seji komisije za kategorizacijo delovnih mest.

SEKTOR NOVOGRADENJ

V sredo, 15. oktobra, je imela osnovna organizacija sindikata sestanek, na katerem so najprej ugotovili, da so bili sklepi prejšnjega sestanka uresničeni. V razpravi je

bilo tudi poročilo komisije za izvajanje sklepov samoupravnih organov ter o delovanju samoupravnih delovnih skupin. Iz omenjenega poročila je razvidno, da nimajo povezave med članom delegacije skupnih služb v delavskem svetu Železarne in delavskim svetom skupnih služb. Poročilo nadalje ugotavlja, da je večina informacij namenjenih samoupravnim delovnim skupinam objavljena v Železarni. Iz Železarnja so razvidne tudi konkretne odločitve posameznih samoupravnih organov. Predlagajo, da naj bi sklepe, sprejete na sejah delavskega sveta in odborov pošiljali samoupravnim delovnim skupinam, odnosno jih objavili na oglasnih deskah.

Na dnevnem redu sestankov SDS je v glavnem obravnavano gradivo, ki ga pripravi center za proučevanje samoupravljanja in informiranje (sporazumi, pravilniki), medtem ko je za ostale probleme, ki naj bi jih obravnavali premalo časa. Zato je tudi manj zanimanja pri članih SDS. V poročilu je tudi rečeno, da predloge članov SDS obravnavajo, vendar jih ne upoštevajo. Tako ni mogoče spremeniti predloga pravilnika ali samoupravnega sporazuma. Vodje SDS dnevne rede sestankov razporedijo tako, da ni dovolj časa za razpravo. Nadalje statut skupnih služb predvideva tudi samoupravno delavsko kontrolo, ki pa kadrovske še ni zasledena. Menijo, da bi morala samoupravna delavska kontrola čimprej začeti z delom, pobudo za njeno učinkovito delo pa naj bi dala sindikalna organizacija.

V poročilu komisije o izpolnjevanju sklepov so nato našli še investicije, ki jih že izvajajo in pa investicijska dela, ki so še v pripravi.

Osnovna naloga delavcev, zaposlenih na sektorju novogradenj, da

bodo investicijska dela opravljena v predvidenih rokih. To bo tudi največji prispevek k stabilizacijskim prizadevanjem in k programu varčevanja.

Predsednik osnovne organizacije sindikata Janez Pikon je navzoče seznanil še s stalisti in izhodišči sprejetih na skupni seji sekretarjev oddelkov ZK, predsednikov osnovnih organizacij sindikata in članov predsedstva TK ZSMS. Glede organizacije upravljanja, ravnanja in ekonomskih odnosov v in med novoblikovanimi TOZD. Odbor osnovne organizacije sindikata je bil prav tako seznanjen s poročilom centra za proučevanje samoupravljanja in informiranje o izvajanju samoupravnih aktov. V poročilu je obravnavana samo SDS sektorja novogradenj (Bregant - OPTIO), medtem ko SDS hladna valjarne še ni upoštevana. Po delovnih skupinah je bilo obravnavanih od šest do 21 vprašanj. Šestnajst vprašanj predstavlja tri četrtine vseh vprašanj, ki so bila posredovana v javno razpravo. Manj kot šestnajst vprašanj je problematično že zato, ker število SDS, ki so obravnavale manj kot šestnajst vprašanj, zajema približno 2000 delavcev, oziroma tretjina vseh zaposlenih v Železarni.

Za izvedbo izletov je bil zadolžen Stanko Eržen, ki pa zaradi povečanih delovnih nalog tega dela ne zmore. Zato so za izvedbo te naloge zadolžili Valentina Pretnarja. Predlagano je bilo, naj bi letošnji izlet organizirali v Ptuj in si ogledali grad ter znamenitosti mesta. V programu izleta je še obisk in kopanje v enih izmed toplic. Predvidoma naj bi izlet organizirali 8. novembra s tem, da vsak od udeležencev prispeva po 100 dinarjev.

OBRAT TEHNIČNE KONTROLE

Peta redna seja odbora osnovne organizacije sindikata je bila v petek, 17. oktobra. V prvi točki dnevnega reda so obravnavali prekatizacijo delovnih mest in ugotovili, da pristojna služba ni upoštevala mnenja samoupravnih organov OTK in tudi ne sindikalne organizacije ter ZK. Obratovodju je bilo naročeno, da v dveh dneh pripravi predlog prekatizacije kritičnih delovnih mest, ker bodo začeli obračunavati s 1. novembrom že po novih grupah. Poudarili so, da tak način v bodoče ne bo sprejemljiv. Sprejet je bil predlog obratovodstva. Dalj časa so se zadržali pri pripravi za izvedbo delovne konference, na kateri bo članom sindikata posredovano poročilo o opravljenem delu. Pripravi bo treba poročila o delu posameznih komisij, pred delovno konferenco pa bo še ena seja odbora osnovne organizacije sindikata. Delovno konferenco bodo izvedli v prostorih kemičnega oddelka za dopolnasko in popoldansko izmeno.

Razen poročil o delu osnovne organizacije sindikata bo na dnevnem redu delovne konference tudi informacija obratovodje tov. Medja o doseženih uspehih ter nalogah, ki jih bo treba opraviti prihodnje leto.

Tov. Petrič je povedal, da so bila pri planiranju finančnih sredstev predvidena tudi sredstva za kulturno prosvetno dejavnost, ki pa niso bila izkoriščena. Članom odbora osnovne organizacije sindikata so naročili naj opozarjajo na razstave, gledališke predstave in druge prireditve, da bodo lahko pravočasno nabavili vstopnice.

Naloge so bile izpolnjene, prizadevniki pa so bili vsi člani odbora osnovne organizacije sindikata. Staneček, na katerem bodo razpravljali o delovni in tehnološki disciplini, bo v prostorih Kazine, vabljene pa bodo direktor TKR, obratovodja, vodje oddelkov, delovodje ter člani odbora osnovne organizacije sindikata in osnovne organizacije ZK.

Za delegata na konferenci sindikata skupnih služb so namesto Miloša Živka imenovali Jožeta Domevščka.

JUBILANTI 50-LETNIKI

V mesecu novembru bodo praznovali petdeset let svojega življenja naslednji naši sodelavci: Mirko MEGLIČ, valjarna 2400 - 2. novembra, Franc SMOLNIKAR, nabavna služba - 4. novembra, Drago KOBLAR, žičarna - 5. novembra, Jože VILMAN, valjarna 2400 - 9. novembra, Stanko LAHAJNER, elektro jeklarna - 10. novembra, Stanislav STOJAN, sektor novogradenj - 13. novembra, Stanislav ČOP, vodstvo TOZD Talilnice - 14. novembra, Janko BAUMAN, martinarna - 14. novembra, Jože BEGUŠ, vzdrževanje el. naprav - 14. novembra, Franjo JANŠA, vzdrževanje el. naprav - 15. novembra, Jože KOŽAR, elektro toplotna energija - 16. novembra, Karel JEREB, hladna valjarna - 17. novembra, Nikolaj SOK, TKR - 22. novembra, Mirko Harej, valjarna 2400 - 25. novembra, Stane MIKLIC, transport - 26. novembra, Ljubo JEREB, transport - 27. novembra in Donat BERCIC, žebljarna - 29. novembra.

VSEM SODELAVCEM ISKRENO ČESTITAMO!

FRANC JERNEJC-MILČE

V eni od vasi, ne vem katera je bila, je stala visoka opazovalnica, kakršne delajo lovci, za opazovanje divjadi, le da je bila ta mnogo višja, kakor so lovske.

Ko sem hodil tod leto dni pozneje, sem spoznal vasi in pota, po katerih smo tedaj hodili. V Gorje pri Cerknem smo se spustili s Pečanske gore, čez Zakriž in Orehek smo prišli na cesto, ki čez Bukovo povezuje dolino Idrijco in Bače. V vasi Bukovo smo spremenili smer in odšli na Sentviško planoto, v rojstno vas našega komandirja. Tam so nam kmetje odprli svojo shrambo, kjer so viseli veliki kosi slanin. Predno se je zdanilo smo se dobro okrepčali. S seboj so nam dali velike kose slanin, mesa in kruha, da bomo imeli čez dan. Natočili smo si čutarice z vodo, vaščani pa so nam pri nesli še nekaj steklenic žganja, ki so ga pred drugimi skrivali, ker je bilo v Italiji strogo prepovedano kuhati žganje.

Nismo še dobro zaspali v taborišču, ki smo si ga uredili nedaleč v gozdu na pobočju hriba, ko stražar javi, da gredo Italijani. Zasedli smo rob gozda in čakali kaj bo. Prepozno je bilo, da bi neopaženi prišli v njihovo bližino in jih iz zasede napadli. Zato se je komandir odločil, da jih počakamo na robu gozda in ko se dovolj približajo, bomo odprli naše ogenj, kar bo za njih veliko presenečenje, ker nas tukaj ne pričakujejo. Patrola, ki je šla naprej, je bila že pred nami, toda oddaljena skoraj kilometer. Pri taki razdalji bi bilo naše streljanje brez učinka, odkrili bi le naše položaje. Ko se je približala glavšina, smo pričakovali, da se bodo ustavili in se razvili v strelce proti nam.

Čakamo in jih opazujemo. Nič nenavadnega se ne dogaja, kolone vojakov mirno stopajo dalje. Prišli so od vasi Logaršče in šli v smeri Sentviške gora. Prešli smo okoli 150 vojakov in blizu 40 mul, ki so bile natovorene z mitraljezi in municijo. Zadnji konji v koloni pa so nosili pratež.

Spraševali smo se ali smo ravnali prav, ker jih nismo napadli. Morda bi doživeli uspeh, ker bi jih iznenadili. Po obnašanju kolone smo ugotovili, da sploh ne vedo za našo prisotnost, ali pa so zvedeli, da se neka grupa »Ribeli« javlja po vaseh tostran meje in sedaj tipajo, kje jo bodo odkrili. Na izdajo nismo računali in kot se je pozneje pokazalo, smo imeli prav. Če oni vedo za nas in tako brezbrizno hodijo, je poveljnik skrajno malomaren in neodgovoren.

Toda, če bi jih napadli in pri tem računali na uspeh, je do meje še daleč in vprašanje je kakšni bi se vrtili, posebno, ker nihče, razen komandirja, ni poznal terena. Vedeli smo, da je naše delovanje vezano na okoličnice Skofje Loke in da se tja moramo tudi vrniti. Tako je bila odločitev, da jih ne napademo pravilna, ker takih prilik bo še dovolj, če bomo delovanje razširili čez bivše meje. Razen tega pa bomo ostali neodkriti in pot nazaj po neznanem terenu bo veliko lažja.

Italijansko kolono so zakrile prve hiše v vasi. Naša pozornost pa je bila še vedno obrnjena proti vasi, od koder se je morala kako uro zatem odlepila silhueta človeka. Počasi, šepaje je proti nam stopal starček. Prišel nam je povedati, da so spraševali za neke neznane ljudi, ki

Obveščevalec

so najbrž pribežali čez mejo pred Nemci in zabili ljudem, da morajo takoj javiti karabinerski postaji, če bodo opazili kake tuje ljudi. Nekaj kokoši je še plačalo pohod te enote s svojimi življenji in kolona se je spustila v dolino.

Naslednja dva dneva sta minila brez posebnosti. Počutili smo se dobro, odpočili smo se, vaščani pa so nas hranili tako, da nam ni bilo treba kuhati, oziroma netiti ognja. Zvečer so se vaščani zbrali v našem taborišču in dolgo v noč smo pripovedovali o naši borbi in doživetjih iz borbe.

Težko smo se ločili od teh dobrih ljudi, toda dolžnost nas je klicala

PEŠ Z JESENIC ČEZ TRIGLAV NA MORJE

5

Med potjo naletimo na potok in ko opazimo še tolmun, smo si enoglasni, da si privoščimo malo kopanja, pa tudi umiti bi se bilo dobro, saj smo že pošteno umazani. Ko se odpravimo naprej, se nam zdi, kot da smo se na novo rodili.

Skoraj je že mrak, ko pridemo do hiše čisto na robu vasi, ki je cilj našega današnjega pohoda. Za večerjo dobimo žgance z mlekom in kar ne moremo verjeti, ko se je skleda tako hitro spraznila. Topla hrana se nam po nekaj dnevih, ko smo jedli le konzerve, zelo prileže. Preden se odpravimo spat nas čaka še eno presenečenje: Zdenko, našo najmlajšo, obiščeta očka in mamica, saj ju je skrbelo in ništa vedela ali smo sploh še med živimi.

TOREK, 22. julija:

Kot ponavadi se je prvi prebudil Ivo. Prične robaniti naokoli, nato pa, ko vidi da samemu ne bo uspelo spraviti vseh iz postelj, zbudi najprej mene. Z združenimi močmi nama le uspe zbuditi zaspance. Kot ponavadi je največji problem Matjaž, ki pa se danes še bolj trmasto kot ponavadi zavija v vrečo. Ne preostane nama drugega, kot da mu v vrečo spustimo mokrega sosedovega psa. Učinek je preseljen vsakršno pričakovanje, saj je bil Matjaž v hipu bučen in na nogah. Metoda priporočam tudi drugim, saj je zelo preprosta (potrebujete le psa, vedro vode in malo poguma) in učinkovita. Po krajšem pretepu (ne vem zakaj je bil Matjaž to jutro tako agresiven) se odpravimo proti Cerknem. Hodimo kar po makadamski cesti in smo zadovoljni, saj avtomobilov skoraj ne srečamo. Vsi smo dobre volje, še celo Matjaž se je pomiril, ko nendoma zagledamo kačipot, na katerem je pisalo: Jesenice 1 km. Vsi presenečeni buljimo v napis in ne moremo verjeti, da smo v treh dneh prehodili tako malo. Ali smo mar hodili v krogu? Izgubimo vsako upanje, da bi kdaj prišli peš na morje. Ze se hočemo vsi poklapniti vrniti domov, ko nam nek domačin razloži, da so to Jesenice pri Cerknem in ne »naše« Jesenice. Oddahnemo si in nadaljujemo pot.

Cerkno je praznično okrašeno, saj je danes praznik — dan vstaje. Ker hočemo tudi mi primerno proslaviti praznik, zavijemo v prvo gostilno in

nazaj na Gorenjsko, kjer se je takrat ponovno krepilo narodnoosvobodilno gibanje. V partizanske vrste so vstopali novi borci in morali smo se vrniti na svoj teren.

Kako so nas ti ljudje sprejeli je težko izraziti z besedami, izraziti občutke, ki so jih v nas vzbudili ti skromni ljudje od Novakov do tu. Tretji dan bivanja na Sentviški planoti se je stekal. Pripravljeni smo bili zopet na selitev. Kolona. Dolgo smo hodili skozi gozdove, grapo in čez travnike. Zaustavili smo se v strmini, pod nami je bila cesta, levo precej daleč nekaj hiš in železniški predor. Desno so precej druga od druge samevale tri domačije. Za nami v hribu se je z dnem pokazala skalnata votlina, ki smo jo izkoristili čez dan za odmor.

Komandir nam je pojasnil, da je naselje levo Podbrdo in takoj na drugi strani tunela Bohinjska Bistrica, desno pa vas Huda južina. Pred nami se je mogočno vzpenjal v nebo šiljast Porezen in desno od njega Kojca.

si pošteno privoščimo piva. Ko se tako v prijetni hladni gostilni hladimo še s pivom, modrujemo, da je velika sramota, ker mora človek na prazničen dan tako garati. Nekateri so celo za to, da bi ta dan tudi mi malo bolj praznovali, ker smo že tako lepo ugreli. Kljub vsenu zmaga končno le trdna volja in odločnost, tako da se po kakšnih dveh urah le odpravimo naprej.

Gremo proti Idriji. Hodimo že precej dolgo, sonce pa zmeraj bolj pripeka. Spoznamo, da Idrije ne bomo osvojili v prvem naskoku, zato se zadovoljimo kar z mehko travo poleg Idrijce. Potešimo si lakoto, še zlasti pa žejo, seveda pa tudi malce počijemo.

Prav počasi se le spravimo nazaj, na razgret asfalt. Hodimo in hodimo, štejemo kilometrske kamne, računamo koliko časa potrebujemo, da prehodimo en kilometer, Idrije pa noče in noče biti. Končno za ovinkom le zagledamo prve hiše. Ko se že vsi vidimo s steklenicami piva v rokah, z grozo ugotovimo, da smo šle v Spodnji Idriji. Od samega šoka smo počivali vsaj dvajset minut. Misleč, da sta Idrija in Spodnja Idrija oddaljeni druga od druge le toliko, kot na primer Spodnje in Zgornje Gorje, gremo naprej. Toda tu so ljudje veliko bolj prebrisani in so nam jo pošteno zagodli, saj smo morali prehoditi cele štiri kilometre, preden smo jo zagledali (Idrijo seveda).

Toda to še ni bilo vse. Hujše je bilo to, da so bile vse gostilne po vrsti zaprte. Ze sem bil prepričan, da vlada tu med prazniki živa prohibicija, ko je naš največji mojster za odkrivanje pijač Miro, le staknil zakotno gostilno. Tudi tu se nas niso znebili prej kot v eni uri.

Pravzaprav so nas pregnali črni deževni oblaki, ki so se pričeli zbirati nad Idrijo. Zato smo jo brž odkurili. Malo nas je sicer še močil dež, toda ko smo pospešili tempo, smo mu ušli na varno razdaljo. Kot vidite, smo postali že takšni mojstri, da nam tudi dež ni več mogel priti do živca.

Odločili smo se, da se ustavimo v Godoviču, to je vasi, ki leži 12 kilometrov stran od Idrijce. Če hočete priti do tja morate hoditi malo v breg, ki tudi nam ni hotel priznati.

Pričakoval je navdušenje. Dolgo ji je moral dokazovati, da s streljanjem talcev kažejo Nemci svojo slabost. In fante bi morala videti! Zdaj so oboroženi in pripravljeni na kaj večjega!

— Za vsakega nemškega vojaka deset Slovencev, za vsakega oficirja pa ponavljala Martina nemški razglas.

Aleš ni imel veliko časa in tudi predlože se ni hotel zadrževati, zato ni ovinkaril:

— Govorili, kot bi se tega zdaj zavedala prvič... Kar začniva! Je Filip te dni kaj več govoril s teboj?

Martina ga je radovedno pogledala:

— Zakaj sprašuješ tako odsekano? Kaj je narobe?

— Narobe? V teh časih je vedno kaj narobe. To, kar misliš ti, za zdaj še ni, varovati pa se moraš bolj!

Ta večer je bil Aleš resnejši kakor ponavadi. Hotel je reči, naj se varuje predvsem Filipa, a to je bilo čuti že v izgovorjenem. Pred njo ni mogel izreči bratovega imena. In ker je, tako čutila in razumela tudi ona, je hkrati z odgovorom zajela tudi sporočilo:

— Da, Filip mi je naročil, še nocoj se oglasi pri njem. Nekaj ti ima povedati. Nekaj takega, česar ni zaupal niti meni.

To je bilo za Aleša, ki se je kljub zadnjemu tako pomembnemu sporočilu ogibal Filipa, spet nekaj novega. Nekaj, kar je bilo podobno že stisnjenemu obroču.

— In praviš, da ti ni hotel povedati, za kaj gre?

— Ni. Pa sem mu večkrat rekla. Trdil je, da bo nesreča in da bi se jezil, če ne bo povedal samo tebi. Svaril me je tudi pred Golobom. Čudno kaj, je zamišljeno rekla Martina.

— Pred njim? Hudiča... Je povedal še kaj drugega?

— Večkrat me je opozoril, naj se pazim. Zdaj bo res treba izginiti.

Aleš jo je strme ogledoval in pred očmi se mu je na hitro utrnulo vse, kar je vedel o Filipu, o Golobu, o izdajah, o vsem, kar je in tudi ni bilo mogoče. In kakor bi razmišljal glasno, je pritrtil:

— Nemara imaš prav. Samo še malo potrpi!

Martina je drhteče poprijela:

— Kaj se vendar godi? Saj bom ob pamet! Ti pa: še malo potrpi!

— Vse pa spet ni tako hudo. Boš videla, da se bo na koncu ujel.

— O kom govoriš?

IVAN JAN

23

MRTVI NE LAŽEJO

— O kom? O izdajalcu vendar. Za to gre. Dokler se Filipu nič ne zgodi, se tudi tebi ni treba bati.

Zdaj se je Martina nekaj zataknila in hlastnila je:

— Kaj misliš s tem?

— Kakor sem rekel. On ima dobre zveze. Veliko novic, ki jih ni mogel izvirati nihče, nam je prinesel že večkrat. Tudi zate bo poskrbel dosti zgodaj, saj ti je brat.

— Brat ali ne. Če me zapro, bo prepozno. Nič ne vem, kje čaka nevarnost. Aleš, vzemi me, samo da zginem!

Zdaj ji je Aleš na kratko odkril:

— Vidiš, prav to je tisto, česar zdaj ne smeš, ne moreš storiti. Če boš kam izginila, se bodo naši načrti podrli. Izdajalec bo opozorjen in gestapo tudi.

Martina je skušala slediti tem načrtom, zato je preskočila prošnjo in vprašala:

— Potem naj bi bila tu kakor vaba? Kaj mi boš še naložil?

— Samo nekaj dni se zdrži in pazi!

— Preveč vsakdanje za to nevsakdanjost. Povej, kaj se godi!

— Drug drugega lovimo. A prehiteli jih bomo in izdajalec nam bo potem odkril kaj več.

— Na koga meriš?

— Tega še sam ne vem dobro. Raje ne sprašuj!

Dekle je molče ugibalo, kaj se skriva za Aleševimi kratkimi besedami in trdo se je privila k njemu, kot bi ga hotela zadržati za vselej.

Alešu se je mudilo. Ugibal je, kaj ima Filip spet za bregom. Prišel bo do njega, pa če se mora spremeniti v svetega duha!

Ko je odhajal, se je otresel mehke, ki se ga je lotevala. Odločno in trdo je rekel:

— Pričajte sporočilo in bodi pripravljena tudi na odhod. Najbrž ne bo treba dolgo čakati!

Martina se ni mogla ločiti. Še nikoli se ni tako težko poslavljala.

— Res moram še ostati? je zašepetala še enkrat. Nihče ne bo takoj zvedel, da me ni več doma! Ni me sram povedati, kako se bojim!

Aleš je bil z mislimi že drugod, kajti nevarnost je zaznaval bolj široko. Če zdaj popusti in jo odpelje, bo preveč škoda. Lovcem je treba vzbuditi občutek, da so na sledi, kjer ni nobene nevarnosti, nobenih ovir. Zato mora Martina ostati. Še kak dan napetosti in nestrpnosti, pa bo olajšanje toliko večje in lepše.

— Misliš, da je meni vseeno. Tudi drugi se boje. Boš videla, da nam ne bo spodletelo. Zdaj pa moram iti, če hočem dobiti Filipa!

Dekle se je nazadnje vdalo:

— Sam veš, kaj delaš. Bolj kot kdaj pazi, kod boš hodil. Posebno okoli Goloba.

Aleš je pogledal:

— Zakaj pa ravno tam?

— V tisto smer odhajajo nemške patrulje največkrat. Tudi Filip ve to!

(Nadaljevanje prihodnjič)

SIMON REŠEK

NI VAŽNO KAJ ČLOVEK IZGUBI, VAŽNO JE TO KAR MU OSTANE...

6

Številki I in II dobivajo Nemci in petokolonoši, številko III Slovenci nemškega mišljenja (ti naj bi se ponemčili), vsi ostali pa so bili namenjeni za raselitev, s številkami VI in VII označeni pa so bili namenjeni za uničenje v koncentracijskih taboriščih. Načrt je bil pekleno natančno izveden. Deželo slovensko je treba napraviti nemško. Toda spretno načrtovan program nečesa ni upošteval — odločne vstaje slovenskega naroda. Vstaja je zajela takšen obseg, da Nemci preseliteni program odložijo na poznejši čas, ko naj bi uničili partizane.

Vstaja in odpor sta imela dvojni značaj — odločitev preselitenih represalij in ohranitev slovenskega naroda.

Kot član okrajnega odbora OF na Jesenicah, sem po nalogu narodnega heroja JOŽETA GREGORČICA organiziral odporiško organizacijo na terenu pod MEŽAKLJO, obenem pa tudi v Kamni gorici. Prav iz Kamne gorice sem prinašal municijo in denar za potrebe prvih borcev. Glavno skladišče smo imeli pri JERALU v Novi vasi, na tajne sestanke smo hodili k LOVRU

AŽMANU, blagajniku okrožne organizacije OF. Menjali smo mesta sestankov tako, da smo se sestajali tudi pri PUKŠIČU, AVGUŠTU MARKLJU in pri meni doma. Na teh sestankih smo prejeli navodila od delegatov OF IGNAČA STERLEKARJA in TONETA DOLINSKA iz Ljubljane. Delovali smo dokaj uspešno v sistemu trojk in petork vse do začetka januarja 1942.

Morda smo bili aktivisti izdani ali pa opazovani. Štirinajstega januarja 1942 so se gestapovski avtomobili istočasno ustavili pred stanovanji LOVRA AŽMANA, PAVLA ROBIČA in pred mojo hišo. Gestapovci so iskali IGNAČA STERLEKARJA, ki se je po nalogu pokrajinskega komiteja KPS še pravčasno umaknil na Štajersko. AŽMAN, ki je bil blagajnik okrožne organizacije, je v zadnjem trenutku skril okrožno blagajno, v kateri je bilo tedaj 15.000 okupacijskih mark. Torej precejšen kapital. AŽMANOVA žena ANČKA jo je še pravi čas prenesla k svojemu bratu JOHANU CELESNIKU. Ta pa jo je predal naprej v prave roke.

Gestapu pa ni bil zanimiv denar, temveč LOVRU AŽMAN. Vedel je mnogo o organizaciji OF na Jesenicah. Ker niso mogli nič zvedeti od njega o organizaciji, so ga zverinsko mučili. Po desetih dnevih mučenja, je zaradi telesnih poškodb umrl. Tudi

Pavla Robiča so mučili na Jesenicah in v Begunjah, dokler ga niso ustrelili v Mauthausenu s skupino talcev, ki so jih postrelili zaradi partizanskega atentata na jeseniškega nemškega župana Karla Luckmanna.

Od 15. do 23. januarja 1942 so me imeli zaprtega v predvojnih policijskih zaporih pri kovaču (uredništvo Železarja je sedaj v tej stavbi) in v stari osnovni šoli. V celici sta bila še Janez Habe in Jeklič iz Mojstrane. Pretepali so nas. Meni so razbili usta. Habeta pa so bili po zadnjici toliko časa, da ni bilo na njej niti za prst cele kože. Tudi Jekliča so mučili. V Begunje so nas pripeljali 24. januarja 1942. Tam smo bili zaprti do 17. marca 1942, ko so nas odpeljali na postajo Lesce. Od tam pa so nas z vlakom odpeljali v Dachau. Tih je bil Dachau, pogreznjen v meglo in močvirje. Prvi heflingi (interniranci), ki smo jih zagledali, so se nam zdeli kakor prikazni. Kapi so nas s kričanjem in tepežem zgnali v kopalnico, kjer smo pričakali jutro.

Ko so drugi interniranci odkorakali na delo, so nas surovo gnali najprej k britju, potem pa pod tuše in k popisovanju, dokler nas niso okrog petih popoldne nagnetli po blokih. Bilo nas je okrog osemdeset, samih Gorenjcev. Poznal sem dr. Miha Potočnika, Jekliča, Pezdirnika, Janša, brate Žnidarje in Katračnika.

NAČRTNO UNIČEVANJE

Kmalu se nismo razlikovali od ostalih sotrpinov, postali smo podobni živim okostnjakom. Iz Dachaua so me poslali v taborišče MÜHLEN, nato pa zopet nazaj v Dachau. V Dachau sem se spoprijateljil z JOŽETOM SIVCEM. Skupna usoda naju je družila na trnovi poti do končne osvoboditve v letu 1945.

Dachau leži 18 km od Münchena in je bil eno prvih taborišč smrti. Njegova upravna in pokončevalna ureditev naj bi bila ostalim taboriščem za zgled. Zunanje komande Dachaua so bile raztresene po vsej Bavarski in vse do Württenberga. Osnovna značilnost življenja v taborišču je bila stalna negotovost. Interniranci nikoli nismo vedeli, kaj nam bo prinesel jutrišnji dan, ali bomo ostali še med živimi. Na povelje iz Berlina so lahko še isti dan likvidirali več tisoč internirancev, preden so jih strpali v krematorijsko peč.

AKTUALNOSTI IZ JESENIŠKE OBČINE

ZAPOSLENOST V ZDRAVSTVENIH USTANOVAH

Iz osnutka srednjeročnega programa zdravstvenega varstva gorenjske zdravstvene skupnosti razberemo, da je v vseh zdravstvenih zavodih zaposlenih 2.072 oseb. Od tega šteje jih je v zdravstvenem domu Jesenice 286, v zdravstvenem domu Kranj 533, v splošni bolnici Jesenice 422, v inštitutu za pljučne bolezni in tuberkulozo na Golniku 453, v bolnišnici za ginekologijo in porodništvo v Kranju 141 in psihiatrični bolnišnici Begunje 173 ter na zavodu za zdravstveno varstvo 64.

Osnutek srednjeročnega programa pa predvideva na osnovi novih normativov zdravstvenega varstva bistveno povečanje možnosti novih zaposlitev. V zdravstvenih domovih bi po novih normativih lahko zaposlili največ novih zdravstvenih in tehničnih delavcev. Tako predvideva osnutek za zdravstveni dom Jesenice možnost 58,55 odstotka povečanja zaposlenih, v zdravstvenem domu Kranj pa celo 93,09 odstotka. Visok odstotek zaposlovanja je utemeljen s tem, ker je v zadnjih letih zaposlovanja zdravstvenih delavcev stagniralo.

PRVO ZASEDANJE MEŠANE KOMISIJE ZA SODELOVANJE MED SRS IN BAVARSKO

Iz komunikacije prvega zasedanja mešane komisije za sodelovanje med Slovenijo in Bavarsko je moč razbrati nekaj skupnih stališč, ki se neposredno tičejo tudi bodočih prometnih razmer v jeseniški občini. Takšna so zlasti tista stališča, ki govorijo o bodočih povezavah. Posebej so se zavzeli za modernizacijo in izboljšavo železniške proge iz območja Bavarške skozi Avstrijo in Jugoslavijo proti Bližnjemu vzhodu in jadranskim pristaniščem. Izrečno so poudarili potrebo po zgraditvi mednarodne avtomobilske ceste Jesenice-Djerdjelijska vključno z zgraditvijo karavanškega predora. O karavanškem predoru so še posebej govorili in ocenili, da je v skupnem interesu, da se prometno grlo, ki ga predstavljajo mejni prelazi med Jugoslavijo in Avstrijo, odstrani. Zato so govorili tudi o tem, da se v finančno konstrukcijo za zbiranje sredstev, ki bodo potrebna za izgradnjo predora, vključijo vsi potencialni porabniki dobrih cestnih povezav iz Bavarške proti jugu in obratno.

DOPOLNITEV IZVRŠNEGA SVETA

V dosedanjih praksi izvajanja delegatskega sistema so se pokazali izvršni sveti občinskih skupščin kot nezamenljiv organ in nenadomestljiv dejavnik izvršnih funkcij vsake občinske skupščine. Vendar pa so doslej v malokateri občini do konca izpeljali določila svojih statuten, ki predvidevajo običajno številnejše izvršne svete, kakor pa je njihov dosedanj sestav. Sedaj so v izvršnih svetih v bistvu samo predstojniki občinskih upravnih organov, skoraj nikjer pa še niso speljali določil občinskega statuta, ki skoraj v vseh primerih predvideva v izvršnih svetih tudi določeno število občanov, ki niso delavci v upravi, pač pa bodo izhajali iz samoupravne baze.

Ker je pretekel od takrat, ko so se odlikovali vodilni izvršni organi v občinah še prekratek čas, še ni in ne more biti na voljo dovolj izkušenj, vendar pa se je že pokazalo, da bi se izvršni organi lahko oddaljili od samoupravne baze, če jih ne bi dopolnili tako, kakor to predvidevajo občinski statuti. Ker je to vprašanje zadnje čase v središču pozornosti organov političnih organizacij, se odpirajo razprave o dokončnem oblikovanju izvršnih svetov v občinah ne le v republiškem središču, pač pa tudi v komitejih Zveze komunistov in izvršnih odborih socialistične zveze.

Pred nedavnim je o dopolnitvi izvršnega sveta skupščine občine Jesenice razpravljala tudi komite Zveze komunistov na Jesenicah. Pridružil se je ugotovitvam o tem, da je treba dopolniti izvršni svet občinske skupščine s štirimi novimi člani. Statut občine Jesenice namreč predvideva izvršni svet, ki bo imel 11 članov, namesto sedanjih sedmih. Enotni so si bili tudi v tem, da morajo biti štirje novi člani izvršnega sveta iz samoupravne baze in ne iz občinskih upravnih organov. Novi člani izvršnega sveta tako ne bodo profesionalci v tem smislu, da bi bila njihova osnovna delovna dolžnost upravno delo.

Dogovorili so se tudi, da je dokončno formiranje tako pomemb-

nega upravnega organa, kakor je izvršni svet občine, potrebno obravnavati tudi v drugih družbenopolitičnih organizacijah.

INFORMATOR OBČINSKEGA SVETA ZVEZE SINDIKATOV

Občinski svet Zveze sindikatov Jesenice je izdal šesto številko svojih informacij, v katerih je objavljeno poročilo o izvajanju programa dela občinskega sveta v obdobju med 1. januarjem in 30. septembrom letošnjega leta, dopolnilni program dela do konca leta in sklep o izvedbi letnih plenarnih sej občinskih odborov sindikata, Zveze sindikatov ter osnovnih organizacij.

Zlasti zanimivo je poročilo o delu, ki govori o reorganizaciji sindikatov, akcijski sposobnosti sindikata v osnovnih organizacijah, o metodah dela, delovanju odborov posameznih interesnih sindikatov, uveljavljanju ustavnih načel, formiranju temeljnih organizacij združenega dela, integracijskih prizadevanjih, uveljavljanju samoupravnih odnosov, delavski kontroli, slabostih sindikata pri uveljavljanju njegove vloge v novi ustavni ureditvi, akcijah za stabilizacijo ekonomskega položaja, splošnem ljudskem odporu in samozastiti, stanovanjski problematiki, izobraževanju, rekreativno športni dejavnosti ter ostalih prizadevanjih sindikata. Poročilo bo obravnavano na prihodnji seji občinskega sveta Zveze sindikatov Jesenice.

Stolpnica nasproti vrtca na Plavžu, v kateri bo 84 stanovanj, je v grobem gotova. Predvidevajo, da bo vseljiva v začetku prihodnjega leta

O DELU DELAVSKE KONTROLE

V informacijah, ki jih je izdal občinski svet Zveze sindikatov Jesenice, so tudi ugotovitve o delavski kontroli. Tu je izrečena trditev, da delavska kontrola, kot pomemben člen samoupravnega sistema, še ni toliko prisotna v spremljanju dogajanj in preprečevanju negativnih pojavov, kot ji to ustava določa. V informacijah je rečeno, da se še pogosto srečamo s položajem, ko se izkaže delavska kontrola za nemočno takrat, ko bi morala v konfliktni situaciji odigrati svojo vlogo tako, da bi pomagala spreminjati stvari na bolje. Zapisana je navedba, da je posredi tudi bojazen za delovna mesta.

Poročilo ugotavlja, da je potrebno nadaljevati z izobraževanjem članov delavske kontrole. Izobraževanje naj bi izvajali zlasti organi službe družbenega knjigovodstva. Razen tega pa naj bi se s pomočjo priročnika, ki ga je prejel vsak član delavske kontrole, izobraževali člani tudi sami. Le če bodo poznali svoje pristojnosti in pravice ter dolžnosti, se bodo lahko uspešno vključevali v odkrivanje in urejanje nepravilnosti v poslovanju svojih temeljnih organizacij združenega dela.

Zaradi neustreznih življenjskih pogojev postopno preseljujejo stanovalce iz Stare Save, zgradbe pa rušijo

O DELU NA PODROČJU SLO

V programu dejavnosti Socialistične zveze za prihodnje obdobje so dokaj jasno opredeljene tudi naloge na področju organiziranja splošnega ljudskega odpora. Na tem področju so bili v preteklosti doseženi vidni uspehi in zato predvideva program zlasti poglobljanje teh uspehov in prodor zavesti o pomembnosti in potrebnosti splošnega ljudskega odpora do slehernega delovnega človeka in občana. Med nadaljnjimi nalogami pa bo Socialistična zveza uresničevala prvenstveno naslednje:

- formiranje koordinacijskih odborov splošnega ljudskega odpora pri krajevnih konferencah SZDL;
- usposabljanje kadrov v koordinacijskih odborih;
- oblikovanje delovnega programa;
- razširitev koordinacijskega odbora pri občinski konferenci SZDL na področje samozastite;
- dopolnitev in uskladitev vojnega načrta z ostalimi družbenopolitičnimi organizacijami za primer vojne ali okupacije in
- prenašanje tradicij NOB na mlajši rod.

Iz tako zastavljenih nalog seveda izvirajo številne obveznosti, ki jih bo Socialistična zveza uresničevala v prihodnjem obdobju.

NARAVNO GIBANJE PREBIVALSTVA

Iz osnutka srednjeročnega programa zdravstvenega varstva Gorenjske zdravstvene skupnosti povzemamo podatke o naravnem gibanju prebivalstva v preteklem petletnem obdobju. Podatki so zelo zanimivi in po svoje zgovorni, zato je prav, da opozorimo nanje v času, ko je pred nami odgovorna naloga sprejetja srednjeročnega družbenega načrta, saj je od števila prebivalstva v osnovi odvisno načrtovanje, pa naj gre za področje gospodarstva ali družbenih služb.

Število rojstev je v zadnjih petih letih naraščalo. Na 1000 prebivalcev se je rodilo v jeseniški občini leta 1970 15,06 otrok, leta 1971 14,92, leta 1972 16,66, leta 1973 18,52 in leta 1974 17,87. Tako se je na 1000 prebivalcev dvignilo število rojstev v občini za 2,81 otroka, kar je zelo razveseljivo, saj je v prejšnjem desetletju število rojstev nazadnje padlo. Če upoštevamo, da se je po letu 1970 ustavila splošna umrljivost prebivalstva in ne nazadnje več, vendar umre vsako leto manj kot devet ljudi (v poprečju) na 1000 prebivalcev, hitro ugotovimo, da imamo v jeseniški občini kar zadovoljiv naravni prirastek, čeprav smo v preteklosti večkrat ugotavljali nasprotno. Vitalni indeks, to je podatek, ki nam pove kolikšno je število živorojenih otrok na 100 umrlih prebivalcev, nam pove, da je bilo to število leta 1970 171, lani pa že 201. Načrtovanci zdravstvenega varstva, varstva otrok, šolstva in vseh drugih socialnih služb, bodo morali ta podatek temeljito upoštevati pri načrtovanju razvoja v prihodnjih petih letih.

KAKO BO S TURIZMOM V LETU 1976

Čeprav je še težko napovedovati prihodnjo turistično sezono, le kaže nekaj stvari na to, da sklepajo naše turistične agencije dokaj dobre in povečane posle. Prejšnji mesec je bila na primer v Kompasovem hotelu v Kranjski gori podpisana pogodba med turistično agencijo Kompas in nemškimi združenjem ADAC. Po tej pogodbi bo prihodnje leto nemški partner pošiljal v Jugoslavijo svoje goste vse leto in je zato zakupil 4.000 turističnih postelj. Kako veliko povečanje je to, nas pouči podatek, da sta začela Kompas in ADAC sodelovati pred dvema leti in da je takrat nemški partner zakupil le 280 postelj.

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Občinskega posvetovanja v obliki instruktaže, ki je bilo v petek, 24. 10. v festivalni dvorani na Bledu, se je od okrog 600 povabljenih udeležilo le nekaj nad 200 predstavnikov DS, osnovnih organizacij ZK, sindikata in KK SZDL. Najprej je bila podana razlaga srednjeročnega družbenega plana za obdobje 1976-80, nato pa še poročila o izvajanju družbenega dogovora o skupni porabi, ki so jih posredovali predstavniki vseh občinskih SIS. Dogovorili so se tudi o nadaljnjem poteku dogovarjanja o skupni porabi in o javnih razpravah o srednjeročnem planu ter o skupni porabi.

Na pobudo OK ZK Radovljica so v ponedeljek, 20. 10. ustanovili pri OK ZK aktiv poverjenikov Komunistov. Na ustanovni seji so spregovorili o programu idejnopolitičnega usposabljanja članov ZK ter o izvajanju zaključkov 13. seje predsedstva ZKJ, ki se nanašajo na družbeno samozastito in v tej zvezi sprejeli poseben program.

Na 19. seji komiteja OK ZK so med drugim potrdili program dela komiteja in organov OK ZK do konca leta ter obsežen program idejno političnega usposabljanja za leto 1975/76.

V radovljiški občini je 39 organizacij združenega dela, ki štejejo več kot 20 članov kolektiva, vendar nimajo svoje osnovne organizacije ZK. Komisiji za organiziranost in razvoj ZK je na zadnji seji komiteja OK ZK naloženo, da pripravi vse potrebno za ustanovitev OO ZK že v prvi polovici 1976. leta.

Akcija zbiranja sredstev za dom v Kumrovcu v radovljiški občini še vedno ni pri kraju, ker nekatere delovne organizacije še niso zbrale predvidenega prispevka. Skupaj manjka do določene vsote 45.000 din. Predstavniki sindikatov in ZKB NOV bodo v prihodnjih dneh obiskali te kolektive in se z njimi dogovorili o poravnavi obveznosti.

Iniciativni odbor za pripravo družbenega dogovora o kadrovski politiki je že pripravil osnutek dokumenta. Osnutek družbenega dogovora bo ta teden obravnavala kadrovska komisija pri OK ZK. Predlagala bo postopek za javno razpravo, ki jo bodo opravili v novembru.

V imenu skupščine in družbenopolitičnih organizacij občine sta v petek, 24. 10. dopoldne obiskala akademika Josipa Vidmarja predsednik skupščine Polde Pernuš in sekretar OK ZK Jože Bohinc, ki sta mu čestitala k 80-letnici in mu izročila plaketo Radovljice v znak priznanja za njegove življenjske zasluge in delo.

V četrtek, 30. 10. bo četrta seja predsedstva OK SZDL, na kateri bodo razpravljali o dejavnosti SIS v 1975. letu, o njihovih programih za 1976. leto, o prioritetenih nalogah in o organizaciji skupnih služb SIS v občini. Spregovorili bodo tudi o udeležbi delegatov na sejah skupščin SIS, o programu aktivnosti OK SZDL ter o osnutku družbenega načrta razvoja občine za obdobje 1976-80.

Na 2. seji koordinacijskega odbora za razvijanje revolucionarnih tradicij in proslav pri OK SZDL so se v ponedeljek, 27. 10. dogovorili o letošnjih žalnih slovesnostih ob dnevu mrtvih ter o programu proslav ob dnevu republike in dnevu JLA. Sklenili so, da bo osrednja proslava dneva republike v Podnartu.

Na skupnem sestanku izvršnega sveta odbora KK SZDL in sveta ZK v KS Radovljica so na seji 2. 10. ocenili potek in vsebino ustanovnih sestankov uličnih odborov SZDL in se dogovorili o bodočih nalogah do konca leta 1975. Že v novembru bodo spet organizirali javne razprave po uličnih zbiorih o srednjeročnem planu KS in o predlogu referenduma za samoprispevek, ki jih bodo zbirali za gradnjo mrliških vežic.

Druge seje iniciativnega odbora za ustanovitev osnovne organizacije ZSMS v Radovljici so se udeležili tudi predstavniki vseh družbenopolitičnih organizacij z območja KS Radovljica in nekaterih večjih TOZD. Sprejeli so dogovor o ustanovitvi OO ZSMS, pravila in program dela. Novo OO ZSMS bodo ustanovili 7. novembra.

V petek, 24. 10. so na 3. seji iniciativnega odbora za združitev komunalnih delovnih organizacij v občini obravnavali gradivo o ekonomski upravičenosti združitve komunalnih podjetij, ki ga je pripravil Turist progres iz Radovljice. Predlog o združitvi bodo še ta teden poslali v javno razpravo vsem zainteresiranim podjetjem in organizacijam.

V nedeljo, 26. 10. je bilo na Koprivniku srečanje borcev in aktivistov, ki so od 1944 dalje delovali v okviru okrajnega odbora OF, SKOJ, KPS in AFŽ. Na zboru je govoril Aleš Jelenc, takratni predsednik okrajnega odbora OF Jesenice.

V radovljiški občini prejema denarne priznavalnine 40 udeležencev NOB. Najnižje enkratne priznavalnine znašajo 200, najvišje pa 1.200 din.

Svet KS Radovljica je sklenil, da bo gasilskemu društvu za izgradnjo dveh garaž ob gasilskem domu v Radovljici prispeval 10.000 din. Krajevna konferenca SZDL je prispevala 3.000 din, v akcijo zbiranja denarja pa se vključujejo tudi številni občani.

Občinska zveza borcev-prostovoljcev za severno mejo 1918-19 iz Radovljice je, 20. 10. organizirala za svoje člane izlet na Koroško. Obiskali so tudi novo slovensko gimnazijo v Celovcu in tamkajšnji knjižnici podarili 11 spominskih katalogov muzeja talcev v Begunjah.

V soboto 25. in v nedeljo 26. oktobra je bilo na Bledu strokovno posvetovanje zdravnikov fizioterapevtov iz Furlanije, Koroške in Slovenije.

Predstavniki nemške firme Wafios so pred kratkim na vabilo vodstva tovarne Veriga Lesce pripravili v dvorani podjetja tri zanimiva predavanja z diapozitivi o strojih za proizvodnjo verig, kakršni imajo v Verigi 32. Udeležba na predavanjih je bila zelo številna.

Na prvi seji DS Plamen Kropa, 24. 10. so izvolili nove organe samoupravljanja. Za delegata v DS Slovenske železarnice sta bila izvoljena Jože Bešter in Slavko Solar.

Dramska skupina DPD Svoboda Podnart je v okviru kulturne akcije za delovne kolektive uprizorila partizansko igrano Vida Staša, avtorja F. Kljarja v soboto, 25. 10. v Bohinjski Češnjici, v nedeljo, 26. 10. v Mošnjah in v sredo, 29. 10. v Bohinjski Bistrici.

Zaradi velikega zanimanja občanov za satirični kabaret Metla, bodo predstave 'Zeleti niste - poslušajte' po petih predstavah v radovljiški občini, še enkrat ponovili v četrtek, 6. 11. v radovljiški kinodvorani.

ŽIVE VEZI, SKOVANE V BOJU, OPLEMENITENE V MIRU

Zima 1944 in pomlad 1945 sta partizanom in prebivalstvu, kakor tudi okupatorju zadali največ izgub. Zadnja nemška ofenziva v zgodnji spomladi 1945 je zajela celotno operativno področje IX. korpusa NOV. Sem je spadala vsa Gorenjska, Primorska in Notranjska. V prvem delu je ofenziva zajela Gorenjsko in Cerkljansko. Nemci so jo imenovali »Frühlinganfang« - začetek pomladi. Drugi del ofenzive je bil usmerjen pod šifro »Winterende« - konec zime, na Banško planoto, Čepovansko dolino, Trnovsko in Šentviško planoto s ciljem uničiti IX. korpus. Okoli 25.000 sovražnih elitnih vojakov je napadalo nekaj nad 7.000 partizanov, borcev operativnih enot IX. korpusa. Ofenzivni sunki so bili usmerjeni v vse strateško važne smeri in kraje, pomembne za vzdrževanje korpusa. Ofenziva se je dejansko pričela, 12. marca, njen namen pa je bil očistiti zaledje Trsta in obale. Nemci so namreč pričakovali zavezniško izkrcanje v Tržaškem zalivu in Istri. Ofenziva se je pričela in potekala z vso srditostjo in terorjem nad prebivalstvom. Bila je surova in brezobzirna tudi do civilnega prebivalstva, večinoma ostarelih in otrok na vsem področju delovanja. Okupatorji so požigali posamezne vasi in z masčevalnimi ukrepi terorizirali prebivalstvo.

Štab IX. korpusa je že predhodno izdelal plan manevriranja enot, evakuacije ranjenec in zavarovanje osvobojenega ozemlja ter premikov organov pokrajinskih vodstev narodnoosvobodilnega gibanja. Okupator je na pomembnih točkah stacioniral nove postojanke s 100 do 150 vojakov, da bi podpirali akcije in onemogočili stike in oskrbo ljudske vojske. Tako je bila ta čas, to je v aprilu 1945, zasedena vasica Podlake, katera danes spada v krajevno skupnost Ravne-Bate pri Grgarju. Od tod vodijo smeri na Banjško in Trnovsko planoto in je strateško pomembna točka za akcije v Čepovanski dolini. Bila je prizorišče srditih bojev ravno v zadnji ofenzivi ko so Gradnikovci in del Vojkove brigade pogrnali Nemce in četnike proti Gorici. Iz sedanjega območja KS Blejska Dobrava, je bilo v enotah IX. korpusa okoli 80 borcev in bork,

in italijanske fašiste, ki so prodirali proti Čepovanu in želeli doseči Cerkljansko kotlino, je v bojih pri Laznah padel Pavel Bondarenko, rojen na Kavkazu v SZ. Brigada je pogrnala v beg močno okupatorsko kolono in Cerkljansko ter dolina Tribuše sta ostala osvobodeno ozemlje.

Dne, 26. januarja 1945 je padel v borbi z nemškimi policisti Jože Selan-Djoko, takrat pooblaščenec OZN-a za sedanje primorsko okrožje. Bil je star partizan vosovec in v jeseni 1944 je bil postavljen na to odgovorno mesto v Slovenskem Primorju.

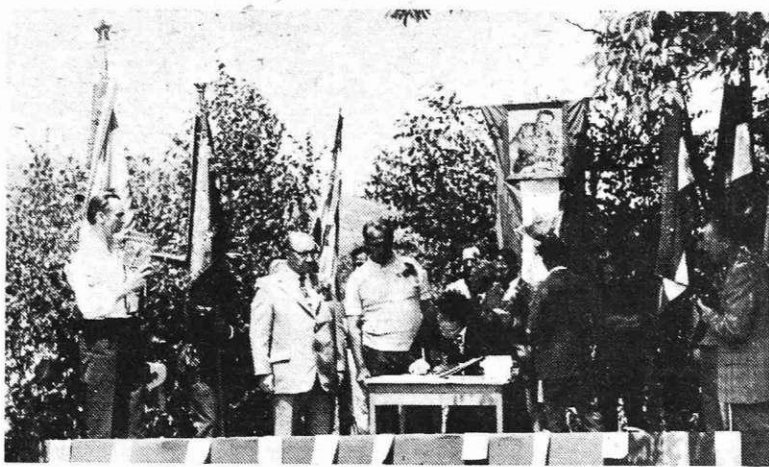
Največ žrtev naenkrat pa je terjala zadnja okupatorjeva ofenziva in nadaljevanje naše ofenzive za osvoboditev Gorice in Trsta, kjer so ravno enote IX. korpusa odigrale odločujočo vlogo. Padel je Milan Kalan-Klek, 18 let star kovinostrugar. V NOV je bil pred tem sekretar okrajnega komiteja SKOJ Gorje-Bled, takrat pa sekretar SKOJ v Vojkovi brigadi. Že pred odhodom v NOV je bil v vasi organizator mladine in diverzant. Na Bledu je v kopalnici odnesel gestapovcem dve pišoli, zastrupil je policijskega psa na železniški postaji na Dobravi in sodeloval ter vodil mladinske in SKOJ-ovske akcije proti okupatorju. Po smrti sekretarja SKOJ Gorje-Bled Janka Rekelj, je kot njegov sodelavec prevzel to odgovorno delo. Jeseni 1944 je bil poslan v vojaško šolo, toda ker je zaradi bojev in hajke zamudil, je bil poslan v Vojkovo brigado. Padel je 27. aprila 1945, ko je Vojkova prišla na pomoč Gradnikovcem v Podlaki, da so uničili postojanko 150 četnikov in policistov ter tako odprli pot proti Gorici.

Tov. Kržišnik iz Škofje Loke, kateri je bil v tem boju njegov pomočnik pri mitraljezu pravi, da je brigada držala položaj na kamnitem terenu in da sta bila takrat na neki skali blizu vasi in tolka po četnikih, kateri so se že začeli umikati. Ko se je Milan dvignil, da bi pogledal položaj, ga je zadel rafal skritega mitraljeza in ga smrtno ranil. Začasno so ga pokopali tik ob skali, kjer ima sedaj spominsko obeležje. Po boju so ga vaščani prenesli v vas

danes našo novo socialistično samoupravno družbo.

Banjška in Trnovska planota obsegata področje med reko Sočo in Gorice do Mosta na Soči, od tu pa po reki Idriji do Idrije in preko Črne vrha do Ajdovščine in Gorice. Deli ju Čepovanska dolina od Grgarja do Čepovanskih vrat. Banjška planota dosega do 1.000, Trnovska pa do 1.400 m nadmorske višine. Karakteristično za Banjško planoto je, da je izrazito kmetijsko področje dokaj gosto naseljeno z manjšimi zaselki, kjer so se predvsem ukvarjali z živinorejo, pridelovanjem krompirja in sadja, manj pa s pridelovanjem žitaric. Le Lokovec je bil po-

Lamut-Saša, Milko Špacapan, Anton-Matevž Velušček in drugi. Jakopič in Kokošar sta med domačini kmalu našla sodelavce in že koncem leta 1942 in v začetku 1943 organizirala vaške odbore OF na obeh planotah ter Čepovanu in Grgarju. Prišel se je upor in pričele so pokati partizanske puške, ki so naznanjale nove čase. V tem času se je vključilo v partizane že nad 50 borcev in bork v južno in severnoprimerjski odred. Obe planoti sta postali zatočišče partizanskih enot in prizorišče številnih spopadov s fašisti. Znale so prve borbe in akcije partizanov v Avčah, Kalu, Lokovcu, Lomu in drugod.

Ob podpisovanju listine o pobratenu na Blejski Dobravi

znan po kovaštvu poljedelskega orodja in žebelj, sicer pa ni bilo razvito obrtništvo in industrija.

Nasprotno temu je Trnovska planota značilna po prostornih gozdovih in redki naseljenosti. Tu so bili prebivalci predvsem gozdni delavci. Tako imamo na tej planoti male vasi: Trnovo, Nemci, Lokve in Lazne z nekaj zaselki. Na Banjški planoti pa vasi: Grgar, Bate, v vzhodu na planoti pa Banjšice, Lokovec, Kal nad Kanalom in številne zaselke tja do Loma in Kanalskega vrha.

Po zasedbi Italijanov leta 1918 je bilo to področje razdeljeno na tri občine in to: Grgar, Čepovan in Kal nad Kanalom. Solstvo je bilo razvito do petega razreda osnovne šole, kar je pa končalo le malo učencev. Uradniki in učitelji so bili izključno Italijani, domačini so se težko prišli do mesta šolskega sluge, če niso bili vpisani v fašistično stranko. Uvedba italijanskega jezika v urade, šole in cerkev ter na vseh javnih mestih, visoka obdavčitev, težka in cenena prodaja pridelkov in stalno prisotna brezposelnost, so še povečali mrznjo in sovraštvo do italijanskih oblastnikov, tedanjih okupatorjev. Ceravno tu ni bilo slovenske inteligence, so ljudje sami v sebi in svoji sredini našli moči in načine odpora. Združevali so se v vaške pevske zbornice, izposojali drug drugemu redke slovenske knjige, bojkotirali fašistična praznovanja, ukvarjali so se z kontrabantom preko meje in doma s prepovedanim kuhanjem in preprodajo žganja.

V vsem tem je našla plodna tla za delovanje tudi organizacija TIGR, katera je idejno vodila protifašistični boj. Zaradi suma protifašističnega delovanja, je bilo na primer aretiranih v Kalu nad Kanalom leta 1930 23 domačinov. Februarja 1932 pa je iz te vasi posebno sodišče obsodilo 13 prebivalcev na 20 do 30 let ječe, češ da so ubili finančnega stražnika, čeprav je bilo dokazano, da ga je ubil njegov kolega Italijan.

S stopnjevanjem fašističnega terorja, zapori, pretepi in konfinacijami, se je stopnjeval tudi odpor ljudstva. Precejšnje število naprednih ljudi, osumljenih in preganjanih zaradi protifašističnega delovanja, je pobegnilo v Jugoslavijo, mnogi drugi so pa to naredili ob vpletku v italijansko vojsko, posebno še v letih 1935 in 1936, v času italijansko-etioipske vojne. Ni bilo malo primerov, da so se fantje in moške pred vaškimi gostilnami spopadli s fašisti in orožniki zaradi prepevanja slovenskih pesmi, posebno še v zadnjih letih pred napadom na Jugoslavijo.

V Jugoslaviji so ti ljudje videli svojo nacionalno rešitev, toda bili so razočarani, ker je kapitulirala brez resnejšega odpora okupatorjem. Na rodi Jugoslavije pa so pod vodstvom KPJ začeli novo obdobje v svoji zgodovini. Prišel se je boj za svobodo, nacionalno in socialno neodvisnost. Že oktobra 1941 se je vrnil iz Jugoslavije domačin Franc Jakopič. Ni prišel na obisk svojcem, temveč kot član KPS in organizator OF je imel drugačne naloge. Ilegalno so se vrtnili tudi Ferdo Kravanja, Jože

Po kapitulaciji Italije je to področje postalo operativni center IX. korpusa in oblastnih organov za Slovensko primorje. Na Lokvah in v Čepovanu se je štab IX. korpusa zadrževal in deloval od ustanovitve 21. decembra 1943 do 10. oktobra 1944. Ravno zato so bili na tem področju stalni spopadi, borbe in ofenzive. Področje je sovražnik hotel očistiti naših enot in ga zadržati pod svojim nadzorom. Na obeh planotah so bile tudi enote NOV, katere so od tu vršile svoje napade na okupatorja in varovale osvobodeno ozemlje. Prav zato je organizacija terena morala delovati popolno. Poleg aktivnosti v organizaciji KPS, OF, SKOJ, AFZ od krajevnih, vaških do pokrajinskega odbora, so brezhibno morale delovati obveščevalna, kurirska, intendantsko-prevozniška in druge službe v cilju oskrbovanja naše vojske s potrebnim materialom in ustvarjenjem čim boljših pogojev, za uspešen boj proti okupatorju. Ogromno težo teh nalog so na terenu prevzeli starejši ljudje, moški in žene ter otroci, kajti njihovi sinovi so se vključili v enote NOV.

Vse prebivalstvo je sodelovalo v odporu in po svojih sposobnostih in gospodarski moči prispevalo delež k skupnemu boju in delilo tudi vse težave in radosti s svojo vojsko. Sovražnik ni mogel organizirati nobenih akcij, da o njegovih namerah ne bi bile poprej obveščene partizanske enote. Prav ta povezanost in viden porast moči naših enot, je izzivalo okupatorjev bes in masčevalne ukrepe nad prebivalstvom.

Banjška in Trnovska planota sta žrtvovala 40 umrlih v taboriščih, nad 50 postreljenih in umorjenih, preko 200 padlih borcev in bork NOV, ter več kot 600 požganih domov in gospodarskih poslopj. To je bil velik krvni davek in prispevek teh planot in pobratenih vasi k naši osvoboditvi. Koliko družinskih tragedij, odrekovanja, trpljenja in naporov je še s tem povezano, se težko izrazi z besedami. Po zadnji ofenzivi, katera je divjala v teh krajih od 12. marca do 5. aprila 1945, je bil sovražnik prepričan v popolno razbitje in uničenje enot korpusa. Res je da so bile naše enote zdesetkane, toda nikoli uničene ali razkrojene. Da bi delovanje enot korpusa lažje razumeli naj navedem nekaj števil, kar bolj nazorno prikazuje stanje korpusa od ustanovitve do zadnje ofenzive in po njej.

Dne 21. decembra 1943 je bil ustanovljen IX. korpus NOV Slovenije in je združeval 30. divizijo, v kateri so bile vključene brigada Simona Gregorčiča, bazoviška in Kosovelova, skupno 3.050 moških, dalje 31. divizija v kateri so bile Gradnikova, Prešernova in Vojkova brigada s 3.100 moškimi, kar je pomenilo skupno v operativnih enotah korpusa, vključeno s prištabsko enoto 6.500 moških. Osmega marca je bilo v teh enotah 7.825 borcev, po ofenzivi, 26. aprila pa 7.030. Obe diviziji sta imele težke izgube, sem pa niso vštete izgube odredov in raznih organov oblasti in pokrajinskih političnih vodstev.

Po končani zadnji ofenzivi je sovražnik v pričakovanju napadov enot korpusa, da bi zavaroval dohode v Soško in Vipavsko dolino, ter s tem umikanje svojih enot, pustil na obronkih Banjške in Trnovske planote novo postavljene postojanke. Tako so nastale postojanke v Spodnjem Lokovcu in Zavruhu s 70 do 85 moških, v Podlakah in Otlici s po 150 moških in v Puštalah ter Predmeji s po 126 možmi posadke.

Korpus se je medtem reorganiziral in izpopolnil enote, kajti pripravljali je že izhodiščne položaje za napad na Gorico in Trst. Še so trajali zadnji boji po končani ofenzivi, ko je štab korpusa, 21. aprila 1945 ob enih ponoči izdal ukaz za likvidacijo prvih štirih postojank. Vojkova brigada je napadla Sp. Lokovec in Puštale, Gradnikova, Podlako in bazoviška Zavrh. Gregorčičeva je dobila ukaz da zavaruje izpad sovražnika iz Idrije, Prešernova pa iz smeri Gorice. Razen v Podlaci, kjer je sovražnik s silovitim protinapadom ponovno zavzel postojanko, so vsi napadi popolnoma uspeli. Ko pa je Gradnikova prišla na pomoč še Vojkova brigada, sta obe v ponovnem napadu pregnali okupatorsko vojsko in zajeli vse ranjence ter vojaški material. V tej borbi je padel Milan-Klek Kalan, sekretar SKOJ v Vojkovi brigadi.

Da bi ponovno vzpostavil prejšnje stanje, je okupator istega dne poslal iz Gorice novih 200 moških v Grgar. Takoj so začeli napadati položaje bazoviške brigade pred Zagorjem. Ponoči je prispela iz Gorice okrepitev štirih kamionov vojakov, ki so se združili s prejšnjimi in tistimi iz likvidiranih postojank. Poskušali so s prodorom proti Puštalam in Zagorju. Obe koloni sta bili odbiti, kajti korpus je že prešel v ofenzivo in nastopil proti Gorici in Trstu. S pomladanskim vetrom je že prihajal duh po svobodi, kljub zagrinenemu otepanju razpadajočega okupatorskega stroja. Naslednje dni je bil še močan pritisk na položaje Gradnikove na Banjšicah in na Prešernovo in bazoviško brigado pred Trnovim. Posebno hudi boji so bili, 24. aprila. Tega dne zvečer je bazoviška dobila ukaz da izroči položaje Prešernovi brigadi in krene proti Otlici. Prešernova brigada pa je pred Trnovim, okrepljena z bataljonom Gradnikove in Vojkove brigade, nadaljevala ostre boje do 27. aprila, ko so pregnali Nemce in četnike prav pred Gorico. Istega dne sta bili uničeni tudi postojanki na Predmeji in Otlici, kar je pomenilo konec vojne na Trnovski in Banjški planoti. Enote korpusa so nadaljevale svojo zmagovito pot do našega morja. Zapustili smo kraje, kjer smo bili težke boje, zapustili ljudi, kateri so nam vsa ta leta stali ob strani in s katerih nesebično pomočjo smo dosegli in izbojevali zmago.

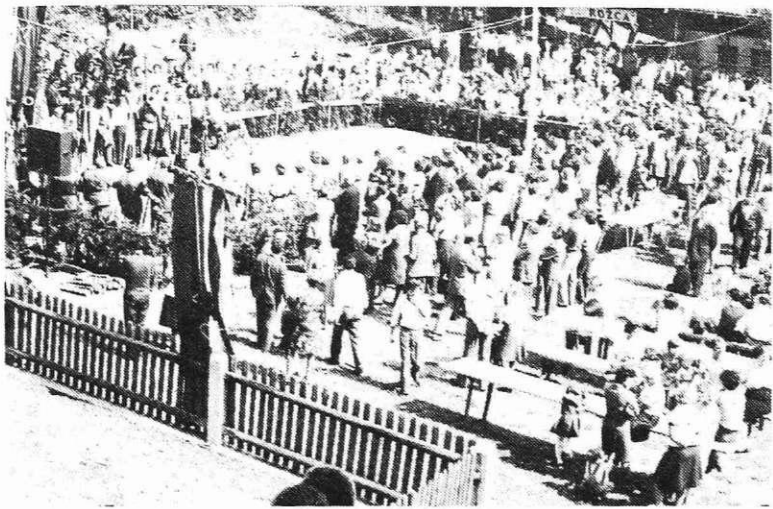
Prebivalci Banjške in Trnovske planote in pobratene KS Ravne-Bate, ki so v bojih za svobodo ogromno žrtvovali, nadaljujejo svoj boj v novih okoliščinah, katere jim nudi naša skupnost. Nova Gorica, Čepovan, Solkan in drugi kraji sicer nudijo mladini zaposlitev in zaslužek, toda doma ostajajo starejši, na katerih ramah je ostalo življenje in dogajanje v teh raztresenih vaseh. Zgrajene so že nekatere nove ceste katere dajajo možnost hitrejšega gospodarske rasti, druge pa so še predvidene. Pripomogle bodo tudi k razvoju turizma in približale mesta ter obdržale del mladine doma, v teh lepih sončnih krajih.

Takoj po osvoboditvi in dokončni ureditvi meje, smo Dobravci prvi preko ZB NOV in kasneje preko sveta krajevne skupnosti začeli razvijati in nadaljevati medvojne stike in poznanstva. Skupno s kraji KS Ravne-Bate, na katerem ožjem območju je padlo sedem naših vaščanov, smo odkrili spominsko obeležje Milanu Kalanu. Vrstila so se razna srečanja in izleti ter obiski bivših borcev, kar je preraslo običajno sodelovanje. Ti stiki se nadaljujejo in so bili ob pomoči obeh občinskih skupščin in občinskih vodstev družbenopolitičnih organizacij Nove Gorice in Jesenice, kronani s podpisovanjem listine o pobratenu med kraji KS Ravne-Bate in KS Blejska Dobrava. Obe proslavi, v jubilejnim 30. letu svobode, na Ravnah in Blejski Dobravi sta po številni udeležbi in nepozabnih doživetjih dali pečat skovanemu bratstvu v boju za svobodo.

Akcije po podpisu se nadaljujejo v duhu listine, katera daje široko osnovo za vse mogoče oblike sodelovanja vsem organizacijam v krajevnih skupnostih. Vse to in še nadaljne oblike sodelovanja med delegacijami KS, izmenjava delovnih izkušenj, usklajevanje programov proslav, pohodi na Stol in po poteh IX. korpusa, sodelovanje mladine, izmenjava izkušenj pri organizaciji SLO, bo sedanje vezi še razširjalo in krepilo.

Žive vezi, skovane v boju, se razvijajo in utrjujejo. Mladina okoli Grgarja in Dobrave naj jih plemeniti in z zanosom razvija dalje.

Ludvik Ambrožič

Predsednika KS Ravne - Bate in KS Blejska Dobrava podpisujeta listino o pobratenu v Grgarskih Ravnah

ostali pa so se borili v raznih drugih enotah na Gorenjskem, tako v jeseniško bohinjskem in kokrškem odredu ter delovali v organih ljudske oblasti in družbenopolitičnih organih. Borcem 31. divizije v Vojkovi, Prešernovi in Gradnikovi brigadi, katere so se pretežno borile na Banjški in Trnovski planoti in v katerih je bilo tudi osemdeset borcev iz KS Blejska Dobrava, so prebivalci nudili vso pomoč v hrani in drugi oskrbi. Zanje so skrbeli kot za svoje sinove. V boju izpostavljeni stiki in poznanstva, so se po osvoboditvi še utrdira. Še posebno, ker je na ožjem področju v okolici Grgarja, to je sedanje KS Ravne-Bate, padlo v bojih sedem krajanov Blejske Dobrave. Bili so borci za svobodo, kateri so se s primorskimi tovariši z rama ob rami borili za skupne cilje za svobodo. Že 28. julija 1944 je na Lokvah padel komisar čete Vojkove brigade Pavel Bačar. Bil je aktivist od leta 1941, udeleženec decembrske gorjanske bohinjske vstaje in kasneje borcev NOV. Zaradi svoje borbenosti je bil imenovan za komisarja čete. Njegov brat Miha je izgorel v dachauskem krematoriju.

Septembra 1944 je na Banjški planoti v bližini Lokovca padel Joža Smolej strugar v Železnici, kateri je bil že pred vstopom v NOV aktivist OF, kakor tudi njegova žena.

V decembrski ofenzivi 1944 ko je Gradnikova brigada odbijala Nemce

N
ščin
najj
čas
GL
bod
bra
okro
mat
Pro
pol
pa
obč
stav
ljica
P
orge
pan
seji
tajr
o
Ker
obč
prav
spre
vser
ni, l
z
nos
P
žen
poj
v
upo
soli
nar
vrš
for
res
O
moč
so
moč
cejs
zdr
prin
uvri
obč
čet
viti
Gor
dol
Kra
odlo
P
riat
ned
sam
obr

P

star
pon
delj
197

ki t
nih
van

nje
sob
gor

upr
kat
A)

Zap.
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38

IZVRŠNI SVET SOB JESENICE O TEKOČIH ZADEVAH

Na 62. seji izvršnega sveta skupščine občine Jesenice, 27. oktobra, so najprej sklenili, da bodo uredništvu časopisnega podjetja KMEČKI GLAS prispevali 6.000 dinarjev, ker bodo v številki, ki izide 26. novembra, objavili zapis razgovora za okroglo mizo o stanju in problematiki kmetijstva v občini Jesenice. Problematiki bodo posvetili več kot polovico številke glasila, v razgovoru pa naj bi sodelovali predstavniki občinske skupščine Jesenice, predstavniki kmetijske zadruge Radovljica in kmetje-kooperanti.

Po razpravi kolektiva upravnih organov občinske skupščine in sklepanju sveta zavoda je izvršni svet na seji potrdil pravilnik o določanju tajnih podatkov ljudske obrambe in o načinu njihovega zavarovanja. Ker so tudi krajevne skupnosti v občini dolžne pripraviti podobne pravilnike, so sklenili, da bodo sprejeti pravilnik kot vzorec poslali vsem krajevnim skupnostim v občini, ki pa ga seveda morajo dopolniti z nekaterimi krajevnimi specifičnostmi.

Po razpravi o nekaterih premoženjsko pravnih zadevah in po pojasnitvi glede nekaterih nejasnosti v družbenem dogovoru o načinu uporabe in upravljanja s sredstvi solidarnosti za odpravljanje posledic naravnih nesreč, je bila članom izvršnega sveta posredovana tudi informacija glede samoupravne interesne skupnosti za varstvo zraka.

Ob razpravi o nekaterih premoženjsko pravnih zadevah in po pojasnitvi glede nekaterih nejasnosti v družbenem dogovoru o načinu uporabe in upravljanja s sredstvi solidarnosti za odpravljanje posledic naravnih nesreč, je bila članom izvršnega sveta posredovana tudi informacija glede samoupravne interesne skupnosti za varstvo zraka.

Po mnenju republiškega sekretariata za urbanizem, izraženem na nedavnem posvetu, naj bi ustanovili samoupravno interesno skupnost za območje gorenjske regije, po posa-

meznih občinah pa le samoupravne enote skupnosti. O takem predlogu morajo seveda razpravljati in sklepati še v ostalih gorenjskih občinah, predvsem v občinah, kjer je od njih samih odvisna ustanovitev ustrezne skupnosti.

Članom izvršnega sveta je bilo posredovano tudi poročilo sanitarne inšpekcije o bakterioloških analizah pitne vode v Ratečah. Ugotovili so, da je bilo več analiz bakteriološko neustreznih, oba vira pitne vode pa zaradi premajhne količine in neurejenega zaščitnega pasu, oziroma zaradi zajetja površinske vode, pred-

stavlja celo nevarnost za potrošnike vode. Izvršni svet je soglašal, da bo treba kar najhitreje zaščititi obe zajetji, prav tako pa bo potrebna širša akcija, da bi uresničili že pred časom izdelan idejni projekt za napeljavo vode iz izvora Nadiže. Takoj pa mora podjetje Vodovod pripraviti sanacijski program za ureditev in zaščito sedanjih virov pitne vode v Ratečah. V zvezi s tem so tudi soglašali s predlogom geološkega zavoda Slovenije za izdelavo študije o vodnem stanju v očinah Jesenice in Radovljica. Opravili naj bi raziskavo vseh vodnih virov, količine in kvaliteto vode, pa tudi nekaterih novih možnosti izkoriščanja ustreznih virov zdrave pitne vode. Dejstvo je, da poraba vode hitreje narašča kot pa število porabnikov vode. Računajo, da bi lahko v dveh letih dobili že prve podatke raziskave.

T. L.

NA DAN MRTVIH BODO MRLIŠKE VEŽICE IZROČENE NAMENU

V mesecu oktobru je imel gradbeni odbor za izgradnjo mrliških vežic dve seji. Poleg že običajnega pregleda izvrševanja nalog in sklepov iz prejšnjih sej, je na obeh sejah obravnaval problematiko tekočega izvajanja posameznih del, da bi bila prva faza izgradnje, to je mrliške vežice s poslovnim prostorom, opravljena do 1. novembra.

Na prvi oziroma že 12. seji je odbor razpravljal tudi o predlogu odlokov o pokopališkem redu in o organizaciji ter poteku pogrebov na območju jeseniške občine. Oba odloka sta namreč povezana z izgradnjo mrliških vežic, ki bodo gotove do 1. novembra. Člani gradbenega odbora, kakor tudi ostali vabljeni udeleženci te seje, v razpravi na omenjenega predloga niso imeli posebnih pripomb.

Na drugi seji v tem mesecu pa je gradbeni odbor razpravljal o razdelitvi razpoložljivih finančnih sredstev, za kar je na predhodni seji zadolžil nadzorni organ in investitorja, da pripravi ustrezno poročilo. Gradbenemu odboru je bil predložen kratek pregled razdelitve sredstev odnosno stroškov. Ker poročilo ni zajemalo vseh podatkov, ki jih je odbor zahteval, so zahtevali, da se popolno poročilo dostavi na prihodnji seji, ki bo 28. oktobra.

Iz pregleda organizacij, ki so podpisale samoupravni sporazum o združevanju sredstev za izgradnjo mrliških vežic, je razvidno, da denarja še niso nakazale naslednje organizacije:

Gorenjska občila Kranj, SGP Projekt Kranj - TOZD gradb. enota Javornik, Vatrostalna Ženica - TOZD Jesenice, Zivila Kranj - TOZD maloprodaja Kranj, Specerija Bled, podjetje Gramex Jesenice, državna založba Slovenije - knjigarna in papirnica Jesenice, Slovenija avto Ljubljana - prodajalna Jesenice, Petrol Ljubljana - TOZD Blagovni promet PE Jesenice, Elektromontažno podjetje Elim Jesenice, lesno-galanterijski obrat Jesenice, Kulturna skupnost Jesenice, TTKS Jesenice in občinski sindikatni svet Jesenice, ali skupno 14 organizacij.

Odbor je v zvezi z obravnavo zamudnikov vplačil in v zvezi z dosežkom še ne izvedeno akcijo prodaje

V soboto, 25. oktobra so v vojašnici v Škofji Loki odkrili kip narodnega heroja Joža Gregorčiča-Gorenjca, po katerem se vojašnica tudi imenuje. Kip je iz litega belega betona izdelal vojak, akademski kipar Predrag Gradjanin, ki služi vojaški rok v mestu pod Lubnikom

vrednostnih bonov v krajevnih skupnostih osvojil sklep, da vsem zamudnikom vplačil, kakor tudi KS pošlje ustrezno pismo. S tem pismom in prošnjo za vplačilo vsem navedenim organizacijam želi gradbeni odbor pojasniti pomen in nujnost vplačila oziroma prodaje bonov ob zaključku izgradnje prve faze mrliških vežic.

Prodaja vrednostnih bonov, ki so v prodaji že od meseca junija, do sedaj ni uspela po planiranem obsegu. Zaradi tega bo gradbeni odbor ponovno zaprosil vse krajevne skupnosti, da uresničijo akcijo prodaje. Na obeh zadnjih sejah je odbor

tudi razpravljal o ceniku uporabe mrliških vežic, katerega je predložilo komunalno podjetje Kovinar oddelku za urbanizem, gradbene in komunalne zadeve. Na osnovi predloga je izvršni svet občinske skupščine na 61. seji, ki je bila 15. oktobra, sprejel sklep oz. dal soglasje k predlagani ceni. Tako je za enkratno uporabo mrliških vežic določen pavšalni znesek 350 din.

Ker so dela na objektih prve faze izgradnje mrliških vežic v zaključni fazi in bodo s 1. novembrom predane v uporabo, so se na seji dogovorili tudi za tehnični prevzem objekta.

PREDLOG PREDNOSTNE LISTE UPRAVIČENCEV ZA SOLIDARNOSTNA STANOVANJA

Na podlagi 16. člena pravilnika o pogojih za dodeljevanje stanovanj, zgrajenih s sredstvi samoupravne enote za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu, objavlja komisija za dodeljevanje teh stanovanj po sklepu 5. redne seje z dne 22. 10. 1975

PREDLOG PREDNOSTNE LISTE UPRAVIČENCEV

ki bodo upoštevani pri razdelitvi naslednjih stanovanj, zgrajenih s sredstvi samoupravne enote za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu:

- 37 stanovanj v stanovanjskem objektu SG-1 na Spodnjem Plavžu na Jesenicah (od tega: 1 trosobno, 10 dvoinsobnih, 23 dvosobnih, 1 enosobno in 2 garsonjeri),
- 3 stanovanja v stanovanjskem objektu S-3 v Kranjski gori (od tega: 2 dvosobna in 1 enosobno stanovanje).

I.

Komisija je skladno z določili pravilnika razvrstila vse upravičence, ki izpolnjujejo pogoje javnega razpisa v naslednje kategorije:

A) DRUŽINE IN OBČANI Z NIZKIMI OSEBNIMI DOHODKI

Zap. št.	Priimek in ime	Bivališče	Štev. druž. članov	Število točk
1.	Utroša Alojzija	Jes. Kridričeva 31	4	265
2.	Karič Fatima	Jes. Kurirska pot 16	5	263
3.	Marinič Niko	Kranjska gora 43	3	242
4.	Mauko Marjan	Rateče 74	3	235
5.	Pahor Milica	Jes. Prešernova 25	5	233
6.	Džordževski Marica	Jes. Titova 59	4	225
7.	Zupan Ivanka	G. Martuljek 15	4	223
8.	Begović Ivanka	Jes. Aljaževa 3	3	213
9.	Grčić Sija	Jes. Titova 43	2	208
10.	Košir Darinka	Jes. Titova 75	2	205
11.	Berce Marjan	Jes. Svetinova 20	4	193
12.	Piščanec Janez	Jes. Svetinova 18	4	193
13.	Vengar Bogdan	Doslovce 26	4	190
14.	Todorović Dragiša	Jes. Titova 31/II	3	187
15.	Čurič Ana	Jes. Kidričeva 20	2	186
16.	Jan Cveta	Jes. Tomšičeva 78	2	183
17.	Gorgijev Slavko	Jes. C. 1. maja 139	4	180
18.	Momčilović Vlastimir	Jes. Cankarjeva 14	4	179
19.	Rjazancev Dušica	Jes. Titova 84	3	175
20.	Kramar Ana	Jes. Titova 1/a	2	174
21.	Potočar Stane	Jes. Titova 85	3	173
22.	Močnik Darinka	Jes. Tomšičeva 69	2	170
23.	Kunčič Miha	Jes. Podkočna 17	7	170
24.	Wolte Nataša	Jes. Tomšičeva 15	3	167
25.	Čengija Joso	Jes. C. Zelezarjev 19	3	165
26.	Krnjajič Ante	Jes. Titova 58	3	165
27.	Erjavec Jožefa	Jes. Titova 41	3	153
28.	Metelko Valentin	Jes. C. revolucije 4	4	152
29.	Kelvišar Marija	Jes. Hrušica 58	2	147
30.	Arih Cecilija	Jes. C. Zelezarjev 17	3	140
31.	Rozman Francka	Jes. Benedičičeva 1	2	139
32.	Uzejrovič Sejad	Jes. C. 1. maja 28	4	138
33.	Tavčar Olga	Kranjska gora 195	3	126
34.	Camdžić Džulejman	Jes. Hrušica 58	5	117
35.	Kovač Frida	Jes. Prešernova 2	4	113
36.	Gosar Monika	Kranjska gora 75	4	96
37.	Grvala Fanika	Jes. Delavska 7	2	88
38.	Kofol Lada	Jes. C. revolucije 8	2	66

B) STARI LJUDJE IN INVALIDI

1.	Držanič Edo	Jes. Sp. Plavž 14/a	4	229
2.	Savbah Angela	Log pri Kr. gori 18	1	206
3.	Bovhan Danijela	Jes. Titova 66	2	189
4.	Lavrenčič Pelagija	Gozd Martuljek 41	1	176
5.	Seljak Franc	Gozd Martuljek 45	2	175
6.	Štupnikar Franc	Jes. Prešernova 2	3	170
7.	Andželič Radovan	Jes. Bokalova 13	4	154
8.	Jalen Heda	Mojstrana 145	2	151
9.	Marinkovič Boško	Jes. Prešernova 48	2	140
10.	Razinger Marija	Jes. Titova 45	2	132
11.	Žagar Franciška	Kranjska gora 195	2	110
12.	Zajc Franc	Jes. Tomšičeva 69	1	95
13.	Zigon Marija	Jes. C. talcev 7/b	1	78
14.	Perpar Mara	Jes. Kežarjeva 10	1	75
15.	Tomič Marjeta	Jes. Titova 100	3	71
16.	Sajovic Pepca	Jes. Titova 61	2	61

C) MLADE DRUŽINE

(Z zagotovilom organizacije združenega dela ali druge organizacije, da bo dodeljeno stanovanje v roku 5 let izpraznjeno in ponovno dano na razpolago samoupravni enoti za družbeno pomoč)

1.	Berden Branko	Jes. Kežarjeva 8	4	257
2.	Šturm Zdenka	Gozd Martuljek 73	2	250
3.	Peternel Ludvik	Jes. Tomšičeva 7	4	250
4.	Okorn Anton	Moste 69	4	242
5.	Novak Anton	Jes. Bokalova 12	4	235
6.	Tolar Rado	Jes. Delavska 7	3	235
7.	Zukič Samka	Jes. C. talcev 7	3	235
8.	Nastič Ruža	Kavčke pri Mostah	2	230
9.	Gogič Marinko	Jes. Kurirska 1	3	229
10.	Pesjak Boris	Jes. Murova 17	3	225
11.	Štečuk Petar	Jes. Fužinska 7	3	224
12.	Trokič Hušo	Jes. Kidričeva 2	4	224
13.	Goričan Ivanka	Begunje	3	223
14.	Jelovčan Janko	Kranjska gora 67	3	222
15.	Klinar Vladimir	Jes. Titova 82	4	219
16.	Hribar Olga	Jes. Tavčarjeva 16	3	212
17.	Noč Janez	Jes. C. talcev 13	4	211
18.	Turk Miroslav	Jes. B. Dobrava 91	3	209
19.	Zgodič Ilija	Jes. Mencingerjeva 2	3	207
20.	Murnik Jožica	Jes. Kidričeva 24	3	205
21.	Konič Zaim	Jes. Titova 89	3	202
22.	Slivka Mirko	Jes. G. Stravska 4	3	199
23.	Ukmar Mario	Selo 15	2	198
24.	Kunej Martin	Jes. Tomšičeva 70/c	3	197
25.	Plesničar Branko	Jes. Titova 82	3	195
26.	Vergles Nataša	Jes. C. Zelezarjev 17	2	194
27.	Koritnik Marija	Dovje 106/b	3	194
28.	Hribar Stanislav	Jes. Tavčarjeva 16	3	192
29.	Čop Anton	Jes. Svetinova 20	3	191
30.	Trifoni Stanka	Jes. Titova 89	3	189
31.	Karahodžić Nevenka	Jes. Bokalova 15	4	189
32.	Prešeren Jana	Jes. C. talcev 20	3	189
33.	Svetina Anica	Jes. Svetinova 18	2	186
34.	Lah Franc	Jes. C. revolucije 4	3	181
35.	Sernel Anton	Jes. Tomšičeva 78	3	180
36.	Mrak Milan	Jes. Tavčarjeva 3	3	178
37.	Dermota Vera	Jes. C. revolucije 9	3	176
38.	Jokič Dragomir	Jes. Prešernova 5	3	175
39.	Cvijič Bogdan	Jes. Ilirska 9/c	4	172
40.	Hudrič Gregor	Jes. Bokalova 14	3	171
41.	Bitežnik Vojko	Jes. Tavčarjeva 7	2	163
42.	Šmitran Mile	Jes. H. Verdinka 26	1	163

43.	Dominko Matija	Kranjska gora 95	3	162
44.	Sekulič Momo	Jes. Murova 14	3	152
45.	Boldin Tatjana	Jes. Prešernova 1	2	150
46.	Lukanović Slavko	Jes. Tomšičeva 111	3	143
47.	Koselj Spela	Jes. Kidričeva 2	3	139
48.	Makorič Vojko	Jes. C. revolucije 16	2	117
49.	Fenz Mihael	Jes. Titova 94	2	107
50.	Bubalo Mirjana	Jes. Bokalova 11	2	54

O številu stanovanj, ki bodo namenjena posamezni kategoriji upravičencev, bo dokončno odločal zbor delegatov samoupravne enote za družbeno pomoč glede na načelo proporcionalne udeležbe vsake kategorije upravičencev pri razdeljevanju razpoložljivih stanovanj.

II.

Komisija daje predlog prednostne liste v 15- dnevno javno razpravo. K predlogu prednostne liste lahko vložijo ugovor upravičenci, občani in organizacije združenega dela ter druge organizacije na naslov: Samoupravna stanovanjska skupnost občine Jesenice - samoupravna enota za družbeno pomoč, Jesenice, Titova 65.

Po preteku 15- dnevnega roka bo komisija predložila prednostno listo upravičencev skupaj s prejetimi ugovori v dokončno potrditev zboru delegatov samoupravne enote za družbeno pomoč, na tej podlagi pa bo komisija s odločbo seznanila vse upravičence, na katero mesto so razporejeni na prednostni listi.

Upravičenci, ki bodo dobili stanovanje iz stanovanj, ki so v gradnji, bodo posebej opozorjeni.

III.

Veljavnost prednostne liste preneha z naselitvijo razpoložljivih stanovanj.

Pogoji in postopek zbiranja vlog interesentov bodo ponovno javno razpisani ob naslednjih razpoložljivih stanovanjih v letu 1976.

V novo prednostno listo bo komisija vnesla na ustrezno mesto vse tiste upravičence, ki so bili na prejšnji prednostni listi, pa jim stanovanja niso bila dodeljena.

Interesentom, ki niso postali upravičenci in niso razporejeni na prednostno listo, ker ne izpolnjujejo vseh pogojev javno objavljenega natečaja in veljavnega pravilnika, bo komisija izdala odločbo, s katero bo ugotovljeno, da niso upravičeni do stanovanja, zgrajenega s sredstvi samoupravne enote za družbeno pomoč.

IV.

Komisija za dodeljevanje stanovanj zgrajenih s sredstvi samoupravne enote za družbeno pomoč predlaga vsem organizacijam združenega dela in drugim organizacijam, da predlog prednostne liste upravičencev objavijo na oglašnih deskah ali v drugih sredstvih internega obveščanja, občinski skupščini in vsem krajevnim skupnostim pa komisija predlaga, da prednostno listo objavijo na sedežu skupščine oziroma krajevne skupnosti.

SAMOUPRAVNA STANOVANJSKA
SKUPNOST OBČINE JESENICE
samoupravna enota za družbeno pomoč

KAKO OMOGOČITI NAJBOLJ USPEŠNO DELO KRAJEVNIH SKUPNOSTI

Krajevne skupnosti se postopoma zraščajo v nove okvire, katerim je dala osnovo nova zvezna in republiška ustava. Določila nove ustave so dali močan poudarek tem skupnostim in tudi več novih ter odgovornih nalog. Trenutno se še mnoge KS ubadajo s kadrovsko problematiko, kajti povsod manjka kadrov, kateri bi bili voljni pa tudi dovolj sposobni za nove naloge v krajevni skupnosti.

Pri vsem tem pa mnogim dela težave šibka finančna podlaga v kateri so se znašle tako skupščine KS, kakor tudi sami sveti KS in njihove komisije. Nekateri menijo, da bi že danes moralo biti vse nared in delo teči kakor je bilo zamišljeno. Tako obsežna in dalekosežna akcija pa ne more uspeti brez večjih finančnih sredstev, kajti dosedanje dotacije zdaj ne zadostajo potrebam in nalogam, ki so sedaj postavljene pred krajevne skupnosti. Veliko je o tem že bilo napisanega toda konkretnih zaključkov še vedno ni. Mnoge KS oziroma njihovi sveti so mnenja, da bodo pojačana finančna sredstva pritekala od TOZD, ki so na njihovem območju. Toda kaj pa tiste KS, ki TOZD nimajo oziroma v zelo majhnem številu. Zato menim, da so take želje docela neuresničljive. Dolež je večina KS imela dva vira iz katerih so dobivale finančna sredstva za njihovo osnovno in delno komunalno dejavnost. Prvi vir je prihajal iz občinskih proračunov, drugi pa iz prispevkov za mestna zemljišča. Prvi je bil namenjen za tekoče potrebe, t. j. materialne izdatke in osebne dohodke, drugi pa namenski za komunalno dejavnost. Seveda za naloge, ki so sedaj pred sveti KS in njihovimi komisijami to še zdaleka ne bo dovolj, če bomo namreč hoteli, da bodo ta telesa v resnici tudi zaživel.

Nujno potrebno bo dobiti še dodatne vire financiranja in sicer naj bi dali svoj delež TOZD in samoupravne interesne skupnosti. Vsi pa vemo, da so posebno TOZD že sedaj močno obremenjene z različnimi drugimi prispevki in datjavami. Vendar, če v resnici stremimo za tem, da se le začne z delom, bomo morali tudi v tej smeri odrezati nekaj sredstev. Ravno pri reševanju tega problema pa nastaja vrsta težav in dilem. Delavci, ki stanujejo na območju neke KS so zaposleni v različnih TOZD izven območja svojih krajevnih skupnosti. Zato bo dotiranje posameznih KS iz sredstev, ki jih bodo namenile TOZD za dejavnosti v KS v praksi praktično nemogoče. Najbolj enostavna in najcenejša rešitev delitve teh sredstev bo, da TOZD dajo prispevek po številu delavcev, kakor so to odločile celjske občine in nato se ta sredstva delijo na število občanov v posameznih KS. Naj bo že prispevek kakršenkoli, bi bila podobna rešitev najbolj enostavna, seveda ne pa tudi najbolj pravična. Vendar za začetek naj bi to obveljalo, pozneje pa bi našli kako bolj pravično rešitev. K reševanju tega problema bo treba pristopiti v okviru občin in to čimprej, sicer delo v KS, kakor je že bilo rečeno, ne bo dobivalo svoje vsebine.

Če smo z ustavo dali KS tako obliko in naloge, je nujno, da to tudi v polni meri uresničimo, sicer delo v tej smeri ne bo steklo kakor je bilo načrtano.

Sedaj imajo besedo sami delavci — proizvajalci v TOZD. V kolikor se smatrajo tudi za potrošnike, kar doslej ni bil slučaj, bodo nedvomno našli pozitivno rešitev.

Mnogi so pri tem seveda mnenja, naj bi sveti KS finančno vprašanje reševali samo z udarniškim delom in samoprispevki. Tudi to je ena izmed oblik za reševanje in realizacijo posameznih nalog v soseskah in KS. Pri tem pa je treba postaviti KS pri njenem delu na realne finančne osnove. S tem kar danes večina KS razpolaga, za nove naloge še zdaleč ni dovolj. Za krajevne skupnosti na našem področju bi moralo veljati načelo, da sredstva v občinskem proračunu ostanejo vsaj v dosednji

višini plus prispevki TOZD, kar naj bi bila osnova za materialne izdatke in osebne dohodke zaposlenih. Sredstva iz prispevkov za mestna zemljišča pa naj ostanejo namenska za komunalno dejavnost, za katero je ta prispevek tudi namenjen. Kar bi pa občani želeli v naselju še urediti, pa naj se posebej dogovarjajo s TOZD ali pa odločijo z referendumom za samoprispevek.

Poleg tega naj bi KS za posamezne posebne naloge, npr.: kulturo, izobraževanje, ipd. iskale potrebna sredstva pri samoupravnih interesnih skupnostih, enako tudi za komunalno dejavnost. Seveda vse to ne bo takoj urejeno in dosegljivo, kakor bi si to želeli. Sicer pa bo potrebno za te nove formacije imeti tudi malo več posluha. J. R.

PREMIERA VREDNA JUBILEJEV

Pet jubilejev, trije revolucionarni in dva kulturna, je amatersko gledališče Tone Čufar Jesenice, proslavilo s premiero Čufarjevega dramskega dela Polom.

Svojo jubilejno trideseto sezono gledališče res ni moglo lepše proslaviti. Prav je storilo, da je v svoj jubilejni program uvrstilo to Čufarjevo delo. O samem Čufarju in njegovem delu smo že toliko seznanjeni, da o njegovi revolucionarni in kulturni poti ni potrebno ponavljati. Kot ljubiteljsko gledališče in gledalec predstavljamo želimo na kratko orisati letošnjo uprizoritev premiere, katera je bila 18. oktobra.

Sam Polom ne pretendira na visoko knjižno in dramsko uvrstitev. Ko je Čufar svoj Polom pisal, verjetno tudi ni pričakoval. Želel je le, da predvsem svojem — jeseniškemu proletariatu in vsem zavednim delavcem, ovekoveči v trajen spomin borbo potlačene delavca za svoje pravice — za vsakdanji kruh. Želel je prikazati vso umazanijo in tiranstvo gospode v tistih časih, katere je preživljal tudi pisatelj sam. Želel je prikazati tudi izdajalce delavstva, ničvredne in dvoličneže.

Te Čufarjeve želje so na Jesenicah po osvoboditvi ustvarjene že drugič. Prvič je bil Polom uprizorjen leta 1954 na prostem v letnem gledališču v Ukovi, sedaj pa v dvorani gledališča, katero nosi njegovo ime.

Tokrat so Čufarjevi tlačani Jurman, njegova žena Anka, delavci in žene kot protagonisti, povsem izpolnili njegove želje. Jurman (Borut Verovšek) brezkompromisen, energičen, popolnoma zanesljiv v svoji vlogi je »nosil« predstavbo, kjer so mu po dobro režirani poti pomagali njegovi sodelavci somišljeniki in žene.

Tudi »nasprotna« skupina likov, kot upravnik Brum (Nace Smolej), njegova gospa Melita (Slava Marošević) nadzornik in zastopnik upravnika Perne (Bojan Dornik) in Rojnik, zastopnik delavskega zaščitnega urada (Janez Kavčič), zaslužijo vso pozornost in priznanje za opravilo njihovega deleža v predstavi. Posebno težko nalogo sta imela milostljiva gospa Melita in sodrug Rojnik, saj sta njihovo ljubezensko avanturo morala strpno prilagajati zapletenim situacijam, kjer sta tudi uspela.

Za vratarja Kosa (Igor Šrkli) je bil Polom šola in spoznanje kje tiči resnica in pravica. Režiserjeva roka ga je zelo uspešno vodila po prizorišču. Bil je zelo komunikativen, vedno v pokretu, živahen. Večkrat je s svojimi pravočasnimi kretnjami popolnil kakšno neizogibno praznino na odru. Njegova odločitve, da »pristopi« k Jurmanovi skupini, je njegov lik izpopolnila in ga zaokrožila v takega, kot ga je tudi želel pisatelj.

Matej BOR: Izbrano delo III. Cankarjeva založba 1975.

Tretja knjiga Borovega Izbranega dela prinaša roman Daljave. Prva izdaja tega dela je izšla že pred štirinajstimi leti. Zdi se, da je ta roman s tematiko narodnoosvobodilne borbe zbudil doslej relativno malo pozornosti, vsekakor manj kot Borova poezija in dramatika. In vendar se zdi, da je avtor vložil v to delo več ustvarjalnega napora in domiselnosti, kot v dramatiko. Zdi se, da je s tem edinim delom bolj obogatil našo partizansko prozo, da je vanjo prinesel več novega in svojega, kot v povojno dramatiko (s številnimi deli). Daljave so namreč edino Borovo tovrstno delo. Toliko bolj si presenečen, ko se zaveš, kako naraven je avtor v pripovedi, kako zanesljiv čut za mero in resničnost ima, kako zanesljiv je v uporabljanju zapletene moderne pripovedne tehnike. Pesnik in dramatik Bor se počuti v romanu kot kak rojen romanopisec. Pisec spremnega eseja posebej poudarja, da pohvalne besede, ki jih lahko izrečemo na račun Borovega romana, veljajo predvsem za tiste prizore, ki se dogajajo v hosti, med partizani, manj pa za

okvirno zgodbo. Blaž, eden izmed protagonistov romana, je dosti bolj prepričljiv kot partizan, kakor pa kot umirajoči knjigovodja, ki se dolga leta pozneje spominja usodnih dogodkov (zgodbo naj bi nam pisal s prstom po zraku).

Daljave pravzaprav niso pripravile o velikih dogodkih (če merimo veličino dogodkov po tem, kar lahko otipiš in zmeriš). Prava epopeja — ali veliki tekst, o katerem se je še in še sanjalo — bi morda lahko zrastle iz neke vse določujoče kolektivne zavesti, iz nekega ljudstva, ki bi bilo v osnovi bolj monolitno od našega in katerega bard bi se čutil v veliko večji meri kot del nedeljive celote, kot se pa lahko počuti pisatelj nekega srednjeevropskega naroda. Tu imamo konec koncev — kljub vsem čustvenim povdankom — intelektualno obarvan roman, roman o intelektualcih v NOB. Težišče pripovedi ni v dogajanju, prej je v etičnih dilemah, ki jih poraja človeška udeležba v dogajanju. Tudi to kajpak ni nova tematika, vprašanje je le, ali so bile te reči — vsaj v naši književnosti — že kdaj tako podane tako naravno in pristno, skozi značaje, ki bi bili izrisani s takim poznavanjem časa in človeka in — kar iz tega izhaja — s takim bogastvom otenkov.

Zanimivo je, da najdemo nekeje na začetku knjige prispevke, ki presretno spominja na podoben simbol v Kosmačevi Baladi o trobenti in oblaku: jutranje sonce obsije enega izmed dveh »ta glavnih« — Blaža, drugi, Mirko ostane v senci in hladu. (Pri Kosmaču je padla senca na dolino, kamor se je junak napotil na poslednjo pot.) Vendar se zdi, da poteka črta, ki razmejuje svetlobo in senco, pri Kosmaču nekeje zunaj človeka, pri Boru pa se konec koncev izkaže, da poteka nekeje po sredi človekove duševnosti.

Tudi Daljave so konec koncev zgodba o dobroti in hudobiji, o zvestobi in o izdajstvu, vendar — Ob Borovih opisih prepadnih srečanj »človek proti človeku« se zavemo, kako površno, shematično, skonstruirano in brez posluha za resničnost so take situacije podane v veliki večini podobnih del. V Daljavah je precej govora o samoti, o tragični samoti, na katero so obsojene negativne osebe — predvsem pa glavni negativni junak te knjige, Mirko. Avtor spremnega eseja spet pravi, da je to »predvsem roman o človekovi podzavesti«. V tekstu samem pa nas preseneča avtorjev poseben občutek za to, kako vse to kar more roditi človekova podzavest, prihaja na dan pravzaprav šele od posameznikove stiku z okolico, z drugimi besedami — kako se človekova resnica, lepa ali grda, poraja v medosebnju: ni moja ali tvoja, ampak naša. Nedolgo tega je Matej Bor razložil svoje pojmovanje tragičnega nekako tako: Tragično je, če moraš na poti k dobremu izvrševati zlo.

Ves roman Daljave se giblje nekeje v tem območju. Ta poteza ga močje v najvišji meri določa. Tako pojmovana tragika je navzoča takorekoč na vsaki strani teksta. Pri tem niti ni tako pomembno (ali pa?) da je ta knjiga vsa polna nekakšne težke, niti za hip šablonsko doživite erotike. Tem manj bi bilo treba govoriti o tem, da se na vsakem koraku lahko čudiš tipičnemu Borovemu arizmu. To zadnjo prvo včasih celo občutimo kot nekaj, kar pravzaprav ne spada zraven. Je pa vendarle kot nekakšen avtorjev podpis na delu, tako zelo spominja na podobne »slabosti« istega avtorja v drami in v epigramski poeziji.

Zdaj pričakujemo še četrto knjigo Izbranih del — ta bo vsekakor vsebovala izbor iz Borove dramatike. Urednika, ki sta to izdajo zasnovala, — Mitja Mejak in Lojze Filipič — pa že ta hip nista več med živimi.

TRETJA KNJIGA JESENIŠKEGA ZBORNKA JEKLO IN LJUDJE

Skoraj po petletnem premoru je te dni prišla iz tiska tretja knjiga jeseniškega zbornika JEKLO IN LJUDJE. Že sama izdaja, še posebno pa vsebina zbornika, ni samo pomemben prispevek k praznovanju letošnjih jubilejev — 40-letnice stavke jeseniških kovinarjev, 30-letnice osvoboditve in 25-letnice delavskega samoupravljanja, temveč je dragocen prispevek k slovenski založniški dejavnosti, še posebno pa k zgodovini revolucionarnega delavskega gibanja. Zbornik je bogato kulturno-zgodovinsko sporočilo sedanjim in bodočim generacijam o ljudeh in gibanjih v skoraj polstoletnem obdobju revolucionarnega delovanja na gornjem koncu Gorenjske.

Ker se bomo k vsebini zbornika v našem glasilu še vračali, v današnjem zapisu predstavljamo bralcem le teme in avtorje po vrstnem redu kakor si sledijo v knjigi:

Zgodovinar, kronist in znan revolucionar Franc Klopčič, je prispeval sestavek o jeseniških komunistih v obdobju 1920 do 1940. V svojem zapisu predstavlja vse vidnejše jeseniške komuniste v obdobju dvajsetih let.

O ustanovnem kongresu Komunistične partije na Čebinovem piše revolucionar Vencelj Perko, ki se je kot delegat jeseniške organizacije Komunistične partije udeležil ustanovnega kongresa. V sestavku obravnava tudi razmere v partijski organizaciji na Jesenicah v tem času.

Pisatelj in publicist Ivan Jan je prispeval sestavek pod naslovom Nekaj posebnosti NOB na Gorenjskem v letu 1941–1942. V njem obravnava to obdobje iz nekaterih drugih zornih kotov, kot smo o teh krutih časih doslej običajno brali.

V naslednjem prispevku revolucionar in bорец Aleš Jelenc opisuje dogajanja v sedanji jeseniški in radovljiški občini v maju 1945 pod naslovom Prevzem oblasti na Jesenicah.

Milan Polak je prispeval sestavek pod naslovom Zapis o delavskem samoupravljanju v železnari Jesenice. V njem predstavlja razvoj samoupravljanja v železnari v minulih petindvajsetih letih.

Sledita dva sestavka Vencelja Perka in sicer Stavka jeseniških kovinarjev leta 1935 in Pravda opuščeni delavskih zaupnikov pri KID pred mednarodnim uradom dela v Zenici.

Sestavek Prva faza boja dr. Iva Štempiharja za osvoboditev internirancev iz Bileče, kot dokumentarno rekonstrukcijo, je prispeval pesnik, pisatelj in publicist Miha Klinar.

Čeprav je to najdaljši sestavek v zborniku, avtor zaključuje šele prvi del, medtem, ko bo sestavek sklenil v naslednji številki knjige JEKLO IN LJUDJE.

Ivan Jan v svojem drugem prispevku Spomini na Zgornjesavsko dolino, piše o svojih spominih, ko je od junija 1943 do sredine zime deloval kot političen delavec v tem delu Gorenjske.

Literarni zgodovinar Emil Cesar je s svojim sestavkom Delež Gorenjske v književnosti narodnoosvobodilnega obdobja, odkril literarna snovanja na tem območju v najkrajšem času naše zgodovine, od posameznih ustvarjalcev do illegalnih tehnik, ki so razmnoževale pisano besedo.

V sestavku Slavko Savinšek je padel na Banjici, književnik in publicist Črtomir Sinkovec obravnava njegovo življenje, predvsem pa njegovo literarno tvornost.

Vencelj Perko v svojem četrtem prispevku v tretji knjigi zbornika piše o svojih spominih na jeseniškega advokata, ki je bil tesno povezan z bojem delavstva, dr. Alešu Stanovniku.

Smrt narodnega heroja Matije Verdника — Tomaža, v zborniku opisuje dr. Janez Kmet — Mirko.

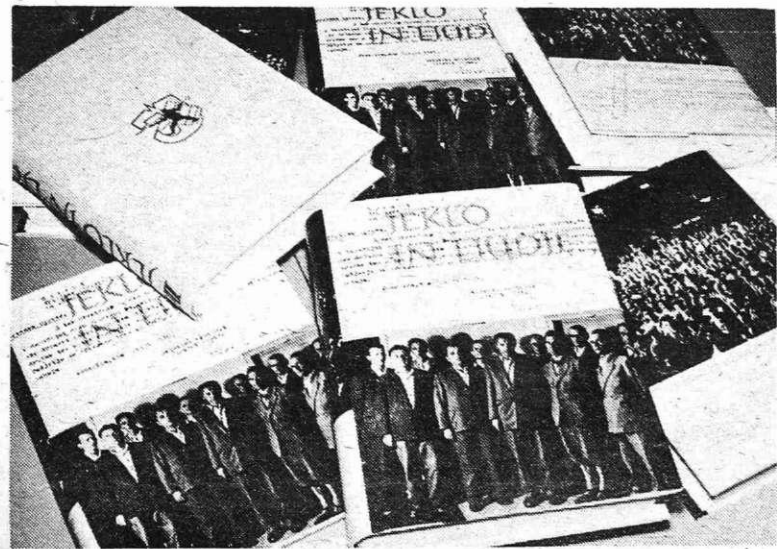
Sledijo zapisi Josipa Vandota pod naslovom Spomini na preganstvo. Besedo o Josipu Vandotu, Kranjskogorcu, je napisal Črtomir Sinkovec.

Sestavek Spomeniki in spominska obeležja revolucije in narodnoosvobodilnega boja v občini Jesenice, je prispeval Franc Konobelj — Slovenko. Poleg pomnikov v jeseniški občini, omenja pomembnejša spominska obeležja izven jeseniške občine, ki se nanašajo na dejavnost jeseniških revolucionarjev in borcev.

V zborniku so objavljene tudi pesmi: Bertolta Brechta (prepisni-tev M. Klinar), Toneta Čufarja, Franceta Klinarja, Miha Klinarja in Valentina Cundriča, ki so po svoji tematiki organsko vgrajene v vsebino zbornika.

Knjiga, ki obsega 580 strani, je ilustrirana s 107 fotografijami in drugimi zgodovinskimi dokumenti, s seznamom oseb, ki se pojavljajo v posameznih sestavkih, z razlago okrajšav in kazalom.

Knjigo je izdala in založila skupščina občine Jesenice, medtem ko jo je financirala kulturna skupnost Jesenice. Zbornik ureja poseben uredniški odbor, urednik, lektor in korektor tretje knjige Jeklo in ljudje pa je bil Miha Klinar. Za vsebino zelo ustrezno zunanjo opremo je poskrbel Miloš Magolič. Cena v platno vezane knjige je 200,00 dinarjev, broširane pa 180,00 dinarjev.

DOPISUJTE
V ŽELEZARJA

ZMAGA IN NEODLOČEN IZID

V petek, 24. oktobra in nedeljo, 26. oktobra so jeseniški šahisti odigrali partije tretjega in četrtega kola zahodne republiške lige. V petek so Jeseničani gostili igralce Borovnice. Tehnični vodja je tudi tokrat imel težave s sestavo najboljših ekip. Eden najboljših jeseniških šahistov Janko Korošec, se je odrekal igranju v najboljši ekipi. Anton Krnjčar pa je bil nujno zadržan. Ekipa je bila tako že tretjič zapored v tekmovalni nepopolna.

Na prvi deski je Branko Zorko v dokaj odprti igri dosegel minimalno pozicijsko prednost, ki pa ni zadostovala za zmago. Pavlin, ki je bil vedno eden boljših igralcev v ekipi, je tudi tokrat taktično nadigral nasprotnika, ki je poskušal vse, da bi z nenavadno otvoritvijo (1.e4...) dosegel zmago. Na tretji deski je Andrej Tratnjek s kraljevim gambitom presenetil dopisnega šahovskega mojstra Gradišnika in dosegel v središču odločilno prednost, vendar pa je prav na koncu napravil veliko napako, ko je spregledal lovca in tako nesrečno izgubil. Lado Krajnik, ki se vedno znova vrača k siciljanski obrambi, je večje izkoristil nasprotnikovo napako v otvoritvi, osvojil kmeta, kar je zadostovalo za zmago. Čuha je slabšemu nasprotniku dovolil lepo kombinacijo, po kateri je bil jeseniški prvokategornik povsem izgubljen. Boris Tramte, ki je sicer v ligaškem tekmovalju igral le nekajkrat je v ostri varianti španske obrambe napravil že v otvoritvi nekaj napak, kar je nasprotnik večje izkoristil. Najboljša jeseniška šahistkinja Lojzka Pongrac nabira zmage in je tudi tokrat zmagala izredno prepričljivo. Marušičeva pa je dokazala, da Jeseničani na ženskih deskah še nekaj časa ne bodo imeli težav. Mladinca Železnik in Simončič sta bila tokrat oba dobra in sta tudi prepričljivo nadigrala nasprotnika. Končni rezultat je bil tako 6,5:3,5 za Jeseničane.

V nedeljo, 26. oktobra pa so Jeseničani odpotovali na gostovanje v Ljubljano, kjer so se v četrtem kolu pomerili z ekipami Iskre, ki je lansko leto veljala za eno izmed najboljših slovenskih ekip. Na prvi deski sta mojstrska kandidata Branko Zorko in Steiner D. remizirala, Ivan Pavlin je izgubil z mojstrskim kandidatom Galletom, Lado Krajnik je uspel remizirati, Andrej Tratnjek je popravil napako, ki jo je napravil v prejšnjem kolu in zmagal. Miha Balanč, ki je zamenjal nerazpoložene Čuha je remiziral, Boris Tramte pa je še enkrat dokazal, da je trenutno povsem izven forme. Popoln uspeh sta zopet dosegli Pangračeva in Marušičeva, medtem ko je mladinec Železnik uspel remizirati, je rezerva Barič, ki je zamenjal Simončiča izgubil.

Jeseničani so se tako zopet uspešno vrnili iz Ljubljane, saj so uspeli igrati neodločeno 5,5. Po štirih kolenih so Jeseničani peti in imajo 22,5 točk.

V nedeljo, 2. novembra se bosta v šahovski dvorani na Jesenicah srečali ekipi Jesenice in Svobode iz Stožice.

SPOMINSKI TURNIR NARODNEGA HEROJA J. GREGORČIČA-GORENJCA

Jeseniško šahovsko društvo v spomin na narodnega heroja, španskega borca in komunističnega Jožeta Gregorčiča - Gorenjca organizira vsako leto spominski turnir, ki je bil vedno tudi eden izmed največjih turnirjev na Jesenicah. Jože Gregorčič je pred vojno telovadil v Svobodi in pozneje v Delavski telovadni enotnosti. Ko je izbruhnila v Španiji državljanska vojna, je ilegalno odšel v Španijo in bil borec v 15. internacionalni brigadi, v bataljonu Dimitrov pri Madridu, na aragonski fronti, na Extramadura, Teruelu, pred Saragoso, v Takaloni, odlikoval pa se je tudi v bojih za Belcito, eno najmočnejših fašističnih trdnjav. Po porazu španske revolucije je dve leti preživel v francoskih taboriščih, leta 1940 pa se je na poziv Komunistične partije Jugoslavije vrnil v Jugoslavijo. Po napadu Nemčije na Sovjetsko zvezo je deloval kot organizator vstaje na Gorenjskem, kjer je postal tudi prvi komandant I. grupe odredov. Padel je 9. septembra 1942.

Letošnjega spominskega turnirja se je udeležilo kar 24 šahistov, ki so se v dveh polfinalnih skupinah borili za vstop v finalno skupino dvajsetih najboljših. V finale so se uvrstili: Hudolin, Zorko, Krajnik, Košir, Poljanšek, Andjelič, Korošec, Železnik, Lojzka Pongrac, Čuha in Bogataj.

Po zanimivih partijah je zmagal mojstrski kandidat Branko Zorko. Končni vrstni red: 1. Zorko, 9,5 2. Krajnik 9,3, Andjelič 8,5, 4. Čuha 8, 5. Železnik 6,5 itd. V tolažilni skupini je presenetljivo zmagal Ivelja 10, pred Tramtetom 9,5 in Blancem 7,5. Vsi najboljši so bili tudi nagradi.

V petek 31. oktobra bo v šahovski dvorani na Jesenicah turnir zaslužnih šahovskih delavcev v okviru turnirjev ob 30-letnici ŠD Jesenice. Turnir se bo začel ob 16.30 ob 18. uri pa bo svečana seja društva, ob 30-letnici obstoja in delovanja ŠD Jesenice.

KT

ZAHVALA

Izvršnemu odboru sindikata železarne Jesenice in sindikalnemu odboru strojnega vzdrževanja se najlepše zahvaljujem za denarno pomoč za nakup ozimnice.

Franc Bergant

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru hladne valjarne se najlepše zahvaljujem za denarno pomoč, ki mi je bila v času moje bolezni zelo dobrodošla.

Zvone Ober

ZAHVALA

Sindikatu železarne Jesenice in sindikalnemu odboru TOZD VET. se najlepše zahvaljujem za denarno pomoč, ki sem jo prejel v času moje daljše bolezni.

Zdravko Noč

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi dragega moža in očeta

IGNACA JALNA

se iskreno zahvaljujem vsem organizacijam, sorodnikom, prijateljem in znanem za darovane vence in cvetje. Zahvalo izrekamo tudi pevcem za žalostinke in govornikom za poslovilne besede ob odprtem grobu. Vsem in vsakomur posebej še enkrat iskrena hvala.

Žalujoča žena Ant. Marija, sinova Jože in Marjan z ženo Katy

Kaj bomo gledali v kinu

KINO RADIO.

1. in 2. novembra ameriški barvni film DOKONČANI ROP V NEW YORKU ob 17. in 19. uri, režija Sydney Lumet, v glavni vlogi Sean Connery

2. novembra ameriški jugoslovanski barvni risani film JUNAKI RISANEGA FILMA ob 15.

3. in 4. novembra italijanski barvni film NOČNI PORTIR ob 17. in 19. uri, v glavni vlogi Liliana Cavani, Dirk Bogarde

5. novembra ameriški barvni film PRIGISCE SVINCA ob 17. in 19. uri, režija Robert Totten, v glavni vlogi Richard Widmark

6. novembra ZAPRTO

7. novembra ameriški barvni film VSI SMO BARABE ob 17. in 19. uri, režija Robert Altman, v glavni vlogi Keith Carradine

8. in 9. novembra ameriški barvni film ODREŠITEV ob 17. in 19. uri, režija John Boorman, v glavni vlogi Jon Voight, film ni primern mladini do dopolnjenega 15. leta starosti.

8. novembra sovjetski barvni film KRVOLOČNI VOLK ob 15. uri, režija Tolomuj Okejev, v glavni vlogi K. Volijev

KINO PLAVŽ

1. in 2. novembra italijanski barvni film NOČNI PORTIR ob 18. in 20. uri

2. novembra ameriško jugoslovanski barvni risani film JUNAKI RISANEGA FILMA ob 10.

3. in 4. novembra ameriški barvni film DOKONČANI ROP V NEW YORKU ob 18. in 20.

5. novembra ZAPRTO

6. novembra domači barvni film RDEČI UDAR ob 18. in 20.

7. novembra ameriški barvni film PRIGISCE SVINCA ob 18. in 20.

8. in 9. novembra francoski barvni film CESAR IN ROSALIE ob 18. in 20.

KINO DOVJE MOJSTRANA

1. novembra francoski barvni film STANJE PRIPRAVLJENOSTI ob 19.30

2. novembra ameriški barvni film DILLINGER ob 19.30

3. novembra italijanski barvni film NOČNI PORTIR ob 19.30

9. novembra ameriški barvni film DOKONČANI ROP V NEW YORKU ob 19.30

KINO KRANJSKA GORA

1. novembra ameriški barvni film DILLINGER

2. novembra domači barvni film RDEČI UDAR

5. novembra italijanski barvni film NOČNI PORTIR

8. novembra ameriški barvni film DOKONČANI ROP V NEW YORKU

VOZNI RED PREVOZOV OB DNEVU MRTVIH NA JESENICAH

Na dan mrtvih, 1. novembra 1975 bodo vozili avtobusi na pokopališče na Blejski Dobravi po naslednjih voznih redih:

V SOBOTO, 1. NOVEMBRA 1975:

Odhodi v smeri proti pokopališču na Blejski Dobravi:

Od bolnice:

6.03	7.15	7.45	8.15	9.15	9.30	9.45	10.00	10.15
10.30	10.45	11.00	11.15	12.00	12.45	13.30	13.45	14.00
14.15	14.30	14.45	15.00	15.15	15.30	15.45	16.00	16.30
17.00	17.30	18.00	19.30	21.10				

S Koroške Bele:

8.30	10.00	11.00	13.00	13.50	14.10	14.30	14.50	15.10
15.30	16.30	17.00						

ODHODI OD POKOPALIŠČA V SMERI:

Jesenice:

7.15	7.45	8.15	8.45	9.15	9.45	10.00	10.15	10.30
10.45	11.00	11.15	11.30	12.00	12.45	13.30	14.00	14.15
14.30	14.45	15.00	15.15	15.30	16.00	16.30	17.00	17.30
18.00	18.45	19.30	21.30					

Koroška Bela:

9.30	10.30	11.30	13.30	14.10	14.30	14.50	15.10	15.30
16.30	17.15	17.45						

V NEDELJO, 2. NOVEMBRA 1975:

Rednim prevozom bosta dodani še dve vožnji, in sicer z odhodom od bolnice ob 8.00 in 9.45 ter povratkom od pokopališča ob 9.15 in 10.45.

V dnevih pred dnevom mrtvih bodo popoldanske vožnje na pokopališče okrepljene z dodatnimi avtobusi.

CENIK PREVOZOV:

Od postaja bolnica, zdravstveni dom, pod Mirco, 3,50 din
 železniška postaja in Koroška Bela 3,00 din
 Od vseh ostalih postaj

Potnike prosimo, da pripravijo drobiž.
 "VIATOR" LJUBLJANA
 TOZD JESENICE

KRAJEVNA ORGANIZACIJA ZB NOV ŽIROVNICA

VABI

občane v soboto, 1. novembra ob 9. uri k odkritju obnovljenega spomenika talcev v Mostah. Udeležite se odkritja, da se s tem vsaj delno oddolžimo borecem za svobodo in darovana mlada življenja.

Posebno vabimo občane in delavce Železarne, ki so s svojim prispevkom pomagali k obnovitvi spomenika talcev, ki so v juniju leta 1942 žrtvovali svoja življenja za naš lepši današnji dan.

KO ZB NOV ŽIROVNICA

RAZPIS PROSTEGA DELOVNEGA MESTA

Odbor za medsebojna delovna razmerja osnovne šole Tone Čufar Jesenice razpisuje prosto delovno mesto učitelja angleškega jezika od 1. 11. 1975 do 31. 8. 1976 s polovično delovno obveznostjo.

Pogoji:
 P ali PRU angleškega jezika
 Stanovanja ni na razpolago.
 Interesenti vložijo pismene prijave v tajništvo šole v 15 dneh od dneva te objave.

TEHNIČNI BIRO JESENICE - KOMISIJA ZA MEDSEBOJNE ODNOSE

razpisuje prosta delovna mesta:

konstruktorjev

Pogoji: inženir strojništva ali strojni tehnik po možnosti s prakso v metalurškem strojništvu

Kandidati morajo izpolnjevati splošne pogoje ter imeti družbeno-politične in moralne vrline.

Možnost nastopa službe takoj ali po dogovoru.

Osebnih dohodki po pravilniku podjetja.

Pismene ponudbe s kratkim življenjepisom, podatki o strokovni izobrazbi in dosedanjem delu naj pošljejo kandidati v 15- dneh po objavi razpisa na gornji naslov.

Kegljanje na ledu

Klub kegljačev na ledu Jesenice je v ponedeljek, 20. oktobra, organiziral že drugi medklubski turnir v okviru prireditve in proslav letošnjih jubilejev. Turnir je zajemal tekmovalne posameznike v bližnjem in zbijanju. Udeležili so se ga tekmovalci iz klubov: Jesenice, Kranjska gora, Bled, Rateče in Žirovnica - Moste, ali skupno 58 tekmovalcev. Do 15. mesta so se uvrstili: 1. Milan Radanič - Jesenice - 72 t., 2. Jože Rebec - Bled - 71 t., 3. Andrej Košir - Kranjska gora - 66 t., 4. Alojz Robič - Kranjska gora - 65 t., 5. Peter Ilie - Jesenice - 64 t., Stane Pulec - Jesenice - 63 t., Jože Klinar - Jesenice - 63 t., Anton Petrovič - Jesenice - 62 t., Alojz Drinovec - Jesenice - 58 t., Vinko Kozjek - Jesenice - 58 t., Boštjan Kavalir - Rateče - 57 t., Alojz Lebar - Bled - 51 t., Alojz Babnik - Jesenice - 51 t., Miha Smolej - Kranjska gora - 50 t., Božo Jeme - Bled - 50 t., itd.

SPOMINSKE SVEČANOSTI OB DNEVU MRTVIH

Pred zaključkom redakcije smo uspeli zbrati informacije o letošnjih spominskih svečanstih ob dnevu mrtvih.

31. oktobra ob 16. uri v spominskem parku ob grobišču padlih borec NOV in žrtev fašističnega terorja na Plavžu.

31. oktobra ob 16. uri na pokopališču na Dovjem.

1. novembra:

ob 9. uri ob spomeniku talcem v Mostah,

ob 10. uri v parku talcev na Koroški Beli,

ob 11. uri na pokopališču na Blejski Dobravi

ob 11.30 pri spomeniku padlih borec NOV in žrtev fašističnega terorja na Blejski Dobravi in

ob 14. uri na pokopališču v Zahreznici

Ato-moto društvo Jesenice je v nedeljo, 26. oktobra v sodelovanju z občinskim odborom ZZB NOV Jesenice izvedlo obisk spominskih obeležij na Ratihovcu, Poljanah, Obranci, Mojstrani, Gozdu, Srednji Radovni, v Jasni in na Vršču. Udeležilo se ga je nekaj več kot dvajset voznikov. (na sliki: pri obeležju na Obranci)

DELO MLADIH PLANINCEV V ZADNJIH DVEH MESECIH

Letošnja jesen je res lepa in zato je to najbolj primeren čas za izlete v gore. Člani mladinskega oddelka planinskega društva Javornik-Koroška Bela smo v zadnjih dveh mesecih opravili več izletov. Pridobili smo precej novih članov in tudi ti tekmujejo za značko »Pionir-planincev«.

Za vse lepe izlete se moramo mladi planinci predvsem zahvaliti našim vodičem, saj porabijo mnogo prostega časa v ta namen. Andrej Beg

Naš prvi izlet v začetku šolskega leta je bil na bivač Pod sreem. To postojanko so postavili martuljski alpinisti v spomin umrlemu planincu - alpinistu Koreniniju. Bilo je 1 po vreme in imeli smo čudovit razgled na Spik, na drugi strani pa na Karavanke in Srednji vrh. Na povratku domov smo se z vodniki domenili, da bomo šli naslednjo soboto na Vršč in Sleme. Ves načrt nam je prekrizalo slabo vreme, saj je zapadel prvi sneg.

Vreme se je izboljšalo in kljub snegu smo se odločili za izlet v Zgornjo Krmo. Tokrat je bil naš izlet združen z delovno akcijo - priprava drv. Z avtomobili smo se odpeljali do Kovinarske koče, kjer so tudi starejši člani pripravljali drva. Po zasneženi poti smo prispeli do lovske koče v Zgornji Krmi in razočarani ugotovili, da je zaklenjena. Ker nismo imeli orodja za delo, smo se okreščali in premirali vrnili v Krmo in nato z avtomobili domov. Preživeli smo lep dan v naravi, čeprav nismo v celoti opravili svoje naloge.

Zadnjo soboto smo se z avtobusom odpeljali do Mojstrane, od tam pa pot nadaljevali peš v dolino Vrta. Ogledali smo si slap Peričnik, saj je bilo med nami nekaj takih, ki so slap videli prvič. Ogledovali smo si okolico, ki je bila v najlepših jesenskih barvah in mimogrede smo bili pri Aljaževem domu. Po kratkem počitku smo odšli do spomenika padlim partizanom-gornikom in jim prižgali sveče. Spominih smo se tudi vseh alpinistov in turistov, ki so se smrtno ponesrečili v triglavskem pogorju. Ker je v tem času dan zelo kratek, smo se morali vrniti proti Mojstrani in se pred nočjo prišli domov.

DVA PORAZA OSLABLJENE REPREZENTANCE

Oslabljena reprezentanca Jugoslavije je v soboto, 25. in 26. oktobra, v DR Nemčiji odigrala dve prijateljski tekmi in obe izgubila. Kljub porazoma, pa naši niso razočarali.

Na prvi tekmi je izbrana vrsta DR Nemčije zmagala z rezultatom 7:3 (4:1, 1:1, 2:1). Naše izbrano moštvo je igralo dokaj nepovezano in nerovno le v prvi tretjini, v preostalih dveh pa so bili precej boljši in je bila

igra dokaj izenačena. Gole za našo reprezentanco so dosegli: Poljanšek, T. Košir in Lepša.

V drugem srečanju pa je bila zmaga domačinov izdatnejša: 6:2 (1:1, 2:0, 3:1). Na tej tekmi so bili igralci boljši kot na prvem srečanju, zanimivo pa je, da so naši že v 4. minuti povedli z 1:0. Gole za reprezentanco Jugoslavije sta dosegla: Petač in Hiti.

MLADINSKO DRŽAVNO PRVENSTVO

JESENICE : OLIMPIJA 4:11
(0:5, 3:1, 1:5)

V nadaljevanju državnega prvenstva za mladince je Olimpija iz Ljubljane povsem zaslužno premagala mlajše in neizkušeno moštvo Jesenic s sedmimi goli razlike. Že v prvi tretjini so gostje povsem dominirali, saj so bili hitrejši tako pri drsanju, kot tudi v individualni tehniki. Poleg tega pa so pokazali moderen način igre, s hitrimi in natančnimi podajami. V drugi tretjini pa je prišlo do velikega preobrata, saj so jeseniški mladinci zaigrali precej borbeneje, kot v prvem delu in se je izkazalo, da se le na ta način lahko uspešno upirajo boljšim ljubljancem. In ne le to, s poštrevovalnejsjo igro so si ustvarili nekaj izredno ugodnih priložnosti in drugo tretjino presenetljivo toda povsem zaslužno dobili z rezultatom 3:1, tako da je bil rezultat po štiridesetih minutah 6:3 za Olimpijo. V zadnjem delu so gostje spet prevzeli igro v svoje roke in zaslužno visoko zmagali.

Gole za Jesenice so dosegli: Razpet 2, Pestotnik in Bečić po 1.

KRANJSKA GORA –
MEDVEŠČAK 11:1 (1:0, 2:1, 8:0)

Visoka zmaga favoriziranih Kranjskogorcev lahko tistega, ki si tekme ni ogledal, v veliki meri zapelje. Gre namreč za to, da so se domačini v prvih štiridesetih minutah mučili z borbenimi Zagrebčani, ki jim niso pustili odihati. Vzrok takšne igre Kranjskogorcev, ki so bili večkrat nemočni, leži v tem, da so podcenjevali nasprotnika. Toda še enkrat se je izkazalo, da v športu podcenjevanju ni mesta. Gre pa tudi za to, da so mladinci Kranjske gore na ledu že skoraj en mesec in pol, da pa Zagrebčani, kot smo slišali, trenirajo zelo neredno in imajo velike težave z opremo. In prav ekipa,

ki ima vrsto težav, je v nedeljo dopoldne v Podmežaklju želela s srčnostjo in borbenostjo dokazati, da se ne boji boljšega nasprotnika. Prav to je tisto, kar so se lahko Kranjskogorci naučili od Zagrebčanov, kajti njihova neresnost in podcenjevalni odnos do nasprotnika v prvih štiridesetih minutah je vredna graje. Pri vsem tem, pa sta najbolj razočarala dva igralca, ki sedita v sam vrh jeseniškega mladinskega hokeja, to sta Zvone Šuvak in Bojan Brun, čeprav tudi drugi niso bili veliko boljši.

Moštvo Kranjske gore je ob koncu zmagalo z visokim rezultatom, toda slabega vtisa domači mladinci niso mogli popraviti. Zavedati bi se morali, da imajo v primerjavi z mladinci iz Zagreba veliko boljše pogoje za vadbo in večjo podporo družbe, zato je njihova dolžnost, da se proti vsakemu nasprotniku, kot pravi športniki maksimalno borijo, prizadevajo in izpopolnjujejo trenirjeve zamisli.

TRIM

PRIJATELJSKA PIONIRSKA TEKMA

JESENICE – TIVOLI 13:3
(4:2, 5:0, 4:1)

Pionirji Jesenic, ki bodo v letošnjem prvenstvu najbrž najresnejši kandidati za osvojitve prvega mesta v državnem prvenstvu so povsem zaslužno premagali pionirje Tivolijske. Gole za Jesenice so dosegli: M. Pajič 3, Besič, Iskra, Magazin in Bremec po 2 ter Čelesnik in Brun po 1.

Nogomet

NAKLO : JESENICE 4:4 (1:2)

V soboto, 25. oktobra, so jeseniški nogometaši gostovali v Naklem, kjer so odigrali prvenstveno tekmo s istimi nasprotniki. Tekma se je končala z neodločnim rezultatom 4:4 (2:1).

Jeseničani so zaigrali dobro in že v 25. minuti povedli z goloma Mlakarja in Kovačiča z 2:0. Do konca polčasa so domačini uspeli rezultat znižati na 2:1, čeprav so Jeseničani imeli igro v svojih rokah.

V drugem polčasu so gostje nekoliko popustili in domačini so v pičlih 20. minutah uspeli preobrniti rezultat v svojo korist iz 1:2 na 3:2. Vendar moramo pri tem omeniti, da je sodnik Valant iz Kranja zelo oškodoval moštvo Jesenic pri tretjem голу domačinov, saj je bil gol dosežen ob prekinitvi igre, ker je igralec domačih na sredini igrišča udaril igralca Jesenic Mlakarja, ko le-ta ni imel žoge in zato dobil le rumeni karton! Po prejetih golih so Jeseničani zaigrali bolje in stisnili domačine na njihovo polovico igrišča in z dvema zaporednima goloma prišli v vodstvo 4:3. Po tem vodstvu se je v 75. min. poskušoval še Jereb, tako da so Jeseničani nadaljevali igro z devetimi igralci, kar so domačini izkoristili in v 85. min. rezultat izenačili.

Jeseniki igralci zaslužijo vso pohvalo za poštrevovalno in športno igro, čeprav so domačini igrali ostro. Od časa do časa se je njihova igra spreminjala celo v grobosti (poškodba Jereba) in drugi grobi prekrški.

ALPLES : JESENICE 2:4 (1:2)

V nedeljo so jeseniški mladinci gostovali v Železnikih, kjer so odigrali prvenstveno tekmo s tamkajšnjimi mladinci in zmagali z rezultatom 4:2 (2:1).

Jeseničani so bili vso tekmo boljši nasprotnik in so zaslužno premagali borbene domačine. S to zmago so obdržali drugo mesto na prvenstveni lestvici v svoji skupini za moštvo Nakla.

Gole v Železnikih za moštvo Jesenic so dosegli: Čatak 2, Črnalič in Kokošar.

JESENICE : ŠENČUR 2:0 (2:0)

V soboto so najmlajši jeseniški nogometaši imeli v gosteh pionirje iz

Šenčurja in jih premagali z rezultatom 2:0 (2:0).

Jeseničani so bili boljše moštvo in so predvsem v prvem polčasu zaigrali odlično. V tem delu igre so tudi dosegli oba gola, katerih realizator je bil Zubanovič.

Z zmago proti moštvu Šenčurja so jeseniški pionirji ob koncu jesenskega dela prvenstva osvojili drugo mesto v svoji skupini za moštvo LTH iz Škofje Loke, ki je zbralo le točko več.

Z uvrstitvijo pionirjev N. Jesenice smo zadovoljni, kajti igre so pokazale, da znajo igrati nogomet in kar je najbolj pomembno disciplinirano izpolnjujejo navodila trenerja, kar je predpogoj na poti k nadaljnjim uspehom.

V nedeljo, 2. novembra, igra mladinsko moštvo – ob 9. uri dopoldan prvenstveno tekmo na domačem igrišču z moštvom Bohinja, člansko moštvo pa ob 10.30 prvenstveno tekmo z novim članom gorenjske lige z moštvom Alpine iz Zirov.

URNIK REKREACIJSKE VADBE V TVD PARTIZAN ŽIROVNICA

Ponedeljek – rekreacijska vadba pionirji od 17.–18.30, namizni tenis vsi oddelki od 18.45–21.30.

Torek – odbojka – pionirji od 17.–19.30, odbojka člani od 19.–21.

Sreda – rekreacijska vadba – mladinci od 17.–19.30, smučarji tekači od 18.45–20.15, člani od 20.30–22.

Četrtek – rekreacijska vadba pionirke od 17.–18.30, članice od 20.–22.

Petek – rekreacijska vadba – mladinke od 17.–18.30, odbojka člani od 20.–21.30.

Po tem urniku se prične vsa dejavnost v domu TVD Partizan – Žirovnica s 3. novembrom 1975.

TVD Partizan
Žirovnica

Poštarski dom na Vršču, v ozadju Mojstrovka

Odbojka

REPUBLIŠKI TURNIR ZA MLADINKE

V soboto, 25. oktobra, je ženska mladinska vrsta OK Jesenice sodelovala na drugem republiškem mladinskem turnirju v Mariboru, katerega je organiziral OK Brnik. Mlade odbojkarice Jesenic so branile barve svojega kluba v naslednji postavi: Mimi Purger, Rabzelj, Baloh, Lukek, Martina Purger, Tomažič, Tušar.

Na drugem turnirju v Mariboru je nastopilo devet mladinskih vrst iz vse Slovenije. Vso grajo pa zaslužijo odbojkaški klubi, ki s člansko vrsto nastopajo v prvi republiški ligi, ne sodelujejo pa z mladimi na teh turnirjih ali pa jih sploh ne vzgajajo (Krka, Gaberje, Vič, Ljubljana). Verjetno bo morala tudi odbojkaška zveza Slovenije v tej zvezi nekaj storiti.

Po drugi strani pa moram povedati tudi to, da so ti turnirji zelo naporni, saj trajajo ves dan in če je to še v oddaljenem kraju, v tem primeru Maribor, so nekatere ekipe odsotne tudi po 24 ur. Zato je tudi razumljivo, da se kvaliteta igre posameznih ekip zelo spreminja od srečanja do srečanja.

Ekipa so bile razdeljene v dve skupini po pet moštvev v vsaki. Nosilca skupin sta bili ekipi Maribor in Jesenice, zaradi uspeha na prvem turnirju.

I. SKUPINA: Koper, Mislinja, Fužinar, Izola, Maribor.

II. SKUPINA: Mežica, Merkur, Branik, Kamnik, Jesenice.

Favoriti turnirja Fužinar, Maribor, Branik in Jesenice, so upravičeno napovedi in se tudi uvrstili v finalni del turnirja. V prvi skupini sta ekipi Fužinarja in Maribora premagali vse svoje nasprotnike, v medsebojnem srečanju pa je Maribor premagal Fužinarja in tako v tej skupini zasedel prvo mesto.

V drugi skupini, kjer so nastopale naše igralke, so bili doseženi naslednji rezultati naše ekipe:

Jesenice : Merkur 2:0 (15:7, 15:11), Jesenice : Branik 0:2 (2:15, 13:15), Jesenice : Kamnik 2:0 (15:9, 15:7), Jesenice : Mežica 2:1 (15:11, 15:15, 15:13).

V tej skupini je prvo mesto osvojila mlada ekipa Branika, naše pa so bile druge.

Če ocenjujemo igro naše ekipe v predtekmovalju, lahko rečemo, da je bila zelo spremenljiva. Razmeroma dobra igra proti Merkurju in Kamniku, medtem ko je bila igra z ekipo Mežice enakovredna. Odločila je boljša igra na mreži. Zelo dobro pa so igralke Mežice igrale v polju. V odločilnem srečanju za prvo mesto v skupini sta se pomerili ekipi Branika in Jesenic. Pričakovali smo težak dvoboj enakopravnih ekip. Toda v prvem setu so igralke Branika z

dobrimi servisi in igro na mreži presenetile našo ekipo. V drugem setu se je odvijala ogorčena borba za vsako točko, vendar so bile igralke Branika v zaključnih akcijah nekoliko bolj zbrane in sebi v korist odločile tudi drugi set. Res pa je tudi, da so jeseniške mladinke zaigrale nekoliko slabše v tem srečanju. Omeniti pa moram zelo pristansko sojenje domačega sodnika, ki je obenem tudi trener mladih igralok Branika. Z nekaterimi nerazumljivimi odločitvami, nerazumljivimi tudi gledalcem, je bistveno pripomogel k zmagi domače ekipe.

Po končanem predtekmovalju so se v finalu srečale ekipe: za prvo oziroma drugo mesto Branik in Maribor, za tretje in četrto mesto pa Jesenice in Fužinar. Ta razpored finala nam seveda ne da pravega končnega vrstnega reda, saj ekipi, ki sta drugi, nimata možnosti borbe za boljše mesto od tretjega. Realno sliko nam bi pokazal sistem »vsak z vsakim« v finalu, kot so jo igrali na prvem turnirju.

Rezultati finala A:

Jesenice : Fužinar 2:0 (15:7, 16:14)
Maribor : Branik 2:0 (15:13, 15:11)

Končni vrstni red: 1. Maribor, 2. Branik, 3. Jesenice, 4. Fužinar.

Proti tradicionalnemu nasprotniku Fužinarja iz Raven so jeseniške

Smučanje

USPEŠEN TRENING

Pretekli teden so bili najmlajši alpski smučarji – pionirji z jeseniške občine na treningu v Italiji in sicer v Passu Stelvio. Na trening je odšlo osem pionirjev in sedem pionirk pod vodstvom trenerjev Janeza Šmitka in Janka Pirca.

Izredni vremenski pogoji in idealne snežne razmere so omogočile ekipi izvesti enega najbolj uspešnih treningov v zadnjem času. Otroci so dnevno trenirali šest do sedem ur. Dnevno pa so prevozili tudi nekaj sto vrtic. Zanimivo je tudi to, da izredna višina 3.000 do 3.500 m otrokom ni delala težav in so bili v glavnem vsi zdravi in sposobni za najbolj oster trening. Disciplinarnost mlajših smučarjev je bila izredna, vestno so izpolnjevali navodila trenerjev, prav pri vsem pa je bil viden zelo velik napredek.

Istočasno z jeseniškimi pionirji so bile na treningu v Passu Stelvio tudi članske reprezentance Jugoslavije, Švice in Sovjetske zveze, kar je bilo izredno doživetje za pionirje, saj so lahko opazovali na treningu v živo svoje vzornike iz televizijskih ekranov kot so: Peter Križaj, Miran Gašperšič in drugi.

Tudi na šolski pouk v tem času niso pozabili, saj so vsak dan v poznih popoldanskih urah sedli h knjigam in skušali nadoknaditi vsaj del izgubljenega pouka. Ob koncu tedna jih je obiskala televizijska ekipa RTV Ljubljana in z njimi posnela nekaj prizorov iz treninga. Seveda so ob koncu treninga izvedli še tekme v slalomu in veleslalomu, kjer so se na izredno težki progi izkazali prav vsi.

Borbenost in vestnost, ki so jo pokazali jeseniški pionirji na treningu, nam daje jamstvo, da lahko od njih v prihodnji sezoni pričakujemo dobre in spodbudne rezultate, vsi pa upamo, da bo letošnja zima bolj naklonjena smučarjem, kot je bila pretekla.

bef

Rokomet

TOKRAT ZMAGA

Po treh zaporednih porazih so jeseniški rokometarji v soboto, 25. oktobra, na igrišču za osnovno šolo na Jesenicah spet zmagali. Premagali so ekipo Predvdora in se tako z dvema novima točkama vrnila na sredino lestvice, med dvanajstimi ekipami.

V soboto so barve rokometnega kluba Jesenice zastopali: Sporar B., Korenč, Adžić, Sporar J. 4, Subić 1, Pavlič 3, Peternel 4, Pogačnik 4, Radinovič 3, Prešeren 7 in Boldžar.

Sedemmetrovke: Jesenice 8 (6), Predvdor 2 (2).

Izključitev: Jesenice 7 min., Predvdor 4 minute.

Na terenu, primernem za igro, sta odlično sodila Kozamernik in Arko iz Ljubljane.

Jeseničani so v soboto spet zaigrali tako kot znajo. V vseh elementih igre so bili boljši, slabši del moštva je še vedno obramba, ki prepoznani sprejema zadetek. Nasprotno pa so gostje imeli dokaj dobro obrambo, v napadu pa so igrali nepovezano in s slabimi podajami in streli zapravljali žoge.

Domači rokometarji so prvi povedli in vodstva niso izpustili iz rok. Predvsem so dobro streljali od daleč, najbolj pa Prešeren, Peternel in Sporar, ki je dal tri lepe gole iz krila. Gostje so se Jeseničanom najbolj približali pri rezultatu 9:6 in 10:7, kaj več pa jim ni uspelo. Prvi polčas so dobili rokometarji Jesenic s 15:9.

Tudi v drugem polčasu so bili domačini boljši. V tem delu igre se je izkazal Pogačnik, ki je dosegel kar sedem zadetkov, predvsem iz sedemmetrovke, ki jih je odlično izvajal. Tekma se je končala z rezultatom 31:22 v korist Jesenic.

Jeseničani so zopet zaigrali dobro in učinkovito. Upamo, da bodo tako igrali tudi v petek, 31. oktobra, ko bo zaradi dneva mrtvih, na vrsti deveto kolo LCRL sever. Gostovali bodo v Ljubljani, kjer se bodo v hali Tivoli pomerili z ekipo Olimpije.

-tok